

Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Stepnica na lata 2017 - 2023

Wykonawca:

Konsorcjum:

Centrum Rozwoju Społeczno Gospodarczego Przedsiębiorstwo
Społeczne, Sp. z o.o. w Szczecinie oraz Green Wood - Warszawa

na zlecenie:

Gminy Stepnica

Szczecin – Stepnica, 10 lipca 2018 roku

Opracowanie Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Stepnica realizuje zespół ekspertów Centrum Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Przedsiębiorstwo Społeczne Sp. z o.o. w Szczecinie oraz Green Wood Sp. z o.o. w Warszawie w składzie: Włodzimierz Durka (kierownik), Romana Krzewicka, Antoni Sobolewski przy współudziale członków Zespołu ds. Rewitalizacji Gminy Stepnica.

W proces tworzenia Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Stepnica na lata 2017-2023 zostali zaangażowani pracownicy Urzędu Miasta Stepnicy, Ośrodka Pomocy Społecznej, Domu Kultury oraz innych jednostek komunalnych. Wysoką aktywność wykazali także mieszkańcy gminy, którzy wyrażali swoje opinie w trakcie wszystkich etapów procesu społecznej partycypacji i konsultacji.

„Opracowanie Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Stepnica na lata 2017-2023” dofinansowano ze środków Funduszu Spójności w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna 2014-2020

Unia Europejska
Fundusz Spójności

Spis treści

Wykaz pojęć i skrótów użytych w opracowaniu.....	5
1. Wstęp	8
2. Charakterystyka społeczno-gospodarcza gminy Stepnica.....	9
2.1. Położenie, powierzchnia i gęstość zaludnienia.	9
2.2. Główne funkcje rozwojowe gminy	10
2.3. Gospodarka	10
2.3.1. Turystyka	12
2.3.2. Rolnictwo.....	12
2.3.3. Leśnictwo.....	13
2.3.4. Rybactwo	14
2.3.5. Przemysł, produkcja, usługi.....	14
2.3.6. Porty i przystanie.....	15
2.4. Ludność i rynek pracy.....	15
2.5. Gmina Stepnica w porównaniu do innych gmin województwa	16
3. Powiązania programu rewitalizacji społecznej z dokumentami strategicznymi i planistycznymi gminy Stepnica	17
3.1. Strategia rozwoju Gminy Stepnica do roku 2025.....	18
3.2. Strategia rozwiązywania problemów społecznych.....	18
3.3. Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego	19
3.4. Strategia rozwoju turystyki Gminy Stepnica do roku 2020 (Stepnica 2011).....	21
3.5. Podsumowanie: zgodność celów LPR z celami innych dokumentów strategicznych	22
4. Diagnoza czynników i zjawisk kryzysowych w gminie Stepnica	24
4.1. Metodologia diagnozy na potrzeby rewitalizacji.....	24
4.2. Analiza wewnętrznego zróżnicowania gminy ze względu na występowanie zjawisk kryzysowych w głównych sferach funkcjonalnych: analiza ilościowa/statystyczna.....	28
4.2.1. Sfera społeczna.....	28
4.2.2. Sfera gospodarcza	34
4.2.3. Obszary popegeerowskie	36
4.2.4. Sfera przestrzenno-funkcjonalna	37
4.2.5. Sfera techniczna	39
4.2.6. Sfera środowiskowa	41
4.3. Zasięg przestrzenny obszaru zdegradowanego w gminie Stepnica	43

5.	Wyznaczenie obszarów rewitalizacji z uwzględnieniem partycypacji mieszkańców i zasobów lokalnych.....	48
5.1.	Partycypacyjna ocena obszarów rewitalizacji	49
5.1.1.	Prace zespołu ds. rewitalizacji	49
5.1.2.	Badanie ankietowe wśród mieszkańców oraz innych interesariuszy Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Stepnica na lata 2017-2023.....	53
5.2.	Obszary rewitalizacji gminy Stepnica	55
5.2.1.	Charakterystyka I podobszaru rewitalizacji: Łąka, Racimierz i Żarnowo – problemy, potrzeby, potencjały i propozycje rozwiązań.....	56
5.2.2.	II Podobszar rewitalizacji - Czarnocin	63
5.2.3.	III Podobszar rewitalizacji - Kopice	67
6.	Wizja, cele i kierunki działania.....	71
6.1.	Wizja obszaru rewitalizacji	71
6.2.	Cel główny, cele strategiczne i operacyjne.....	72
7.	Projekty rewitalizacji	74
7.1.	Partycypacyjne tworzenie projektów oraz konsultacje społeczne.....	74
7.1.1.	Wyniki badania ankietowego	74
7.1.2.	Konsultacje projektu uchwały w sprawie przyjęcia LPR	75
7.2.	Projekty główne.....	77
7.3.	Projekty uzupełniające	88
8.	Ramy finansowe	106
8.1.	Źródła finansowania LPR	106
8.2.	Lista indykatoryjna projektów	107
8.3.	Harmonogram realizacji LPR	109
9.	System wdrażania i monitorowania realizacji Lokalnego Programu Rewitalizacji.....	111
9.1.	System realizacji (wdrażania) programu rewitalizacji	111
9.2.	System monitoringu	112
9.3.	Wskaźniki realizacji LPR.....	113
9.4.	Mechanizmy włączenia różnych grup interesariuszy w proces rewitalizacji	115
10.	Strategiczna ocena oddziaływania na środowisko	117
11.	Spis tablic i rysunków	118
	Załącznik nr 1. Podstawowe dane o gminie Stepnica	120

Wykaz pojęć i skrótów użytych w opracowaniu

ASOS – Rządowy Program na rzecz Aktywności Społecznej Osób Starszych

EFRR – Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego

EFS – Europejski Fundusz Społeczny

FIO – Program Fundusz Inicjatyw Obywatelskich na lata 2014-2020

FS – Fundusz Spójności

GUS – Główny Urząd Statystyczny,

IZ RPO WZ – Instytucja Zarządzająca Regionalnym Programem Operacyjnym Województwa Zachodniopomorskiego 2014-2020

JST – jednostka samorządu terytorialnego,

LPR – Lokalny Program Rewitalizacji

PKD – Program Dziedzictwo Kulturowe

PE – Program Edukacja

POIiŚ – Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko

PRIK – Program Rozwój Infrastruktury Kultury

RDOŚ – Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska,

RPO WZP 2014-2020 – Regionalny Program Operacyjny Województwa Zachodniopomorskiego na lata 2014-2020

SOOP – Szczegółowy Opis Osi Priorytetowych

SSW – Specjalna Strefa Włączenia

SWOT – strengths (silne strony), weaknesses (słabe strony), opportunities (szanse) i threats (zagrożenia),

WFOŚiGW – Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Szczecinie

Pojęcia przedstawione poniżej, pochodzą z "Wytycznych w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020", Ministerstwa Infrastruktury i Rozwoju, z 3 lipca 2015 r.

Rewitalizacja – kompleksowy proces wyprowadzania ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych poprzez działania całościowe (powiązane wzajemnie przedsięwzięcia obejmujące kwestie społeczne oraz gospodarcze lub przestrzenno-funkcjonalne lub techniczne lub środowiskowe), integrujące interwencję na rzecz społeczności lokalnej, przestrzeni i lokalnej gospodarki, skoncentrowane terytorialnie i prowadzone w sposób zaplanowany oraz zintegrowany poprzez programy rewitalizacji.

Rewitalizacja zakłada optymalne wykorzystanie specyficznych uwarunkowań danego obszaru oraz wzmocnienie jego lokalnych potencjałów (w tym także kulturowych) i jest procesem wieloletnim, prowadzonym przez interesariuszy (m.in. przedsiębiorców, organizacje pozarządowe, właściciele nieruchomości, organy władzy publicznej, etc.) tego procesu, w tym przede wszystkim we współpracy z lokalną społecznością. Działania służące wspieraniu procesów rewitalizacji prowadzone są w sposób spójny: wewnętrznie (poszczególne działania pomiędzy sobą) oraz zewnętrznie (z lokalnymi politykami sektorowymi, np. transportową, energetyczną, celami i kierunkami wynikającymi z dokumentów strategicznych i planistycznych).

Stan kryzysowy – stan spowodowany koncentracją negatywnych zjawisk społecznych (w szczególności bezrobocia, ubóstwa, przestępczości, niskiego poziomu edukacji lub kapitał społeczny, niewystarczającego poziomu uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym), współwystępujących z negatywnymi zjawiskami w co najmniej jednej z następujących sfer:

- gospodarczej (w szczególności w zakresie niskiego stopnia przedsiębiorczości, słabej kondycji lokalnych przedsiębiorstw),
- środowiskowej (w szczególności w zakresie przekroczenia standardów jakości środowiska, obecności odpadów stwarzających zagrożenie dla życia, zdrowia, ludzi bądź stanu środowiska),
- przestrzenno - funkcjonalnej (w szczególności w zakresie niewystarczającego wyposażenia w infrastrukturę techniczną i społeczną, braku dostępu do podstawowych usług lub ich niskiej jakości, niedostosowania rozwiązań urbanistycznych do zmieniających się funkcji obszaru, niskiego poziomu obsługi komunikacyjnej),
- technicznej (w szczególności w zakresie degradacja stanu technicznego obiektów budowlanych, w tym o przeznaczeniu mieszkaniowym, oraz braku funkcjonowania rozwiązań technicznych umożliwiających efektywne korzystanie z obiektów budowlanych, w szczególności w zakresie energooszczędności i ochrony środowiska).

Skalę negatywnych zjawisk odzwierciedlają mierniki rozwoju opisujące powyższe sfery, które wskazują na niski poziom rozwoju lub dokumentują silną dynamikę spadku poziomu rozwoju, w odniesieniu do wartości dla całej Gminy.

Obszar zdegradowany – obszar, na którym zidentyfikowano stan kryzysowy. Dotyczy to najczęściej obszarów miejskich, ale także wiejskich. Obszar zdegradowany może być podzielony na podobszary, w tym podobszary nieposiadające ze sobą wspólnych granic pod warunkiem stwierdzenia sytuacji kryzysowej na każdym z podobszarów.

Obszar rewitalizacji – obszar obejmujący całość lub część obszaru zdegradowanego, cechującego się szczególną koncentracją negatywnych zjawisk, o których mowa w pkt. 2, na którym, z uwagi na istotne znaczenie dla rozwoju lokalnego, zamierza się prowadzić rewitalizację. Obszar rewitalizacji może być podzielony na podobszary, w tym podobszary nieposiadające ze sobą wspólnych granic, lecz nie może obejmować terenów większych niż 20% powierzchni Gminy oraz zamieszkałych przez więcej niż 30% mieszkańców Gminy. W skład obszaru rewitalizacji mogą wejść obszary występowania problemów przestrzennych, takich jak tereny poprzemysłowe (w tym portowe i wydobywcze), powojenne lub pokolejowe, wyłącznie w przypadku, gdy przewidziane dla nich działania są ściśle powiązane z celami rewitalizacji dla danego obszaru rewitalizacji.

Program rewitalizacji – inicjowany, opracowany i uchwalony przez radę Gminy, na podstawie art. 18 ust. 2 pkt. 6 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2013 r. poz. 594, z późn. zm.), wieloletni program działań w sferze społecznej oraz gospodarczej lub przestrzenno-funkcjonalnej lub technicznej lub środowiskowej, zmierzający do wyprowadzenia obszarów rewitalizacji ze stanu kryzysowego oraz stworzenia warunków do ich zrównoważonego rozwoju, stanowiący narzędzie planowania, koordynowania i integrowania różnorodnych aktywności w ramach rewitalizacji.

1. Wstęp

Niniejszy dokument zawiera analizę i diagnozę ukierunkowaną na wyznaczenia obszaru zdegradowanego (a dalszej kolejności obszaru rewitalizacji). Analiza i diagnoza przeprowadzona zostanie w oparciu o dane zastane: dokumenty urzędowe oraz bazy danych.

Diagnoza została przeprowadzona dla całej gminy, jednocześnie odnosząc się do negatywnych zjawisk w sferze społecznej, gospodarczej, przestrzenno-funkcjonalnej, środowiskowej oraz technicznej. Aby stwierdzić istnienie i określić zakres negatywnych zjawisk w każdej z ww. sfer stosuje się szereg wskaźników. Dobór tych wskaźników uzależniony jest nie tylko ich dostępnością, ale także ich adekwatnością do analizowanych zjawisk.

Głównym kryterium doboru wskaźników jest moc diagnostyczna zjawisk negatywnych specyficznych dla analizowanej gminy i jej wewnętrznych uwarunkowań.

Zarówno w „Wytycznych” (definicja stanu kryzysowego), jak i w ustawie o rewitalizacji (art. 9 ust. 1) określono zjawiska, które w szczególności powinny zostać poddane analizie w sferze społecznej. Użycie frazy „w szczególności” oznacza, że poza analizą wymienionych można badać występowanie również innych negatywnych zjawisk. Zróżnicowanie charakteru i skali zjawisk społecznych występujących w gminach uniemożliwia sformułowanie ich zamkniętego katalogu. Wybór powinien wynikać z ich natężenia w konkretnej gminie (np. depopulacja, problemy z uzależnieniami, poziom zdrowia, niepełnosprawność, bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych).

W prezentowanej diagnozie sytuacji w gminie Stepnica analizie poddano następujące wskaźniki ilustrujące wewnętrzne zróżnicowanie stanu kryzysowego w gminie:

- odnośnie sfery społecznej:

1. udział osób bezrobotnych w stosunku do liczby mieszkańców analizowanego obszaru;
2. liczba osób korzystających z pomocy społecznej w stosunku do liczby mieszkańców ogółem;
3. liczba przestępstw w stosunku do liczby mieszkańców;
4. przemiany demograficzne – wzrost lub spadek liczby mieszkańców;

- odnośnie sfery gospodarczej:

5. poziom przedsiębiorczości, tj. liczba działających podmiotów gospodarczych na 100 mieszkańców;

- odnośnie sfery technicznej:

6. odsetek mieszkań popegeerowskich
7. odsetek mieszkań wybudowanych przed 1970 rokiem;

- odnośnie sfery środowiskowej:

8. ilość azbestu do utylizacji na 1 mieszkańca;

- odnośnie sfery funkcjonalno-przestrzennej:

9. odległość do lokalizacji usług oświatowych oraz zdrowotnych.

W pewnych przypadkach, zwłaszcza w odniesieniu do kwestii technicznych, konieczne było przyjmowanie wartości szacunkowych. Szacunków tych dokonywali jednak lokalni eksperci, co ogranicza zakres potencjalnych błędów.

2. Charakterystyka społeczno-gospodarcza gminy Stepnica

2.1. Położenie, powierzchnia i gęstość zaludnienia.

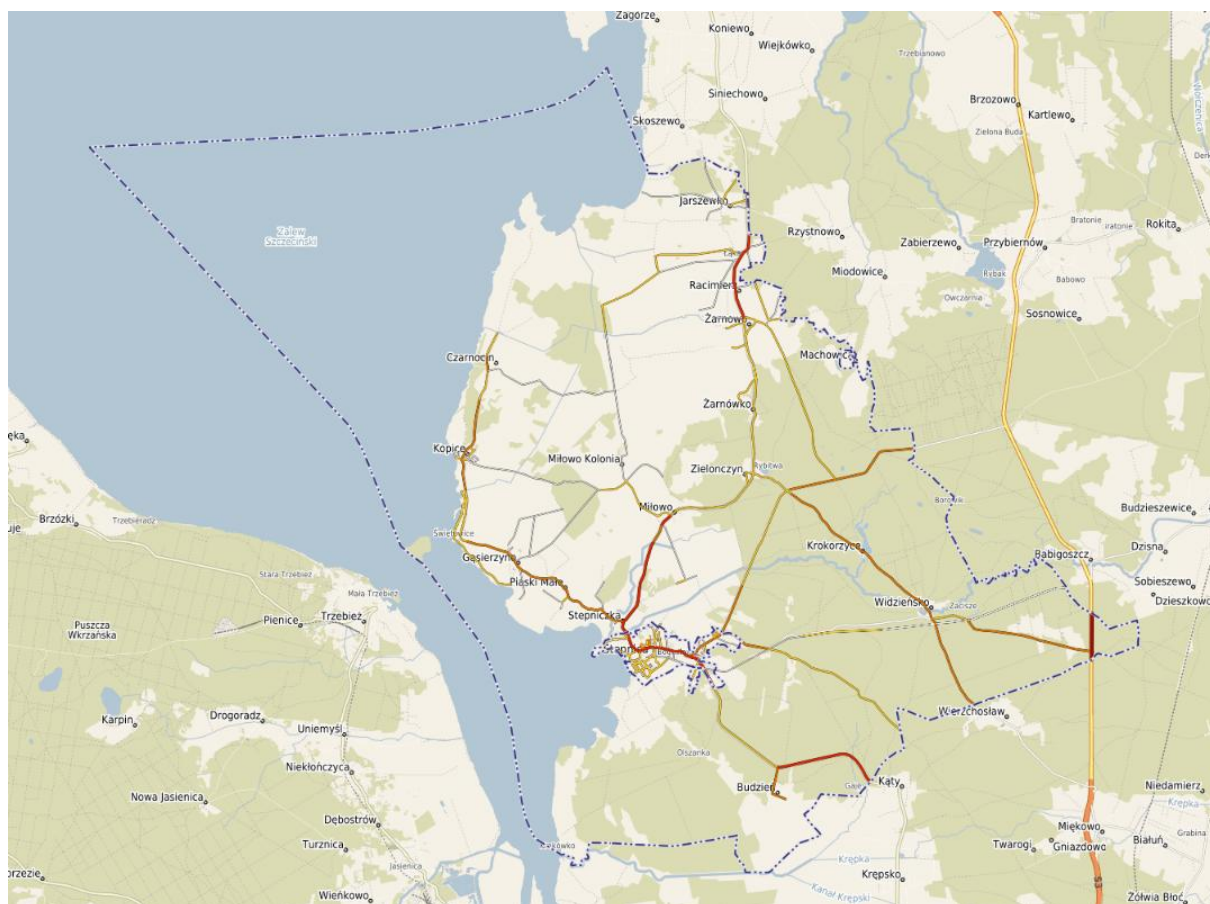
Gmina Stepnica wchodzi w skład obszaru funkcjonalnego przylegającego bezpośrednio do Zalewu Szczecińskiego i bezpośrednio nad Zatoką Stepnicką.

Graniczy bezpośrednio z gminami - Przybiernów, Goleniów i Wolin pośrednio poprzez Zalew Szczeciński i Rostokę Odrzańską z gminami - Police, Nowe Warpno, Świnoujście, Międzyzdroje i Wolin.

Ogólna powierzchnia gminy wynosi 294,16 km² [29 416 ha]. Liczba ludności [stan na dzień 30.06.2017 r. według ewidencji ludności] 4 771 mieszkańców, co daje 16,2 osób/km².

Gmina Stepnica jest jedną z gmin miejsko-wiejskich województwa zachodniopomorskiego. W skład jednostki administracyjnej, oprócz zespołu wsi Stepnica, wchodzi 15 sołectw.

Jedynym miastem gminy jest Stepnica - siedziba władz miejsko-gminnych¹.

Rysunek 1. Gmina Stepnica

Źródło: <http://stepnica.e-mapa.net/>

¹ W mieście wciąż funkcjonują dwa sołectwa: Stepnica i Bogusławie. Tym samym w mieście urzęduje dwóch sołtysów.

2.2. Główne funkcje rozwojowe gminy

Zgodnie z zapisami w Studium zagospodarowania i kierunków rozwoju przestrzennego gminy Stepnica, na obszarze gminy występują równorzędne funkcje wiodące:

- rolnictwo, leśnictwo, rybactwo, obsługa ludności;
- funkcja portowa i rybacka
- przemysł drzewny;
- usługi, rzemiosło, administracja, usługi społeczno - kulturalne;
- turystyka, rekreacja, przystanie żeglarskie;
- funkcja ochrony środowiska

Potencjałem rozwojowym gminy są:

- nadzalewowe położenie z możliwością usytuowania ośrodka portowego, handlowego, rybackiego i żeglarskiego o znaczeniu krajowym i międzynarodowym;
- Puszcza Goleniowska o szczególnych walorach przyrodniczo - krajobrazowych, podstawa gospodarki leśnej i turystyki.

2.3. Gospodarka

Położenie nad Zalewem Szczecińskim sprzyja rozwojowi gospodarki wodnej i turystyki. W Stepnicy znajduje się port rybacki i przeładunkowy o znaczeniu lokalnym. W gminie nie ma dużego przemysłu rybnego, przez co nie wykorzystuje w pełni swoich możliwości. Gmina Stepnica nie jest gminą przemysłową.

Pod względem liczby podmiotów zarejestrowanych w systemie REGON, gmina nie odbiega od przeciętnej dla gmin miejsko-wiejskich województwa.

Tabela 1. Podmioty wg sektorów własnościowych w latach 2014-2017

Sektory własności	2014	2015	2016	2017
podmioty gospodarki narodowej ogółem	436	436	414	415
sektor publiczny - ogółem	12	12	12	11
sektor publiczny - państwowe i samorządowe jednostki prawa budżetowego	8	8	8	7
sektor prywatny - ogółem	424	424	402	404
sektor prywatny - osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą	346	347	322	324
sektor prywatny - spółki handlowe	28	27	28	28
sektor prywatny - spółki handlowe z udziałem kapitału zagranicznego	20	19	19	19
sektor prywatny - spółdzielnie	4	4	4	4
sektor prywatny - stowarzyszenia i organizacje społeczne	11	12	14	14

Źródło: bdlstat.gov.pl

Dominują przedsiębiorstwa małe – osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą. Ten rodzaj działalności gospodarczej stanowił w analizowanym okresie od 77,8 do 79,4% ogółu podmiotów gospodarczych. W gminie działają także 4 spółdzielnie, 14 stowarzyszeń i organizacji społecznych, 28 spółek handlowych, w tym 19 z udziałem kapitału zagranicznego. Poza sektorem prywatnym w gminie działa 12 podmiotów sektora publicznego.

Tabela 2. Podmioty wg grup rodzajów działalności PKD 2007 oraz klas wielkości

	2014	2015	2016	2017
ogółem	436	436	414	415
wg rodzajów działalności				
rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	51	49	46	44
przemysł i budownictwo	126	129	117	123
pozostała działalność	259	258	251	248
wg klas wielkości				
0 - 9	421	421	399	402
10 - 49	15	15	15	13
Struktura podmiotów				
rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	11,7%	11,2%	11,1%	10,6%
przemysł i budownictwo	28,9%	29,6%	28,3%	29,6%
pozostała działalność	59,4%	59,2%	60,6%	59,8%
0 - 9	96,6%	96,6%	96,4%	96,9%
10 - 49	3,4%	3,4%	3,6%	3,1%

Źródło: bdl.stat.gov.pl

Pod względem zatrudnienia dominują firmy małe, zatrudniające do 10 osób. Stanowią one prawie 97% wszystkich firm. Żadna ze stepnickich firm nie zatrudnia więcej niż 50 osób.

Około 10% podmiotów prowadzi działalność w obrębie leśnictwa, rolnictwa, łowiectwa i rybactwa. W budownictwie i przemyśle działa blisko 30% podmiotów, zaś w pozostałych rodzajach około 60% podmiotów.

Najliczniejszą kategorią przedsiębiorstw są firmy handlowe i budowlane – odpowiednio 74 i 71 podmiotów, sekcja przemysł – wydobywanie i przetwórstwo obejmuje 51 podmiotów, opieka zdrowotna 29 podmiotów, zaś transport i gospodarka magazynowa 25 podmiotów.

Tabela 3. Podmioty wg sekcji i działów PKD 2007 oraz sektorów własnościowych

Podmioty wg sekcji	2014	2015	2016	2017
Podmioty publiczne - ogółem	12	12	12	11
Sekcja L Obsługa rynku nieruchomości	1	1	1	1
Sekcja O Administracja publiczna	2	2	2	2
Sekcja P Edukacja	5	5	5	4
Sekcja Q Opieka zdrowotna	2	2	2	2
Sekcja R Rozrywka, kultura, rekreacja	2	2	2	2
Podmioty prywatne -ogółem	424	424	402	404
Sekcja A Rolnictwo, leśnictwo, rybołówstwo i myślistwo	51	49	46	44
Sekcja C Przemysł - wydobywanie i przetwórstwo	42	43	48	51
Sekcja E Dostawa wody, gospodarowanie ściekami	1	1	0	1
Sekcja F Budownictwo	83	85	69	71
Sekcja G Handel hurtowy i detaliczny	82	81	76	74
Sekcja H Transport i gospodarka magazynowa	27	27	26	25
Sekcja I Zakwaterowanie i gastronomia	29	26	21	23

Podmioty wg sekcji	2014	2015	2016	2017
Sekcja J Informacja i komunikacja	5	2	3	4
Sekcja K Finanse i ubezpieczenia	3	3	3	2
Sekcja L Obsługa rynku nieruchomości	6	7	4	4
Sekcja M Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	13	12	14	13
Sekcja N Usługi administrowania	16	15	15	15
Sekcja O Administracja publiczna	1	1	1	1
Sekcja P Edukacja	6	9	8	7
Sekcja Q Opieka zdrowotna	27	29	29	29
Sekcja R Rozrywka, kultura, rekreacja	7	7	7	7
Sekcje S i T Pozostała działalność usługowa	25	26	29	30
Podmioty publiczne i prywatne ogółem	436	436	414	415

Źródło: bdl.stat.gov.pl.

2.3.1. Turystyka

Stepnica pozostaje w zasięgu oddziaływania Szczecina i wybrzeża, z którym posiada połączenie poprzez system dróg krajowych i wojewódzkich oraz drogę wodną. Nie bez znaczenia dla przyszłego rozwoju gminy pozostaje fakt bliskiego położenia Berlina oraz dobrego systemu dróg lądowych i wodnych łączących to miasto z gminą.

Gmina Stepnica ze względu na swoje położenie nad wodami Zalewu Szczecińskiego i Puszczy Goleniowskiej posiada niepowtarzalne i dogodne warunki dla: wędkarzy, żeglarzy, amatorów spływów kajakowych, pieszych i rowerowych wędrówek, zbieraczy runa leśnego i myśliwych, dzięki istnieniu kilkudziesięciu kilometrów: kanałów, rzeki Gowienicy, jezior, plaż, dobrego systemu dróg biegnących wśród lasów.

W rejonie miejscowości Czarnocin płytkie wody Zalewu Szczecińskiego oraz zawsze korzystne wiatry stwarzają najlepsze i najbezpieczniejsze warunki w Polsce do uprawiania windsurfingu - działa tam Szkoła Aktywnego Wypoczynku „Frajda” oraz Ośrodek Rekreacyjno - sportowy "Gumiś".

W miejscowościach Kopice, Gąsierzyno przed 1945 r. istniały przystanie, do których zawijały barki i jednostki sportowo-żeglarskie. Istnieje możliwość ich odbudowy. Na tych terenach mogą powstać obiekty rekreacyjno - hotelowe, pola namiotowe oraz mariny i małe przystanie sportowo - żeglarskie.

2.3.2. Rolnictwo

Gmina Stepnica jest gminą, w której obserwuje się od wielu lat bardzo wysoki odsetek ludności utrzymującej się ze źródeł poza rolniczych. Również w strukturze podmiotów gospodarczych udział podmiotów związanych z działalnością rolniczą jest stosunkowo niewielki i co jednoznacznie potwierdza tezę, iż decydujący wpływ na rozwój gminy i jej struktury społecznej mają nierolnicze źródła utrzymania ludności gminy oraz pozarolnicze podmioty gospodarcze.

Tabela 4. Powierzchnia gruntów w gminie Stepnica

L.p.	Wyszczególnienie	Powierzchnia ewidencyjna (ha)
	Grunty ogółem	7905,67
	Użytki rolne ogółem	7518,81

L.p.	Wyszczególnienie	Powierzchnia ewidencyjna (ha)
	Pod zasiewami	931
	Grunty ugorowane łącznie z nawozami zielonymi	775,76
	Uprawy trwałe	198
	Sady ogółem	197,8
	Ogrody przydomowe	4,94
	Łąki trwałe	3926,12
	Pastwiska trwałe	1115,13
	Pozostałe użytki rolne	567,86
	Lasy i grunty leśne	187,27
	Pozostałe grunty	199,59

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych urzędowych Powszechnego Spisu Rolnego 2010 (bdl.stat.gov.pl)

Gmina nie posiada odpowiednich warunków do rozwoju rolnictwa. Łąki i pastwiska stanowią 70% użytków rolnych.

O słabych walorach obszaru dla rozwoju gospodarki rolniczej przesądzają obecnie:

- niskie klasy gruntów ornych o niewielkiej przydatności do prowadzenia upraw polowych, lepsze klasy gruntów stanowią znikomy procent,
- przeważający obszar użytków zielonych leży na torfach i zlokalizowany jest na terenach zalewowych,
- niezadawalający poziom dochodów uzyskiwanych z prowadzenia działalności rolniczej
- ograniczenia wynikające ze złego stanu rowów melioracyjnych².

Niemniej jednak, w ostatnim okresie czasu – jak stwierdza jeden z respondentów – „*po wejściu Polski do Unii Europejskiej można zauważyć znaczne zwiększenie rolniczej działalności w zakresie tłąkarstwa - produkcji siana, a także – sporadycznie - hodowli bydła rzeźnego i mlecznego, hodowli trzody*” [IDI, mężczyzna, 59 lat].

Zgodnie z wypowiedzią innego respondenta, na terenie gminy zakładane są uprawy wierzby opałowej. Jednak „*wbrew początkowym oczekiwaniom, kierunek ten nie ulega w ostatnich latach intensywnemu rozwojowi*” [IDI, mężczyzna, 47 lat].

2.3.3. Leśnictwo

Grunty leśne zajmują 32% - 9848 ha powierzchni gminy Stepnica. Nieco mniejsza powierzchnia, bo 9646 ha, jest faktycznie porośnięta lasami. Są to prawie wyłącznie lasy publiczne, zarządzane przez Lasy Państwowe (99,7% powierzchni lasów), oraz w zasobie Agencji Nieruchomości Rolnych (0,1%). Lasy prywatne to tylko 0,2% (18,4 ha) lasów w gminie Stepnica.

Gospodarkę leśną na terenie gminy prowadzą Nadleśnictwa Goleniów i Rokita. Większość terenów zalesionych stanowią lasy gospodarcze i lasy ochronne. Gospodarka leśna prowadzona jest zgodnie z planem zarządzania gospodarstwa leśnego.

² 3.3. Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Stepnica. Tekst ujednolicony zmiany Studium z dnia 23 listopada 2016 r.

Ponadto, nadleśnictwa część swoich zadań (np. dotyczące szkółkarstwa) zlecają w trybie przetargów. Mogą do nich z sukcesem przystępować lokalne podmioty, również łączące się w konsorcja, i tak Lasy Państwowe stają się bezpośrednio klientem lokalnej populacji przedsiębiorców

W dziale leśnictwo i pozyskiwanie drewna funkcjonuje w gminie 17 podmiotów gospodarczych (stan z 2017 roku). Największym przedsiębiorstwem, a jednocześnie marką Stepnicy jest IKEA Industry Poland Sp. z o.o., Oddział IVAR w Stepnicy, zlokalizowane przy ul. Krzywoustego 44.

2.3.4. Rybactwo

W Stepnicy działa port rybacki o łącznej powierzchni 8 410 m² w tym 7500 m² basen wodny. Port rybacki w Stepnicy jest portem w całości w posiadaniu jednostki samorządowej - Gminy Stepnica, która dzierżawi teren portu spółce "Rybak" zrzeszającą miejscowych rybaków, jest ich obecnie 32. Port posiada nabrzeże utwardzone o długości 64 m., falochron i pomieszczenia biurowe. Wiodącą funkcją portu jest rybołówstwo zalewowe. W porcie rybackim stacjonuje do 12 motorowych łodzi rybackich o długości nie przekraczającej 10 mb. Poza funkcją rybacką przy ostrodze usytuowanej u wejścia do basenu cumują również jachty.

Rybacy są zrzeszeni w branżowej organizacji - stowarzyszeniu, jakim jest Lokalna Grupa Rybacka „Zalew Szczeciński” z siedzibą w Świnoujściu, do której należy instytucjonalnie gmina Stepnica oraz mogą należeć osoby fizyczne. W statutowych organach LGR „Zalew Szczeciński” gmina Stepnica jest reprezentowana przez Burmistrza Miasta i Gminy Stepnica. W innym organie, jakim jest Komitet Lokalnej Grupy Rybackiej „Zalew Szczeciński”, zasiadają osoby i podmioty z gminy Stepnica.

2.3.5. Przemysł, produkcja, usługi

W ostatnich latach zarysowały się typowe dla małych i średnich gmin tendencje związane z transformacją ustrojową i przejściem do gospodarki wolnorynkowej. Do pozytywnych efektów zaliczyć należy stały wzrost ilości podmiotów gospodarczych oraz wysoki udział podmiotów prywatnych w strukturze wszystkich podmiotów gospodarczych. Niewątpliwie do negatywnych zjawisk należy zaliczyć spadek ilości zatrudnionych osób.

Planowane wdrożenie programu rozwoju lokalnego, którego realizacja trwać będzie do 2023 r., poprzez uruchomienie szerokiego frontu prac inwestycyjnych, stworzy szansę do zdynamizowania wzrostu ilości nowych podmiotów gospodarczych lub też wzrostu zatrudnienia w istniejących już firmach. Wpłynie to zatem na rozwój i wzrost konkurencyjności przedsiębiorstw działających na lokalnym rynku pracy.

Władze gminy w szerszym zakresie stosować będą inicjatywy zarówno w zakresie instrumentów dochodowych (podatki), jak i instrumentów wydatkowych, w tym szczególnie związanych z nakładami na infrastrukturę poprawiającymi konkurencyjność gminy i stwarzającymi podstawy do rozwoju społeczno - gospodarczego. Podstawowym dokumentem programowym określającym kierunki, cele oraz spodziewane efekty rozwoju infrastruktury poprawiającej konkurencyjność gminy jest niniejszy program rozwoju lokalnego.

Wykaz większych zakładów na terenie Gminy Stepnica:

- IKEA INDUSTRY POLAND Sp. z o.o. - produkcja mebli i tartak zakład zatrudnia ponad 400 osób.
- RYBAK SP. Z O.O. - połów ryb na wodach Zalewu Szczecińskiego i Roztoce Odrzańskiej..
- FEEDOIL ANIMAL NUTRITION w Stepnicy (Bogusławiu) - produkcja nieczyszczonych olejów i tłuszczów, pasz dla zwierząt.
- Gospodarstwo Rolne w Bogusławiu.
- MASARNIA - Stepnica.
- STOP CO2 w Miłowie - produkcja komponentów do biopaliw, produkcja peletu
- ZAKŁAD STOLARSKI Adam Kaliciak w Gąsierzynie.
- BIMEX w Żarnówku - produkcja palet oraz elementów ogrodzeń drewnianych.
- DANPLAST w Żarnowie - produkcja z granulatów gumowych i tworzyw sztucznych podstaw do znaków drogowych.
- WIKTORIA PORT sp z o.o. handel, spedycja, transport wodny

Są to zakłady średnio zatrudniające od 10 do 50 osób, czyli zgodnie z nomenklaturą GUS są to przedsiębiorstwa małe.

2.3.6. Porty i przystanie

Układ portów i przystani w gminie Stepnica oparty jest o tor wodny Szczecin - Świnoujście - Bałtyk, łączący porty i przystanie ze szlakami na wodach międzynarodowych. Od niego odchodzą tory podejściowe do małych portów morskich i rzecznych.

Port taki zlokalizowany jest w Stepnicy. Jest to port przeładunkowy, transportowy i składowanie, ze zmodernizowaną przystanią pasażerską i przystaniami jachtowymi, położone na zachodnim brzegu w Zatoce Stepnickiej. Mają one dogodne warunki podejściowe, istniejący basen [z tradycją przedwojenną], możliwości rozbudowy, głównie w kierunku południowym i wschodnim; możliwość dogodnego połączenia drogowego, pod warunkiem zaprojektowania obwodnic.

Porty i przystanie mają zasadnicze znaczenie dla rozwoju funkcji transportowych i rekreacyjnych. Stanowią swoisty magnes dla turystów, gdyż tworzą atrakcyjny produkt turystyczny nie tylko dla okolicznych entuzjastów, ale także dla turystów zagranicznych, którzy mogą podziwiać niezwykle walory obszarów chronionych.

2.4. Ludność i rynek pracy

Gmina Stepnica w dniu 31.12.2017 roku była zamieszkiwana przez 4 911 osób. Wskaźnik gęstości zaludnienia w województwie zachodniopomorskim wynosi 75 osób na 1 km², natomiast w gminie Stepnica, której powierzchnia liczy 293 km², jest to tylko 16,6 osób na 1 km². Jest to jedna z najrzadziej zaludnionych gmin w województwie zachodniopomorskim, a zarazem najmniej zaludniona gmina w powiecie goleniowskim.

Zróżnicowanie zbiorowości mieszkańców pod względem płci wykazuje niemal doskonałą równowagę: w 2017 roku w gminie jest tylko o jednego mężczyznę mniej niż kobiet ((2 455 mężczyzn i 2 456 kobiet).

Ogólna liczba ludności gminy maleje. Nie jest to jednak proces żywiołowy.

Tabela 5. Liczba ludności w gminie Stepnica w latach 2014-2017

Ludność	2014	2015	2016	2017
---------	------	------	------	------

ogółem	4 965	4 931	4 919	4 911
w miastach	2 446	2 441	2 461	2 478
na wsi	2 519	2 490	2 458	2 433

Źródło: Obliczenia własne na podstawie bdl.stat.gov.pl

Struktura wiekowa, a właściwie skład kategorii wiekowych mieszkańców gminy przekłada się na sytuację na rynku pracy. Proces starzenia się ludności i przechodzenia z wieku aktywności zawodowej do wieku poprodukcyjnego przesuwają ciężar presji na uzyskanie pracy z roczników starszych (50+) na młodsze kategorie wiekowe (poniżej 30, a nawet 25 roku życia). Zmiany te ilustrują dane zamieszczone w tabeli 2.

Tabela 6. Liczba i skład osób bezrobotnych w latach 2014-2017

Liczba osób bezrobotnych	2014	2015	2016	2017
ogółem	233	189	172	143
<i>w tym:</i>				
kobiety	140	115	105	92
mężczyźni	93	74	67	51
<i>w tym:</i>				
do 25 roku życia	36	37	30	18
do 30 roku życia	-	59	55	44
powyżej 50 roku życia	69	58	60	44
<i>w tym:</i>				
długotrwale bezrobotni	97	91	74	76

Źródło: Obliczenia własne na podstawie bdl.stat.gov.pl (stan na dzień 31 grudnia)

Proporcja pomiędzy osobami poszukującymi pracy w wieku do 25-30 roku życia, a tymi powyżej 50 lat zmienia się systematycznie rok do roku. W 2017 roku liczebność bezrobotnych w wieku do 30 lat i powyżej 50 była taka sama.

Proporcjonalnie maleją liczebności bezrobotnych w podziale na płeć. Maleje także liczebność osób długotrwale bezrobotnych.

2.5. Gmina Stepnica w porównaniu do innych gmin województwa

Syntetyczne zestawienie danych dotyczące Gminy Stepnica zawarto **Załączniku nr 1**. Załącznik zawiera dostępne dane o gminie pochodzące z danych urzędowych Urzędu Statystycznego w Szczecinie, Izby Skarbowej, Regionalnej Izby Obrachunkowej, Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, KRUS, Zachodniopomorskiego Urzędu Wojewódzkiego, Wojewódzkiego Urzędu Pracy, Państwowej Komisji Wyborczej.

Dane przedstawione zostały w działach, które podsumowywane są w rozmaitych skalach obrazujących miejsce gminy wśród 114 gmin województwa.

Zebrane dane pozwalają na wskazanie mocnych i słabych stron gminy. Te mocne będą występować wtedy, gdy pozycja gminy Stepnica w poszczególnych zestawieniach będzie powyżej „środką”, czyli powyżej 57 pozycji. W analogiczny sposób zostaną ocenione słabe strony. W tym wypadku pozycja w „rankingu” poniżej 57 pozycji będzie oceniana jako strona słaba.

Tabela 7. Miejsce gminy Stepnica w rankingach województwa zachodniopomorskiego w latach 2010-2015

Nazwa rankingu	Miejsce w rankingu
Mocne strony	
Wielkość Środków UE wykorzystanych przez gminę i/lub jej jednostki w przeliczeniu na 1 mieszkańca w województwie zachodniopomorskim	4
Wskaźnik rozwoju wspólnot terytorialnych (WRWT) za lata 2010-2015	11
Ranking pozyskanych środków europejskich ogółem (na 1 mieszkańca) w latach 2010-2015	16
Ranking Bezrobocia 2010-2015	96 (18)
Średnia Wielkość Obrotów na 1 mieszkańca 2010-2014 (podatek VAT uzyskany w gminie)	21
Wskaźnik Samodzielności Finansowej (WSF) tj. odsetek wpływów z podatków oraz wkładu PIT/CIT	21
Odsetek "Profesjonalnych" Podmiotów Gospodarujących (firmy innowacyjne)	48
Słabe strony	
Ranking Zróżnicowania Dochodowego (RZD) 2010-2014	63
Średnie miejsce w Rankingu WOE (wskaźnik osiągnięć edukacyjnych – wyniki testów) 2010-2015 - szkoły podstawowe	68
Ranking Zależności Bytowej 2010-2015	45 (69)
Ranking "Wychodźstwa" Pracowniczego 2010-2014 (na podstawie odsetka osób pracujących poza gminą)	78
Ranking Atrakcyjności Zatrudnieniowej 2010-2014 (na podstawie odsetka osób spoza gminy w niej pracujących)	89
Ranking WOE (wskaźnik osiągnięć edukacyjnych – wyniki egzaminów) 2010-2015 - gimnazja	90
Ranking Aktywności Obywatelskiej (na podstawie frekwencji wyborczej)	97

Źródło: Ryszard Czystkiewicz, Włodzimierz Durka, Marek Molewicz, *Wspólnoty samorządowe województwa zachodniopomorskiego 2010-2015. Wskaźniki rozwoju*, Szczecin 2016.

Porównanie gminy do innych jednostek ma charakter swobodnego benchmarkingu. Niewątpliwie rozwój gminy oparty jest na silnych podstawach wynikających z dużej skuteczności w pozyskiwaniu środków unijnych oraz solidnych podstaw dochodowych wynikających z przetwarzanych dóbr (wysoki udział podatku VAT wytwarzanego w gminie) oraz wysokiego udziału stabilnych źródeł dochodowych gminy, tj. z podatków lokalnych oraz udziału w podatku PIT/CIT, a nie dotacji czy subwencji.

Gmina nie jest specjalnie atrakcyjnym miejscem pracy dla osób spoza gminy. To raczej mieszkańcy gminy dojeżdżają do pracy poza granicę gminy. Niezbyt optymistycznie wyglądają wyniki testów i egzaminów szkolnych. Poziom nauczania w gimnazjum i szkołach podstawowych był niższy od średniej wojewódzkiej. Wreszcie na niskim poziomie pozostaje frekwencja wyborcza w gminie, która średnio lokuje gminę na 97 miejscu wśród 114 gmin województwa zachodniopomorskiego.

3. Powiązania programu rewitalizacji społecznej z dokumentami strategicznymi i planistycznymi gminy Stepnica

Zarządzanie strategiczne gminy Stepnica realizowane jest w oparciu o następujące dokumenty strategiczne:

1. Strategia rozwoju Gminy Stepnica do roku 2025 (Uchwała nr XXX/327/14 Rady Miejskiej w Stepnicy z dnia 29 maja 2014 r);
2. Strategia rozwiązywania problemów społecznych w Gminie Stepnica na lata 2014-2020;
3. Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Stepnica (obowiązujące ze zmianami z 14 listopada 2014 roku).
4. Strategia rozwoju turystyki Gminy Stepnica do roku 2020 (Stepnica 2011);

3.1. Strategia rozwoju Gminy Stepnica do roku 2025

Strategia wskazuje na niezbędne działania interwencyjne, które winny zbilansować występujące deficyty. Na plan pierwszy wysunięto w Strategii kwestie gospodarcze, a zwłaszcza uzbrojenie nowych terenów pod inwestycje oraz aktualizację *Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania* pod kątem wskazania terenów na aktywność gospodarczą w zakresie turystyki. Jednocześnie zalecane jest rozwijanie wsparcia dla małych firm i ich aktywizację.

Taka polityka gminy przynieść winna nowe miejsca pracy, na które kandydaci winni być szkoleni zgodnie z profilowanymi potrzebami pracodawców.

Trzecim ważnym elementem działań interwencyjnych jest ochrona środowiska naturalnego, które w gminie Stepnica ma niezaprzeczalne atuty. Ważnymi kwestiami jest zwłaszcza ochrona zasobów wody pitnej, likwidacja emisji z kominów, segregacja odpadów, modernizacja urządzeń wodno-kanalizacyjnych.

Spśród tzw. działań "miękkich" Strategia wskazuje na działania w obrębie kultury, integracji społecznej, zdrowia, edukacji oraz mieszkalnictwa.

Działania kulturalne mają stworzyć ofertę komercyjną i publiczną, obejmującą koncerty, recitale, spektakle, ale także zawierać oferty ludyczne, np. zabawy i festyny. Wymaga to zintegrowanych działań lokalnych pasjonatów oraz przyszłych profesjonalnych animatorów.

Integracja społeczna winna zostać zrealizowana poprzez poszerzenie działań informacyjnych oraz integrowaniu mieszkańców wokół wspólnych celów.

W strategii kwestie zdrowia publicznego powiązано z działaniami na rzecz seniorów. Zalecono rozwój usług opiekuńczych, socjalnych domów opieki, a także działań w ramach wolontariatu.

W kwestii edukacji planuje się działania zmierzające do podniesienia poziomu nauczania w szkołach podległych gminie, a także działania na rzecz włączenia szkół w życie lokalnych społeczności.

W stosunku do występujących potrzeb mieszkaniowych strategia zaleca dalsze pozyskiwanie inwestorów indywidualnych.

Wskazane propozycje działań „miękkich”, choć nie odnoszą się bezpośrednio do społecznej rewitalizacji, to zaleca się, aby podejmowane działania były kompleksowe. Wynika z tego, iż *Strategia* jest dokumentem nie tylko zgodnym z celami LPR, ale wręcz je wzmacnia.

3.2. Strategia rozwiązywania problemów społecznych

Strategia obejmuje perspektywę lat 2014-2020 i została uchwalona Uchwałą XXX/330 Rady Miejskiej 29 maja 2014 roku.

W Strategii zdiagnozowano następujące problemy społeczne:

- Istnienie zjawiska bezrobocia na terenie gminy Stepnica, które pogłębia obszary społeczne zagrożone ubóstwem oraz marginalizacją i wykluczeniem.
- Dysfunkcje opiekuńczo-wychowawcze oraz bezradność w prowadzeniu gospodarstwa domowego w rodzinach wymagających profesjonalnej pomocy w rozwiązywaniu pojawiających się trudności.
- Nasilający się problem przemocy w rodzinie oraz rozpadu rodziny.
- Sytuacja osób niepełnosprawnych i chorych psychicznie na terenie gminy wymaga działań z zakresu rehabilitacji leczniczej, zawodowej oraz reintegracji społecznej.
- Powiększająca się liczba osób z problemem uzależnienia od alkoholu i środków psychotropowych.
- Wypalenie zawodowe pracowników "służb pomocowych" na skutek złożoności problemów społecznych.

Wobec wskazanych problemów przyjęto następujące cele strategiczne, rozumiane jako stany docelowe:

- i. System wsparcia osób i ich rodzin dotkniętych bezrobociem i zagrożonych długoterminowym pozostaniem bez pracy.
- ii. Budowa zintegrowanego systemu pomocy rodzinie dysfunkcyjnej.
- iii. Utworzenie systemu pomocy rodzinie w kryzysie i przeciwdziałania przemocy domowej
- iv. Zintegrowany system pomocy i wsparcia środowiskowego na rzecz osób niepełnosprawnych i chorych psychicznie oraz członków ich rodzin.
- v. Program systemowy pomocy osobom i rodzinom z problemem uzależnień z uwzględnieniem uzależnień dzieci i młodzieży
- vi. System kształcenia pracowników służb społecznych oraz kooperacja podejmowanych działań.

Strategia rozwiązywania problemów społecznych gminy Stepnica nie wskazuje konkretnych lokalizacji występowania sytuacji problemowych, nie odnosi się także do kwestii rewitalizacji społecznej. Jednak wskazane problemy i cele strategiczne odnoszą się do sfery społecznej w obszarach wymagających interwencji możliwych do przeprowadzenia w ramach działań rewitalizacyjnych. Lokalny Program Rewitalizacji jest tym samym w pełni zgodny ze Startegią rozwiązywania problemów społecznych w gminie Stepnica na lata 2014-2020.

3.3. Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego

Studium podejmuje kwestie rozwoju przestrzennego gminy.

Jego celem jest określenie istniejących uwarunkowań oraz problemów związanych z rozwojem gminy, z uwzględnieniem dotychczasowego przeznaczenia, zagospodarowania i uzbrojenia terenu, stanu ładu przestrzennego i wymogów jego ochrony, stanu środowiska, w tym stanu rolniczej i leśnej przestrzeni produkcyjnej, wielkości i jakości zasobów wodnych oraz wymogów ochrony środowiska, przyrody i krajobrazu kulturowego, stanu dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej, warunków i jakości życia mieszkańców, w tym ochrony ich zdrowia, zagrożenia bezpieczeństwa ludności i jej mienia, potrzeb i możliwości rozwoju gminy, stanu prawnego gruntów, występowania obiektów i terenów chronionych na podstawie przepisów odrębnych, występowania obszarów naturalnych zagrożeń geologicznych, występowania udokumentowanych złóż kopalin oraz

zasobów wód podziemnych, występowania terenów górniczych wyznaczonych na podstawie przepisów odrębnych, stanu systemów komunikacji i infrastruktury technicznej, w tym stopnia uporządkowania gospodarki wodno-ściekowej, energetycznej oraz gospodarki odpadami, zadań służących realizacji ponadlokalnych celów publicznych; wyznaczenie obszarów objętych ochroną środowiska przyrodniczego i kulturowego oraz ustalenie dla nich zasad użytkowania, sformułowanie kierunków zagospodarowania przestrzennego i zasad polityki przestrzennej gminy, w tym rozwoju komunikacji i infrastruktury technicznej, koordynacja planów miejscowych. Cele powyższe wynikają bezpośrednio z przepisów ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, a pośrednio z innych ustaw oraz regulacji prawnych dotyczących kompetencji samorządów.

Z punktu widzenia procesów rewitalizacji, *Studium* jest dokumentem, które wskazywać może preferowane kierunki rozwojowe gminy, a także ograniczenia lub wręcz wyłączenia z określonych działań, np. ze względu na istniejące cenne zasoby przyrodnicze, czy występowanie terenach zalewowych.

Zdaniem autorów, jednym z głównych czynników determinujących przyszły rozwój gminy i jego kierunki jest jej położenie i to zarówno w układzie przyrodniczo – geograficznym jak i administracyjno – gospodarczym. Chodzi tu zwłaszcza o oddziaływanie Szczecina i jego presja na pozyskiwanie nowych terenów pod zabudowę jednorodziną, jak i rozwój Goleniowskiego Parku Przemysłowego, który odległy jest od granic gminy zaledwie o kilka kilometrów, stwarzając realnie dostępne miejsca pracy w szerokim spektrum zawodowych i kwalifikacyjnym.

Uwarunkowania przyrodnicze takie, jak czytelny podział na :

- obszar wód,
- obszar łąk, pastwisk i pól oraz tereny podmokłe i torfowiska,
- obszar lasów

dosyć wyraźnie i jednoznacznie określają zarówno potencjał jak i przyszłe kierunki i możliwości rozwoju.

Tym samym, zdecydowanie położenie gminy ma wpływ na wyjątkowe cechy gminy i jej turystyczną atrakcyjność. Rozwój całej gminy jest zatem w dużym stopniu uwarunkowany rozwojem turystyki.

Stąd *Studium* kładzie nacisk na inwestycje mające na celu aktywizację i rozwój turystycznego potencjału. Wielkie znaczenie może mieć rozwój mariny w Stepnicy, a także tras rowerowych włączonych do międzynarodowej sieci. Ponadto *Studium* uwzględnia rozwój obszarów przeznaczonych na cele rekreacyjne i agroturystyczne.

Z drugiej jednak strony występowanie znacznej ilości terenów włączonych do NATURY 2000 ogranicza znacznie możliwości inwestycji na terenie gminy. Niedogodności komunikacyjne, takie jak brak połączeń kolejowych z gminą, zły stan infrastruktury drogowej również wpływają hamująco na rozwój i dostępność gminy.

Generalnie, *Studium* nie wskazuje jakichkolwiek zagrożeń lub ograniczeń dla rewitalizacji w gminie. Podkreślono w dokumencie trudną sytuacją na rynku pracy, który charakteryzuje się znaczną nierównowagą wobec nadwyżki chętnych do pracy z niskimi kwalifikacjami oraz w starszym wieku (powyżej 50 lat).

3.4. Strategia rozwoju turystyki Gminy Stepnica do roku 2020 (Stepnica 2011)

Strategia powstała w oparciu o analizy walorów Gminy Stepnica mających znaczenie dla turystyki, analizy danych historycznych i statystycznych oraz na podstawie wyników prac seminarium diagnostyczno - projektowego nt. „Strategia Rozwoju Turystyki Gminy Stepnica” prowadzonego przez Fundację Promocji Gmin Polskich - Bałtycki Instytut Gmin (BIGmin), które odbyło się w dniu 5 marca 2010 r. w Stepnicy.

Strategia rozwoju turystyki Gminy Stepnica stawia 7 celów strategicznych:

- i. Rozwój systemów informacji i promocji gminy również w okolicznych miastach i węzłach ruchu turystycznego
- ii. Wykreowanie nowych oraz opisanie istniejących atrakcji i produktów turystycznych gminy
- iii. Rozwój dostępności komunikacyjnej wodnej i lądowej gminy
- iv. Uznanie ekoturystyki jako głównej osi działań turystycznych
- v. Rozwój infrastruktury komunalnej związanej z turystyką
- vi. Rozwój infrastruktury turystycznej
- vii. Wykorzystanie potencjału Zalewu Szczecińskiego dla rozwoju gminy

Strategia wskazuje obiekty i obszary, które mogłyby podnieść atrakcyjność turystyczną gminy, gdyby zostały tam przeprowadzone prace rewitalizacyjne o charakterze rewitalizacji architektonicznej. Mowa tutaj o ulicy T. Kościuszki, wzdłuż której umiejscowione są Urząd Gminy i tawerna. Arteria ta odpowiednio zrewitalizowana, mogłaby stać się deptakiem prowadzącym turystów nad Zalew, a także o Czarnocinie, którego dawne zabudowania o walorach architektonicznych zostały zdewastowane w wyniku działań miejscowego PGR-u.

Strategia rozwoju turystyki w żaden sposób nie ogranicza możliwości realizacji LPR-u, a wręcz przeciwnie wskazuje na szereg możliwych do zrealizowania projektów infrastrukturalnych, które mogłyby służyć społecznej rewitalizacji gminy.

3.5. Podsumowanie: zgodność celów LPR z celami innych dokumentów strategicznych

W celu oceny zgodności celów PLR Gminy Stepnica na lata 2017 – 2023 z innymi dokumentami strategicznymi dokonano oceny jakościowej. Ocena zawierała się w zakresie od „---„ do „+++“, gdzie „+/-„ oznacza ocenę neutralną.

Tabela 8. Matryca powiązań między LPR a innymi dokumentami strategicznymi gminy

Cele strategiczne zapisane w dokumentach obowiązujących na obszarze gminy Stepnica	Cele LPR Gminy Stepnica na lata 2017-2023			
	Tworzenie atrakcyjnych warunków do życia dla obecnych i potencjalnych mieszkańców obszarów zdegradowanych	Wspieranie rozwoju lokalnej przedsiębiorczości oraz rozwój zasobów ludzkich na rynku pracy	Kształtowanie przestrzeni oraz modernizacja infrastruktury technicznej w sposób zapewniający wysoki standard życia mieszkańców obszarów rewitalizowanych	Poszanowanie środowiska naturalnego oraz poprawa jego stanu
Strategia rozwoju gminy				
Rozwój gminnej gospodarki opartej na turystyce	++	+++	+++	++
Jakość życia mieszkańców gminy	+	+++	+++	+
Dobrobyt środowiska naturalnego	+	+/-	++	+++
Strategia rozwiązywania problemów społecznych				
System wsparcia osób i ich rodzin dotkniętych bezrobociem i zagrożonych długoterminowym pozostaniem bez pracy.	+	+	+	+
Budowa zintegrowanego systemu pomocy rodzinie dysfunkcyjnej.	+	++	+	+
Utworzenie systemu pomocy rodzinie w kryzysie i przeciwdziałania przemocy domowej	++	+++	+	+
Zintegrowany system pomocy i wsparcia środowiskowego na rzecz osób niepełnosprawnych i chorych psychicznie oraz członków ich rodzin.	+	+	++	+
Program systemowy pomocy osobom i rodzinom z problemem uzależnień z uwzględnieniem uzależnień dzieci i młodzieży	+	++	+	+/-
System kształcenia pracowników służb społecznych oraz kooperacja podejmowanych działań	+	+	+	+/-
Strategia rozwoju turystyki w gminie Stepnica				
Rozwój systemów informacji i promocji gminy również w okolicznych miastach i węzłach ruchu turystycznego	++	+	++	+
Wykreowanie nowych oraz opisanie istniejących atrakcji i produktów turystycznych gminy	+	+	+	+
Rozwój dostępności komunikacyjnej wodnej i lądowej gminy	+++	+++	++	+
Uznanie ekoturystyki jako głównej osi działań turystycznych	++	+	++	+
Rozwój infrastruktury komunalnej związanej z turystyką	++	+	+	+
Rozwój infrastruktury turystycznej	++	+++	++	+
Wykorzystanie potencjału Zalewu Szczecińskiego dla rozwoju gminy	++	+++	++	+

Źródło: opracowanie własne.

Uwaga: W zestawieniu nie uwzględniono Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego, gdyż dokument nie zawiera części strategicznej, w której wskazane byłyby cele rozwojowe.

4. Diagnoza czynników i zjawisk kryzysowych w gminie Stepnica

---

4.1. Metodologia diagnozy na potrzeby rewitalizacji

Diagnoza zjawisk kryzysowych ma na celu wyznaczenie obszaru zdegradowanego oraz obszaru rewitalizacji. Metodyka została stworzona z wykorzystaniem założeń zawartych w zaktualizowanych „Wytycznych w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020”, Ministerstwa Rozwoju z 2 sierpnia 2016 roku oraz „Zasad realizacji przedsięwzięć rewitalizacyjnych w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Zachodniopomorskiego 2014-2020”. Wytyczne i zasady nie wskazują jednoznacznie ścieżki jaką należy podjąć aby wykonać diagnozę, nie wprowadzają również jej sztywnych ram, dlatego też metodyka diagnozy musi zostać dostosowana oraz dobrana do warunków panujących w danej gminie.

Przyjętą diagnozę można podzielić na kilka etapów, które zostaną scharakteryzowane poniżej:

- Ocena jakościowa Gminy oraz możliwości zbierania danych,
- Zbieranie danych,
- Wstępne naniesienie danych na mapy,
- Podział Gminy na podobszary,
- Agregacja danych do podobszarów,
- Naniesienie danych na mapy,
- Nałożenie (sumowanie) problemów,
- Analiza danych oraz wyników analiz.

Ocena jakościowa Gminy

Pierwszym krokiem była analiza uwarunkowań przestrzenno-funkcjonalnych Gminy oraz systemu drogowego, ewentualnie podziału Gminy na miejscowości/ dzielnice/ osiedla. Kluczowym na tym etapie było wyodrębnienie stref, które w naturalny sposób dzielą Gminę, zwrócenie uwagi na tereny mieszkaniowe, obszary niezamieszkałe oraz drogi przecinające kilka potencjalnych obszarów. Krok ten jest bardzo ważny dlatego, że umożliwił odpowiednie zbieranie danych. W Gminie Stepnica występuje naturalny podział na miejscowości/ sołectwa. Miasto Stepnica przeważa pod względem liczby ludności, dlatego – we wstępnej analizie - jako naturalne jednostki przestrzenne uznano kwartały miasta.

Zbieranie danych

Po wykonaniu wstępnej oceny przystąpiono do zebrania danych. Głównym ich źródłem były dane Urzędu Gminy w Stepnicy, jednostek podległych, Policji, Powiatowego Urzędu Pracy oraz Ośrodka Pomocy Społecznej. Dane zbierano z dokładnością do ulic w celu ochrony danych osobowych. Dane posegregowano i zgromadzono w formie arkusza kalkulacyjnego, aby umożliwić wygodne operowanie nimi w dalszych etapach.

Wstępne naniesienie danych na mapy

Krok ten miał na celu wizualizację głównych problemów społecznych na poszczególnych ulicach. Pozwoliło to na wstępną przestrzenną ocenę skali oraz rozprzestrzenienia obszarów problemowych oraz zapobiegło to uniknięciu błędów na kolejnym etapie polegającym na przeprowadzaniu linii podziału podobszarów jedynie w oparciu o uwarunkowania przestrzenno-funkcjonalne.

Agregacja danych do podobszarów

Do podziału na podobszary wykorzystano miejscowości, ulice oraz jednostki pomocnicze – sołectwa.

Delimitacja obszaru gminy na jednostki analityczne napotkała na szereg problemów natury metodycznej.

Po pierwsze, wielkość sołectw i miejscowości pod względem liczby ludności jest bardzo zróżnicowana. Drugim problemem jest wyraźnie największa miejscowość gminy – miasto Stepnica, które stanowi ponad połowę liczebności gminy. Stan ten spowodował konieczność przedstawienia nowej delimitacji gminy na jednostki przestrzenne. Chodziło tu zwłaszcza o włączenie jednostek najmniejszych do liczniejszych jednostek pozostających w związkach funkcjonalnych, a także, z drugiej strony, o podział na bardziej jednorodne i porównywalne jednostki w obrębie miasta Stepnica.

Problemem dodatkowym są nakładające się na siebie podziały w obszarach miejskich. Miasto Stepnica położone jest na obszarze dwóch sołectw: sołectwa Stepnica i sołectwa Bogusławie. Sołectwa są wielokrotnie większe od obszaru miejskiego, a jedynie ich część stanowi obszar miasta.

Podajemy najpierw kwestię podziału obszarów wiejskich. Poniżej przedstawiono strukturę miejscowości gminy według ich wielkości.

Tabela 9. Struktura miejscowości ze względu na liczbę mieszkańców

Miejscowości według liczby mieszkańców					
do 100 mieszkańców		101-200 mieszkańców		powyżej 200 mieszkańców	
Krokorzyce	17	Widzieńsko	113	Stepniczka	204
Piaski Małe	34	Miłowo	121	Czarnocin	291
Jarszewko	61	Kopice	126	Żarnowo	366
Zielonczyn	72	Gąsierzyno	187	Łąka	383
Budzień	91	Racimierz	195	Stepnica	2419
Żarnówko	91				
6 miejscowości	366	5 miejscowości	742	5 miejscowości	3663

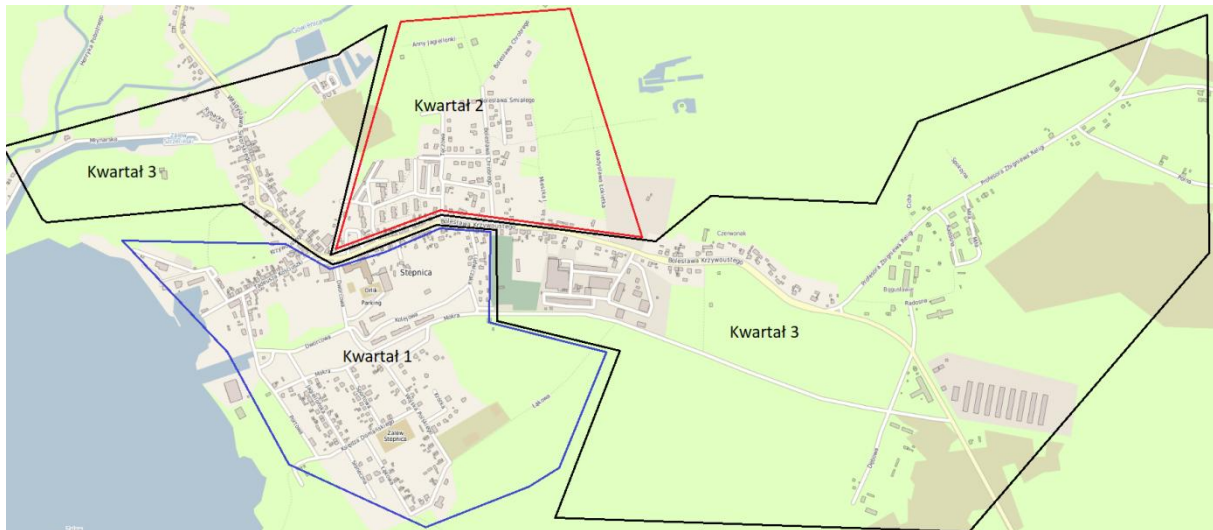
Źródło: obliczenia własne na podstawie danych UM Stepnica (2017).

Najmniejsze miejscowości liczą mniej niż 50 mieszkańców. Analiza danych wykazała brak występowania na ich terenie niektórych ze wskaźników stanu kryzysowego. Mimo, iż posiadają one status sołectw, zdecydowano się na włączenie ich do sąsiadujących sołectw. W przypadku Krokorzyca jest to Widzieńsko, zaś w przypadku Piasków Małych – sołectwo Stepniczka. Dodatkowym uzasadnieniem jest fakt, że miejscowości te położone są w tych samych obwodach wyborczych, a także w tych samych obwodach szkolnych.

W przypadku podziału Stepnicy na mniejsze ludnościowo i obszarowo kwartały nie napotkano na większe problemy delimitacyjne. Podział miasta na trzy kwartały wynika z rozwoju historycznego miasta. Zabudowę Stepnicy stanowi układ 32 ulic, osiedle Akacyjne (dawniej XXX-lecia PRL), a także osiedla zwane Bogusławie i Czerwonak (obejmuje obszar zabudowań w ciągu ulicy Krzywoustego). Przeprowadzona wizja lokalna wykazała, iż w sposób naturalny miasto składa się z części centralnej (ciąg ulicy Krzywoustego z osiedlami Czerwonak i Bogusławie), osiedla Akacyjnego wraz z przyległymi

ulicami, a wreszcie gęsto zabudowanej części przyportowej. Podział ten został zasugerowany i zaaprobowany przez uczestników zajęć warsztatowych.

Graficznie podział miasta na kwartały przedstawia poniższy rysunek.

Rysunek 2. Kwartały miejskie Stepnicy

Uwaga: Wskazane granice nie odpowiadają granicom administracyjnym

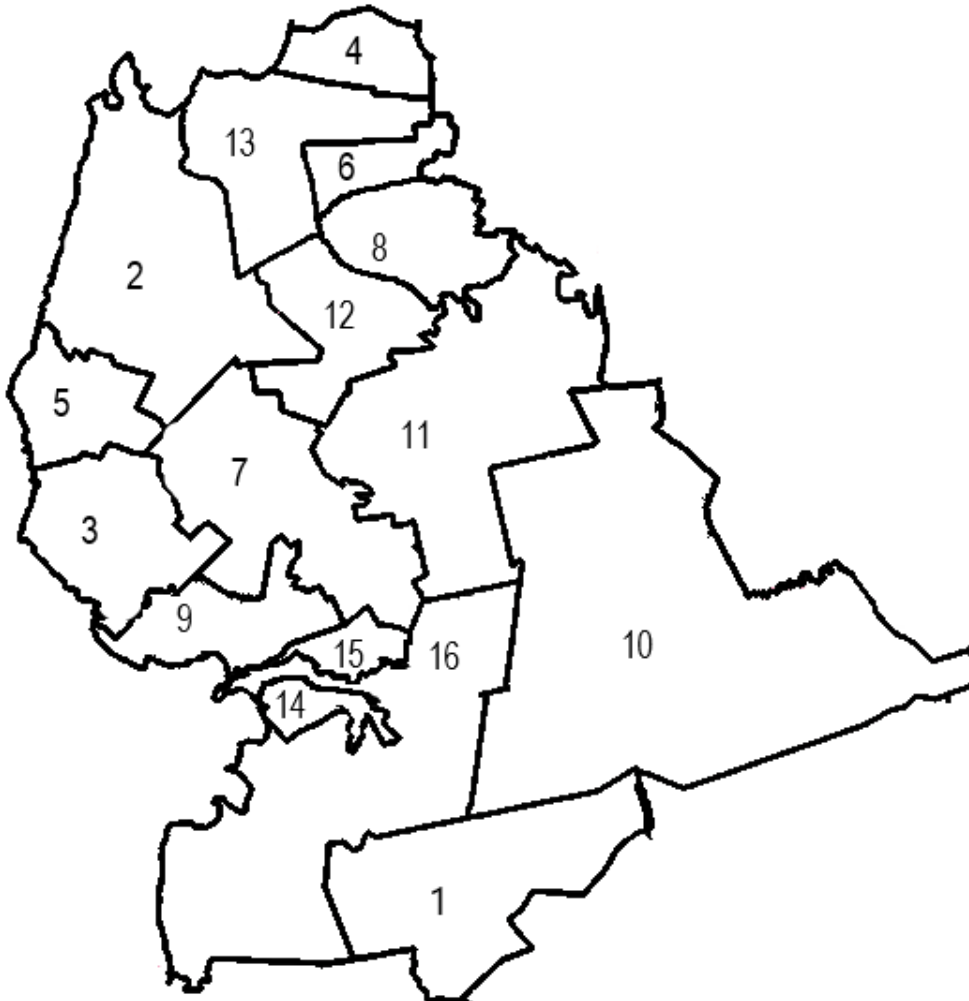
Przyjęty podział odbiega od zwykłych standardów wskazujących na geometryczne granice. Tutaj, granice są wyznaczone poprzez przestrzenną dostępność, a także typ zabudowy i strukturę społeczno-zawodową mieszkańców. Odmienność ta została wykazana w części analitycznej.

Ostatecznie, uwzględniając korektę obszarów sołectw oraz podział na kwartały miejskie, przyjęto podział na następujące wiejskie jednostki urbanistyczne oraz kwartały miejskie:

1. Budzień
2. Czarnocin
3. Gąsierzyno
4. Jarszewko
5. Kopice
6. Łąka
7. Miłowo
8. Racimierz
9. Stepniczka i Piaski Małe
10. Widzieńsko i Krokorzyce
11. Zielonczyn
12. Żarnowo
13. Żarnówko
14. Stepnica - kwartał 1. Obszar południowo-zachodni, przyportowy, obejmujący m.in. ulice: Jagiellońską, Wojska Polskiego;
15. Stepnica - kwartał 2. Obszar północny, obejmujący Osiedle Akacyjne oraz ulice Anny Jagiellonki, Władysława Jagiełły, Mieszka I, Władysława Łokietka

16. Stepnica - kwartał 3: Obszar centralny i wschodni, obejmujący ulice Młynarską, Sikorskiego, Krzywoustego, a także dawne sołectwa Bogusławie i Czerwonak.

Zastosowany podział gminy na obszary wiejskie oraz kwartały miejskie przedstawiony jest na kolejnym rysunku zawierającym zarysy konturowe poszczególnych jednostek analitycznych.

Rysunek 3. Podział gminy Stepnica na jednostki analityczne

Legenda: 1. Budzież, 2. Czarnocin, 3. Gąsierzyno, 4. Jarszewko, 5. Kopice, 6. Łąka, 7. Miłowo, 8. Racimierz, 9. Stepniczka i Piaski Małe, 10. Widzieńsko i Krokorzycy, 11. Zielonczyn, 12. Żarnowo, 13. Żarnówko, 14. Stepnica - kwartał 1. Obszar południowo-zachodni, przyportowy, obejmujący m.in. ulice: Jagiellońską, Wojska Polskiego;, 15. Stepnica - kwartał 2. Obszar północny, obejmujący Osiedle Akacyjne oraz ulice Anny Jagiellonki, Władysława Jagiełły, Mieszka I, Władysława Łokietka, 16. Stepnica – kwartał 3: Młynarska, Sikorskiego, Krzywoustego, Bogusławie, Czerwonak

4.2. Analiza wewnętrznego zróżnicowania gminy ze względu na występowanie zjawisk kryzysowych w głównych sferach funkcjonalnych: analiza ilościowa/statystyczna

Do analiz diagnostycznych wykorzystane zostały mierniki i metody badawcze dostosowane do lokalnych uwarunkowań gminy Stepnica. Wybór konkretnych mierników i wskaźników wynikał z ich dostępności, a przede wszystkim poprawności metodologicznej, umożliwiającej porównanie natężenia występowania obserwowanych zjawisk w wyodrębnionych jednostkach analityczno-przestrzennych.

Analizowane wskaźniki odnosiły się do sfery społecznej (liczba osób korzystających z pomocy społecznej, osoby bezrobotne, niekorzystne zjawiska demograficzne), gospodarczej (liczba podmiotów gospodarczych), obszarów popegeerowskich, sfery przestrzenno-funkcjonalnej, technicznej oraz środowiskowej.

4.2.1. Sfera społeczna

Zasadniczym celem rewitalizacji jest wyprowadzanie ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych poprzez działania całościowe obejmujące przede wszystkim kwestie społeczne oraz kwestie ze sfery gospodarczej, przestrzenno-funkcjonalnej, technicznej lub środowiskowej. Sfera społeczna występuje więc jako warunek podstawowy, zaś pozostałe sfery w sposób alternatywny.

W analizie sfery społecznej skupimy się na czterech zasadniczych wskaźnikach obrazujących sytuację społeczną. Będą to:

- zasięg korzystania z pomocy społecznej;
- poziom bezrobocia;
- poziom przestępczości;
- niekorzystne zjawiska demograficzne – proces depopulacji.

4.2.1.1. Zróżnicowanie w korzystaniu z pomocy społecznej

Bardzo ważne znaczenie ma skala korzystania z narzędzi pomocy społecznej w gminie. Udzielenie jakiegokolwiek świadczenia z zakresu pomocy społecznej oznacza występowanie sytuacji dysfunkcyjnej, kryzysowej dla mieszkańca gminy i jego rodziny. Skala i poziom tego rodzaju świadczeń w społeczności lokalnej jest bardzo dobrym wskaźnikiem występujących problemów bytowych, które bezpośrednio rzutują na pozostałe sfery życia: wychowawcze, socjalizujące, emocjonalne, kulturowe.

W analizie zostaną uwzględnione dane dotyczące liczby osób korzystających z pomocy społecznej w stosunku do liczby mieszkańców wyróżnionego obszaru analitycznego. Innymi słowy, w zestawieniu zostanie porównana liczba świadczeniobiorców w relacji do liczby mieszkańców.

Tabela 10. Zróżnicowanie pomocy społecznej według jednostek analitycznych

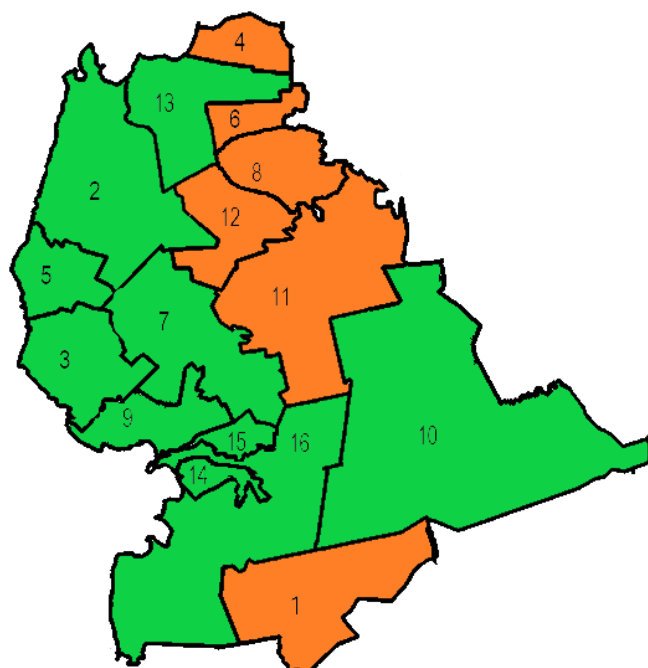
L.p.	Miejscowość/kwartal	Liczba mieszkańców	Liczba osób korzystających ze świadczenia OPS	Odsetek mieszkańców korzystających z pomocy społecznej
1	Budzień	91	6	6,59%
2	Czarnocin	291	17	5,84%
3	Gąsierzyno	187	10	5,35%

L.p.	Miejscowość/kwartał	Liczba mieszkańców	Liczba osób korzystających ze świadczenia OPS	Odsetek mieszkańców korzystających z pomocy społecznej
4	Jarszewko	61	8	13,11%
5	Kopice	126	1	0,79%
6	Łąka	383	55	14,36%
7	Miłowo	121	4	3,31%
8	Racimierz	195	21	10,77%
9	Stepniczka i Piaski Małe	238	9	3,78%
10	Widzieńsko i Krokorzycy	130	2	1,54%
11	Zielonczyn	72	6	8,33%
12	Żarnowo	366	22	6,01%
13	Żarnówko	91	4	4,40%
14	Stepnica - kwartał 1	846	30	3,55%
15	Stepnica - kwartał 2	719	9	1,25%
16	Stepnica - kwartał 3	854	48	5,62%
Średnia dla obszarów i kwartałów				5,91%

Źródło: obliczenia własne.

Uwaga: Wartości średnie obliczono dla obszarów i kwartałów, a nie dla całej gminy zgodnie z metodologią przedstawioną w publikacji *Delimitacja krok po kroku. Metoda wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji na potrzeby Gminnych Programów Rewitalizacji*, Praca zbiorowa pod redakcją Wojciecha Jarczewskiego, Ministerstwo Infrastruktury i Budownictwa, Warszawa 2016.

Zróżnicowanie przestrzenne ilustruje rysunek 4.

Legenda: kolorem zielonym oznaczono obszary poniżej średniej w gminie (5,91%), zaś kolorem pomarańczowym powyżej średniej. Oznaczenie obszarów: 1. Budzień, 2. Czarnocin, 3. Gąsierzyno, 4. Jarszewko, 5. Kopice, 6. Łąka, 7. Miłowo, 8. Racimierz, 9. Stepniczka i Piaski Małe, 10. Widzieńsko i Krokorzycy, 11. Zielonczyn, 12. Żarnowo, 13. Żarnówko, 14. Stepnica - kwartał 1, 15. Stepnica - kwartał 2, 16. Stepnica, kwartał 3.

Rysunek 4. Zróżnicowanie pomocy społecznej według jednostek analitycznych

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych OPS w Stepnicy.

Obszarami o większej liczbie świadczeń pomocowych są jednostki położone na północnym wschodzie gminy oraz w położonym na południu sołectwie Budzień. Dominują w tych obszarach stali klienci OPS, co ustalono podczas wywiadów z kierownictwem jednostki.

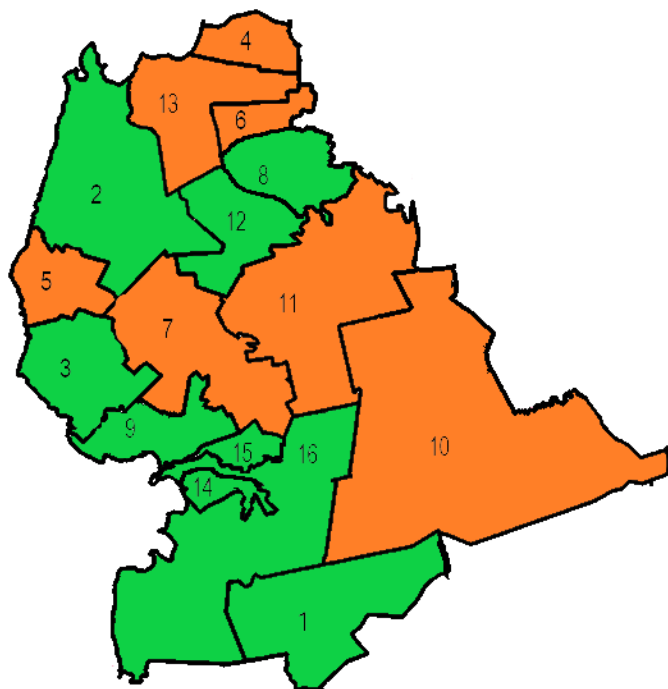
4.2.1.2. Bezrobocie

Drugim istotnym problemem społecznym określającym sytuację kryzysową analizowanej jednostki urbanistycznej jest bezrobocie. Także tutaj skala bezrobocia stanowi bardzo dobry wskaźnik sytuacji materialnej analizowanej wspólnoty terytorialnej. Poziom bezrobocia określa nie tylko ograniczenie dostępności środków finansowych na zaspokojenie podstawowych potrzeb bytowych rodziny, ale także na jej ogólny stan. Ponadto występowanie obok siebie wielu rodzin w podobnej kryzysowej sytuacji wzmacnia brak aktywności, wpływa na apatię i społeczną anomię. Dość często prowadzi do wielopokoleniowego bezrobocia.

Tabela 11. Odsetek osób bezrobotnych wśród mieszkańców jednostek analitycznych

L.p.	Miejscowość/kwartał	liczba mieszkańców	liczba osób bezrobotnych	odsetek osób bezrobotnych w stosunku do liczby mieszkańców
1	Budzień	91	1	1,10%
2	Czarnocin	291	12	4,12%
3	Gąsierzyno	187	1	0,53%
4	Jarszewko	61	4	6,56%
5	Kopice	126	6	4,76%
6	Łąka	383	17	4,44%
7	Miłowo	121	5	4,13%
8	Racimierz	195	6	3,08%
9	Stepniczka i Piaski Małe	238	5	2,10%
10	Widzieńsko i Krokorzycy	130	5	3,85%
11	Zielonczyn	72	4	5,56%
12	Żarnowo	366	13	3,55%
13	Żarnówko	91	6	6,59%
14	Stepnica - kwartał 1	846	28	3,31%
15	Stepnica - kwartał 2	719	13	1,81%
16	Stepnica - kwartał 3	854	26	3,04%
Średnia dla obszarów i kwartałów				3,66%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych PUP w Goleniowie.

Legenda: kolorem zielonym oznaczono obszary poniżej średniej w gminie (3,66%), zaś kolorem pomarańczowym powyżej średniej. Oznaczenie obszarów: 1. Budzień, 2. Czarnocin, 3. Gąsierzyno, 4. Jarszewko, 5. Kopice, 6. Łąka, 7. Miłowo, 8. Racimierz, 9. Stepniczka i Piaski Małe, 10. Widzieńsko i Krokorzycy, 11. Zielonczyn, 12. Żarnowo, 13. Żarnówko, 14. Stepnica - kwartał 1, 15. Stepnica - kwartał 2, 16. Stepnica, kwartał 3.

Rysunek 5. Odsetek osób bezrobotnych w stosunku do liczby mieszkańców

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych PUP w Goleniowie.

Najwyższe bezrobocie występuje w sołectwie Zielonczyn oraz Jarszewko. Najniższe z kolei zlokalizowane jest w Gąsierzynie, Budzeniu oraz w 2 kwartale Stepnicy.

4.2.1.3. Przestępczość

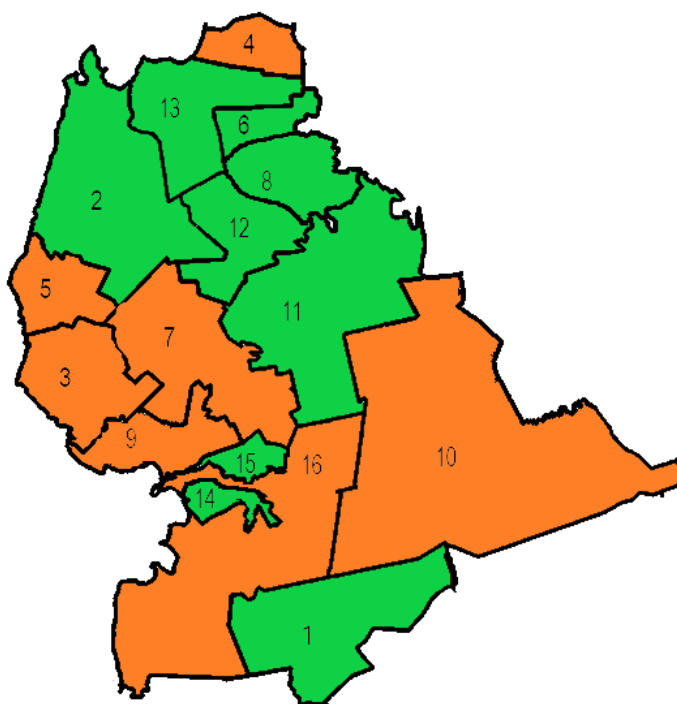
Kolejnymi zjawiskami, które mogą być niekorzystne dla wspólnot lokalnych jest poziom przestępczości. Poziom przestępczości może być bowiem ważnym wskaźnikiem społecznej anomii, czyli stwierdzonego i udokumentowanego braku przestrzegania podstawowych norm społecznych. Szczegółowe dane dotyczące zróżnicowania przestępczości prezentujemy w kolejnej tabeli oraz mapce.

Tabela 12. Poziom przestępczości w gminie Stepnica

L.p.	Miejscowość/kwartał	Liczba mieszkańców	Stwierdzone przestępstwa	Liczba przestępstw w stosunku do liczby mieszkańców
1	Budzień	91	1	1,10%
2	Czarnocin	291	2	0,69%
3	Gąsierzyno	187	3	1,60%
4	Jarszewko	61	2	3,28%
5	Kopice	126	3	2,38%
6	Łąka	383	2	0,52%
7	Miłowo	121	2	1,65%

L.p.	Miejscowość/kwartał	Liczba mieszkańców	Stwierdzone przestępstwa	Liczba przestępstw w stosunku do liczby mieszkańców
8	Racimierz	195	1	0,51%
9	Stepniczka i Piaski Małe	238	7	2,94%
10	Widzieńsko i Krokorzycy	130	4	3,08%
11	Zielonczyn	72	0	0,00%
12	Żarnowo	366	2	0,55%
13	Żarnówko	91	0	0,00%
14	Stepnica - kwartał 1.	846	9	1,06%
15	Stepnica - kwartał 2.	719	5	0,70%
16	Stepnica - kwartał 3:	854	15	1,76%
Średnia dla obszarów i kwartałów				1,36%

Źródło: obliczenia własne na podstawie danych KP Policji w Goleniowie.

Legenda: kolorem zielonym oznaczono obszary poniżej średniej w gminie (1,36%), zaś kolorem pomarańczowym powyżej średniej. Oznaczenie obszarów: 1. Budzień, 2. Czarnocin, 3. Gąsierzyno, 4. Jarszewko, 5. Kopice, 6. Łąka, 7. Miłowo, 8. Racimierz, 9. Stepniczka i Piaski Małe, 10. Widzieńsko i Krokorzycy, 11. Zielonczyn, 12. Żarnowo, 13. Żarnówko, 14. Stepnica - kwartał 1, 15. Stepnica - kwartał 2, 16. Stepnica, kwartał 3.

Rysunek 6. Poziom przestępczości w gminie Stepnica

Źródło: obliczenia własne na podstawie danych KP Policji w Goleniowie.

Należy podkreślić, że rozmiary przestępczości w gminie Stepnica nie są duże. Zwraca jednak ich przestrzenne zróżnicowanie. Najwyższe jest w Jarszewku, Widzieńsku i Krokorzycach, zaś najniższe w Zielonczynie i Żarnówku, gdzie nie zanotowano żadnego przestępstwa. Pod względem liczby przestępstw zdecydowanie górują kwartały miejskie, jednak w przeliczeniu na liczbę mieszkańców są to wartości przeciętne, niewyróżniające się.

4.2.1.4. Przemiany demograficzne w gminie Stepnica

Gmina Stepnica charakteryzuje się stosunkowo stabilną liczbą mieszkańców. W ciągu ostatnich pięciu lat liczba ludności zmniejszyła się jedynie o około 50 osób. Lokalizacja gminy jest jednak atrakcyjna dla mieszkańców niezbyt odległych dużych miast- Goleniowa i Szczecina. Spadkowi liczby mieszkańców towarzyszy wzrost liczby imigrantów, których umownie nazwano osadnikami. W zdecydowanej większości wykupują wytyczone działki i podejmują na nich nowe inwestycje. W wyniku tych procesów saldo migracji w 2014 roku było dodatnie i wynosiło +81 osób, w 2015 roku saldo emigracji (wymeldowanie) i imigracji (zameldowanie) było zrównoważone, zaś w 2016 było ujemne (-7 osób).

Powyższe dane pochodzą z GUS (bdl.stat.gov.pl) i nie są na tyle szczegółowe, aby wnioskować na temat przepływów ludności w poszczególnych miejscowościach – jednostkach urbanistycznych. Stabilna liczba mieszkańców gminy może wynikać z odpływu mieszkańców w jednych rejonach i napływu w innych. Aby ocenić skalę możliwych procesów porównano obecną liczbę mieszkańców z liczbą mieszkańców w 1996 roku – najdalej dostępnymi danymi w układzie ulic i miejscowości w gminie Stepnica. Zmiany w tym zakresie obrazuje tabela nr 8.

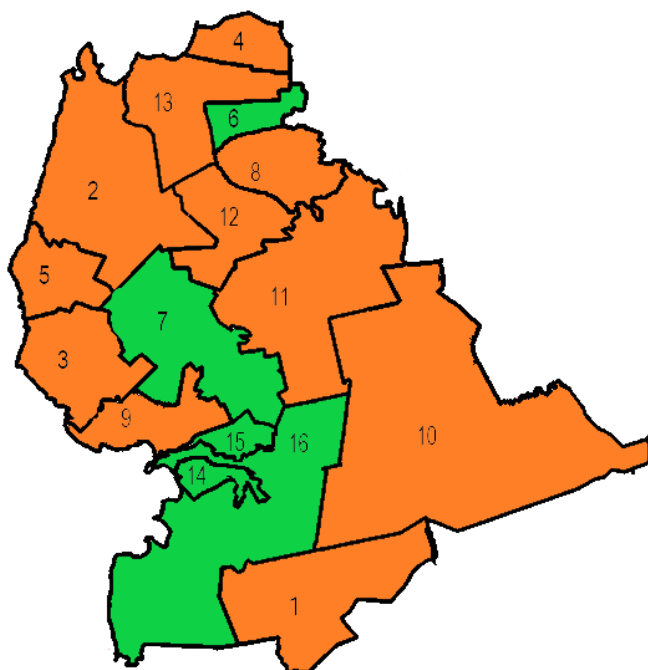
Tabela 13. Zmiany liczby ludności według jednostek analitycznych w gminie Stepnica

L.p.	Nazwa miejscowości –kwartał miasta	1996	2017	Saldo
1	Budzień	101	91	-10
2	Czarnocin	303	291	-12
3	Gąsierzyno	188	187	-1
4	Jarszewko	74	61	-13
5	Kopice	140	126	-14
6	Łąka	312	383	71
7	Miłowo	115	121	6
8	Racimierz	218	195	-23
9	Stepniczka - Piaski Małe	249	238	-11
10	Widzieńsko - Krokorzycze	167	130	-37
11	Zielonczyn	78	72	-6
12	Żarnowo	389	366	-23
13	Żarnówko	114	91	-23
14	Stepnica - kwartał 1.	815	846	31
15	Stepnica - kwartał 2.	693	719	26
16	Stepnica - kwartał 3:	811	854	43
Średnia dla obszarów i kwartałów				0,25

Źródło: obliczenia własne na podstawie danych Urzędu Miasta i Gminy w Stepnicy

W analizowanym okresie bezwzględna liczba mieszkańców gminy wzrosła dokładnie o 4 osoby, z 4767 do 4771 mieszkańców. Kiedy jednak przyjrzymy się wartościom charakteryzującym poszczególne jednostki analityczne, to okaże się, iż w 11 obszarach liczba mieszkańców zmniejszyła się, a tylko w 5 zwiększyła. Są to miejscowości: Miłowo, Łąka oraz 3 kwartały Stepnicy.

Wzrost liczby mieszkańców w miejscowości Łąka wynika z polityki gminy. W latach 2014 -2016 oddano w użytkowanie osiedle bloków wielorodzinnych z mieszkaniami socjalnymi jedno, dwu i trzypokojowymi o powierzchniach od 30 m² do 64 m² , z niskim czynszem, z indywidualnym ogrzewaniem gazowym. Budowę bloków sfinansowano głównie ze środków gminy pochodzących z zaległych opłat od Urzędu Morskiego, przy dofinansowaniu z Banku Gospodarstwa Krajowego.

Legenda: kolorem zielonym oznaczono obszary powyżej „0” , zaś kolorem pomarańczowym poniżej „0”.

Oznaczenie obszarów: 1. Budzień, 2. Czarnocin, 3. Gąsierzyno, 4. Jarszewko, 5. Kopice, 6. Łąka, 7. Miłowo, 8. Racimierz, 9. Stepniczka i Piaski Małe, 10. Widzieńsko i Krokorzycze, 11. Zielonczyn, 12. Żarnowo, 13. Żarnówko, 14. Stepnica - kwartał 1, 15. Stepnica - kwartał 2, 16. Stepnica, kwartał 3.

Rysunek 7. Procesy depopulacyjne w gminie Stepnica

4.2.2. Sfera gospodarcza

Możliwość porównywania danych gospodarczych jest ograniczona względami tajemnicy statystycznej. Oznacza to, że nie są dostępne informacje o podmiotach gospodarczych, jeśli w rezultacie udostępnienia tych danych możliwe będzie ich zidentyfikowanie, a w dalszej kolejności działanie na ich szkodę i stosowanie nieuczciwej konkurencji.

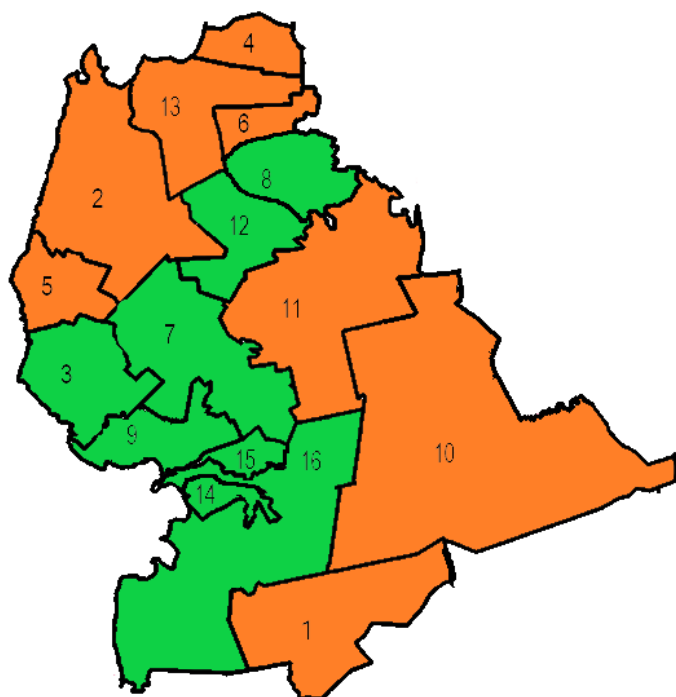
Właściwie jedynym obiektywnym wskaźnikiem świadczącym o aktywności mieszkańców określonego obszaru pozostaje baza podmiotów gospodarczych w systemie REGON. Zgodnie z ewidencją bazy REGON, według stanu z 31 stycznia 2017 roku, w gminie Stepnica funkcjonowało 392 firm. Zdecydowana większość na obszarze miasta – 255 podmioty. Najciekawsze jest jednak odniesienie liczby działających podmiotów do liczby mieszkańców. Wyniki takiego zabiegu prezentują tabela 14.

Tabela 14. Podmioty gospodarcze funkcjonujące na obszarze Gminy Stepnica

L.p.	Miejscowość/kwartał	liczba mieszkańców	liczba przedsiębiorstw	liczba przedsiębiorstw na 100 mieszkańców
1	Budzień	91	3	3,297
2	Czarnocin	291	15	5,155
3	Gąsierzyno	187	15	8,021
4	Jarszewko	61	3	4,918
5	Kopice	126	6	4,762
6	Łąka	383	9	2,350
7	Miłowo	121	14	11,570

L.p.	Miejscowość/kwartał	liczba mieszkańców	liczba przedsiębiorstw	liczba przedsiębiorstw na 100 mieszkańców
8	Racimierz	195	13	6,667
9	Stepniczka i Piaski Małe	238	19	7,983
10	Widzieńsko i Krokorzycy	130	3	2,308
11	Zielonczyn	72	2	2,778
12	Żarnowo	366	28	7,650
13	Żarnówko	91	4	4,396
14	Stepnica - kwartał 1	846	77	9,102
15	Stepnica - kwartał 2.	719	73	10,153
16	Stepnica - kwartał 3:	854	108	12,646
Średnia dla obszarów i kwartałów				6,485

Źródło: Baza danych systemu REGON. Urząd Statystyczny w Szczecinie. Stan na dzień 31 stycznia 2017 roku.

Legenda: kolorem zielonym oznaczono obszary powyżej średniej w gminie (6,485), zaś kolorem pomarańczowym poniżej średniej. Oznaczenie obszarów: 1. Budzień, 2. Czarnocin, 3. Gąsierzyno, 4. Jarszewko, 5. Kopice, 6. Łąka, 7. Miłowo, 8. Racimierz, 9. Stepniczka i Piaski Małe, 10. Widzieńsko i Krokorzycy, 11. Zielonczyn, 12. Żarnowo, 13. Żarnówko, 14. Stepnica - kwartał 1, 15. Stepnica - kwartał 2, 16. Stepnica, kwartał 3.

Rysunek 8. Liczba firm przypadająca na 100 mieszkańców w gminie Stepnica

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych REGON (Urząd Statystyczny w Szczecinie).

Najwyższa gęstość przedsiębiorczości występuje w Stepnicy. W śródmiejskim kwartale miasta (3 kwartał) średnio przypada blisko 13 podmiotów gospodarczych na 100 mieszkańców. Drugi pod tym względem wskaźnik dotyczy Miłowa - przypada tutaj ponad 11 firm na 100 mieszkańców. Podobnie wysokie wskaźniki charakteryzują dwa pozostałe kwartały miejskie Stepnicy oraz - na obszarach wiejskich - Żarnowo, Piaski Małe, Gąsierzyno i Stepniczkę.

Najniższy wskaźnik przedsiębiorczości dotyczy miejscowości Łąka, Widzieńska, Zielonczyna i Budzień. W przypadku tych miejscowości liczba firm przypadająca na 100 mieszkańców jest dwukrotnie niższa niż średnio w gminie.

4.2.3. Obszary popegeerowskie

Działający w Stepnicy Kombinat Państwowych Gospodarstw Rolnych zapisał się w historii gospodarczej w sposób szczególny. Było to bowiem pierwsze w Polsce państwowe przedsiębiorstwo rolne postawione w stan likwidacji już w 1992 roku. Przyczyny likwidacji wynikały z kwestii ekonomicznych. Kombinat gospodarował na bardzo słabych gruntach, w zdecydowanej większości na łąkach i pastwiskach. Specjalizował się w hodowli krów mlecznych, gdyż zaopatrywał w mleko Szczecin i inne okoliczne miasta. Jednak wraz z reformami gospodarczymi końca lat 80-tych XX wieku, efektywność gospodarowania znacznie spadła i stała się nieopłacalna.

Obecnie, zamiast nieopłacalnej hodowli na obszarach dawnych łąk i pastwisk zbierana jest pasza, która po przetworzeniu dostarczana jest na rynek przez jedną z większych firm gminy i głównego dysponenta portu przeładunkowego – firmę Andreas w Bogusławie.

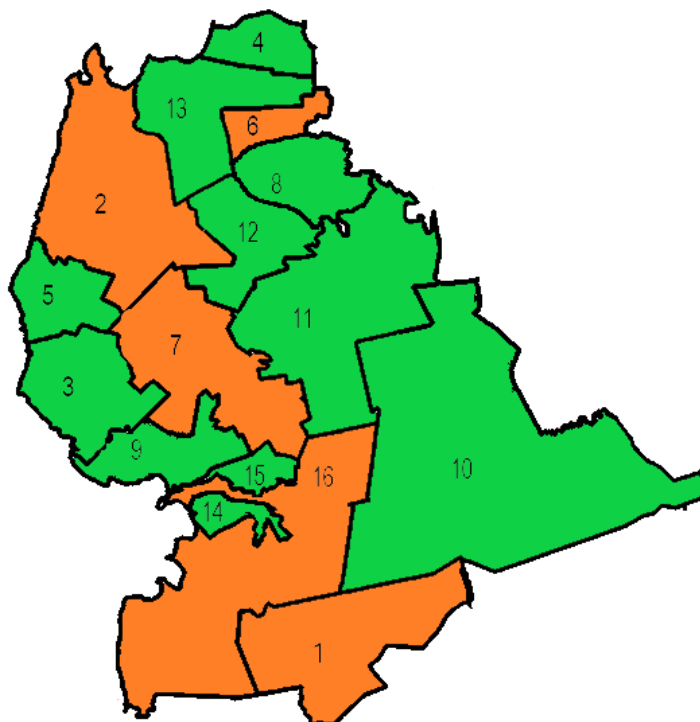
O ile transformacja gospodarcza powiodła się, o czym świadczą liczne nagrody dla przedsiębiorstwa, to zmiany nie zawsze były korzystne dla mieszkańców gminy. Po ponad 25 latach od tej przemiany, obecnie możemy zaobserwować jedynie pozostałości PGR-ów w postaci szpecących widok zabudowań gospodarczych oraz licznych budynków mieszkalnych, które zgodnie z koncepcją agromiasta stanowią niewielkie blokowiska, choć na terenie gminy znaleźć można także budynki pofolwarczne o przedwojennym rodowodzie.

Problem mieszkań popegeerowskich dotyczy jedynie 6 z 16 jednostek urbanistycznych. Chodzi tu o sołectwa: Budzień, Czarnocin, Łąka, Miłowo, Krokorzycy (byłe państwowe gospodarstwo rybackie) oraz miejski obszar w trzecim kwartale Stepnicy (Osiedle Akacjowe – dawniej XXX lecia PRL).

Tabela 15. Udział mieszkań popegeerowskich w miejscowościach oraz kwartałach Gminy Stepnica.

L.p.	Nazwa miejscowości	Liczba mieszkań ogółem	Liczba mieszkań popegeerowskich	Odsetek mieszkań popegeerowskich wśród mieszkań ogółem [%]
1	Budzień	26	21	80,8
2	Czarnocin	86	67	77,9
3	Gąsierzyno	44	0	0,0
4	Jarszewko	15	0	0,0
5	Kopice	39	0	0,0
6	Łąka	114	62	54,4
7	Miłowo	29	11	37,9
8	Racimierz	49	0	0,0
9	Stepniczka - Piaski Małe	84	0	0,0
10	Widzieńsko - Krokorzycy	37	2	5,4
11	Zielonczyn	17	0	0,0
12	Żarnowo	109	0	0,0
13	Żarnówko	29	0	0,0
14	Stepnica - kwartał 1	51	0	0,0
15	Stepnica - kwartał 2.	12	0	0,0
16	Stepnica - kwartał 3:	207	68	32,9
Średnia dla obszarów wiejskich i kwartałów miasta				18,1

Źródło: Obliczenia własne na podstawie przeprowadzonej wizji lokalnej.

Legenda: kolorem zielonym oznaczono obszary poniżej średniej w gminie (18,1%) , zaś kolorem pomarańczowym powyżej średniej. Oznaczenie obszarów: 1. Budzień, 2. Czarnocin, 3. Gąsierzyno, 4. Jarszewko, 5. Kopice, 6. Łąka, 7. Miłowo, 8. Racimierz, 9. Stepniczka i Piaski Małe, 10. Widzieńsko i Krokorzycze, 11. Zielonczyn, 12. Żarnowo, 13. Żarnówko, 14. Stepnica - kwartał 1, 15. Stepnica - kwartał 2, 16. Stepnica, kwartał 3.

Rysunek 9. Odsetek mieszkań popegeerowskich w stosunku do liczby mieszkań ogółem

Źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonej wizji lokalnej.

Szczególnie wysoki odsetek mieszkań popegeerowskich występuje w sołectwach Budzień, Czarnocin i Łąka. We wszystkich tych miejscowościach odsetek mieszkań popegeerowskich przekracza 50%. Biorąc pod uwagę zasoby mieszkaniowe całej gminy, 231 mieszkań mających rodowód pegeerowski, także wcześniejszy – folwarczny, stanowi 24,4% wszystkich zasobów mieszkaniowych gminy, czyli odsetek wyższy niż średnia dla szesnastu jednostek analitycznych. Fakt, iż prawie co czwarte mieszkanie w gminie znajduje się w zabudowie popegeerowskiej znacząco obciąża możliwości rozwojowe gminy.

4.2.4. Sfera przestrzenno-funkcjonalna

Dalszym krokiem w delimitacji obszaru zdegradowanego oraz obszaru rewitalizacji jest przeprowadzenie analizy negatywnych zjawisk występujących w sferze przestrzenno-funkcjonalnej.

W celu zlokalizowania miejsc o niewystarczającym lub utrudnionym dostępie do usług publicznych, analizie poddano poziom dostępu mieszkańców do infrastruktury społecznej dotyczącej usług oświatowych oraz zdrowotnych. Na potrzeby diagnozy przestrzenno-funkcjonalnej, w odniesieniu do infrastruktury społecznej, przyjęto wskaźnik dostępności szkół podstawowych, podstawowej opieki zdrowotnej oraz szkół ponadpodstawowych i specjalistycznej opieki zdrowotnej.

Szkolnictwo podstawowe w Gminie Stepnica realizowane jest przez dwie jednostki:

- Szkoła Podstawowa im. Konstantego Maciejewicza w Stepnicy
- Szkoła Podstawowa im. ks. Jana Twardowskiego w Racimierzu.

Podstawową opieką zdrowotną zapewniają dwie jednostki, ale obie zlokalizowane są w Stepnicy:

- BALTICMED PRZYCHODNIA SP. Z O.O., PORADNIA LEKARZA POZ, STEPNICA, BOLESŁAWA KRZYWOUSTEGO 5C
- NIEPUBLICZNY ZAKŁAD OPIEKI ZDROWOTNEJ "VITA-S" SPÓŁKA CYWILNA MAREK HALICKI, ANIELA BYCZKIEWICZ, PORADNIA PODSTAWOWEJ OPIEKI ZDROWOTNEJ, STEPNICA, BOLESŁAWA KRZYWOUSTEGO 23A.

Szkolnictwo ponadpodstawowe oraz specjalistyczne usługi zdrowotne zlokalizowane są w Goleniowie – stolicy powiatu oraz w innych, bardziej odległych miejscowościach, przede wszystkim w Szczecinie.

Dostępność wymienionych usług ma wymiar ściśle przestrzenny, który może być mierzony miarą odległości wyrażoną w kilometrach. Abstrahujemy tutaj od konkretnie przyjętych rozwiązań organizacyjnych związanych z organizacją dowozu do szkół, systemem selekcji i zapisów do szkół, czy wreszcie możliwości wpisywania się do określonych praktyk lekarskich, lecz odnosimy się wprost do fizycznej odległości.

Odległości te zostały wyliczone w oparciu o sieć drogową w powiecie goleniowskim. Pomiarów dokonano przy użyciu aplikacji internetowej maps.google.pl w odniesieniu do komunikacji samochodowej. W analizie uwzględniono odległości do trzech miejscowości: Stepnicy, Racimierza oraz Goleniowa.

Szczegółowe wartości przedstawiono w tabeli nr 12.

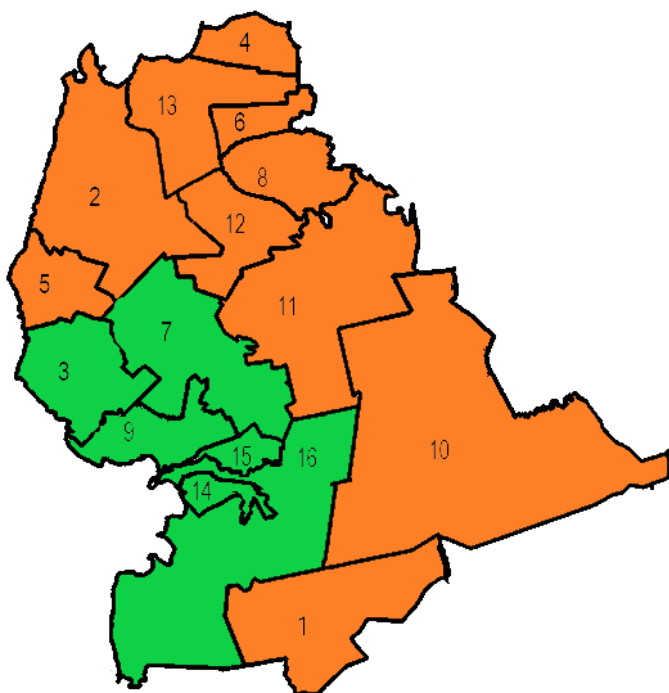
Tabela 16. Odległość do lokalizacji podstawowych usług oświatowych oraz zdrowotnych w gminie Stepnica

L.p.	Kwartaly/obszary wiejskie	szkoły podstawowe		podstawowa opieka zdrowotna		szkoły ponadpodstawowe oraz specjalistyczna opieka zdrowotna		Łączna wartość
		Najbliższa lokalizacja	Odległość [km]	Najbliższa lokalizacja	Odległość [km]	Najbliższa lokalizacja	Odległość [km]	
1	Budzień	Stepnica	12,4	Stepnica	12,4	Goleniów	16,1	40,9
2	Czarnocin	Stepnica	11,3	Stepnica	11,3	Goleniów	32,1	54,7
3	Gąsierzyno	Stepnica	4,4	Stepnica	4,4	Goleniów	25,3	34,1
4	Jarszewko	Racimierz	3,0	Stepnica	15,3	Goleniów	35,8	54,1
5	Kopice	Stepnica	8,9	Stepnica	8,9	Goleniów	29,7	47,5
6	Łąka	Racimierz	2,0	Stepnica	12,5	Goleniów	28,6	43,1
7	Miłowo	Stepnica	4,4	Stepnica	4,4	Goleniów	25,2	34,0
8	Racimierz	Racimierz	0,0	Stepnica	12,3	Goleniów	28,6	40,9
9	Stepniczka Piaski Małe (średnia)	Stepnica	1,9	Stepnica	1,9	Goleniów	22,7	26,4
10	Widzieńsko Krokorzycy (średnia)	Racimierz	11,2	Stepnica	9,5	Goleniów	17,4	38,1

L.p.	Kwartaly/obszary wiejskie	szkoły podstawowe		podstawowa opieka zdrowotna		szkoły ponadpodstawowe oraz specjalistyczna opieka zdrowotna		Łączna wartość
11	Zielonczyn	Racimierz	5,3	Stepnica	7,1	Goleniów	25,8	38,2
12	Żarnowo	Racimierz	1,0	Stepnica	11,6	Goleniów	31,7	44,3
13	Żarnówko	Racimierz	3,1	Stepnica	10,1	Goleniów	28,7	41,9
14	Stepnica - kwartał 1	Stepnica	0,0	Stepnica	0,0	Goleniów	20,8	20,8
15	Stepnica - kwartał 2.	Stepnica	0,0	Stepnica	0,0	Goleniów	20,8	20,8
16	Stepnica - kwartał 3:	Stepnica	0,0	Stepnica	0,0	Goleniów	20,8	20,8
Średnia dla obszarów wiejskich i kwartałów miasta								37,5

Źródło: obliczenia własne na podstawie danych urzędowych Miasta i Gminy Stepnica oraz maps.google.pl.

Średnia odległość do usług edukacyjnych i zdrowotnych w gminie wynosi 37,5 km. Najdogodniejsze położenie ma sama Stepnica, w której zlokalizowane są podstawowe usługi oświatowe i zdrowotne. Największą odległość muszą pokonać mieszkańcy Czarnocina oraz Jarszewka. Wyższa odległość od średniej występuje łącznie w 9 obszarach wiejskich gminy.

Legenda: kolorem zielonym oznaczono obszary poniżej średniej w gminie (37,5 km), zaś kolorem pomarańczowym powyżej średniej. Oznaczenie obszarów: 1. Budzień, 2. Czarnocin, 3. Gąsierzyno, 4. Jarszewko, 5. Kopice, 6. Łąka, 7. Miłowo, 8. Racimierz, 9. Stepniczka i Piaski Małe, 10. Widzieńsko i Krokorzycy, 11. Zielonczyn, 12. Żarnowo, 13. Żarnówko, 14. Stepnica - kwartał 1, 15. Stepnica - kwartał 2, 16. Stepnica, kwartał 3.

Rysunek 10. Delimitacja obszarów według dostępności usług oświatowych i zdrowotnych

Źródło: opracowanie własne.

4.2.5. Sfera techniczna

Infrastruktura techniczna Gminy oraz zasoby i warunki mieszkaniowe determinują w znacznym stopniu jakość życia mieszkającej na danym terenie ludności. Wyposażenie w infrastrukturę

techniczną, jej lokalizacja, jakość i dostępność mają znaczący wpływ na rozwój jednostki samorządowej.

Dominującą zabudową na terenie gminy Stepnica jest zabudowa powyżej 50 lat. Na 807 budynków mieszkalnych w gminie, aż 620 zostało wzniesionych przed 1970 rokiem. Budynki starsze, wybudowane przy zastosowaniu przestarzałych technologii stanowią około 86% zasobów mieszkalnych gminy.

Z porównania liczby mieszkań do liczby budynków wynika, że w tych 807 budynkach jest 948 mieszkań, co oznacza, że dominuje zabudowa jednorodzinna.

Zgodnie z art. 9 ust. 1 pkt 4 ustawy o rewitalizacji, o stanie kryzysowym na obszarze gminy świadczą wskaźniki charakteryzujące sferę techniczną, a są to w szczególności „degradacja stanu technicznego obiektów budowlanych, w tym o przeznaczeniu mieszkaniowym, oraz niefunkcjonowanie rozwiązań technicznych”.

W związku z dużym znaczeniem tej sfery dla mieszkańców, a także - w przeważającej części – potrzeb remontowych w przestarzałej, bo pochodzącej sprzed 1970 roku substancji mieszkaniowej, na potrzeby niniejszego Lokalnego Programu Rewitalizacji dokonano oszacowania stanu technicznego budynków mieszkalnych.

W analizie stanu technicznego istniejącej zabudowy skupiono się na wymiarze dotyczącym wieku zabudowy.

Wyniki szczegółowej analizy przedstawia tabela 13.

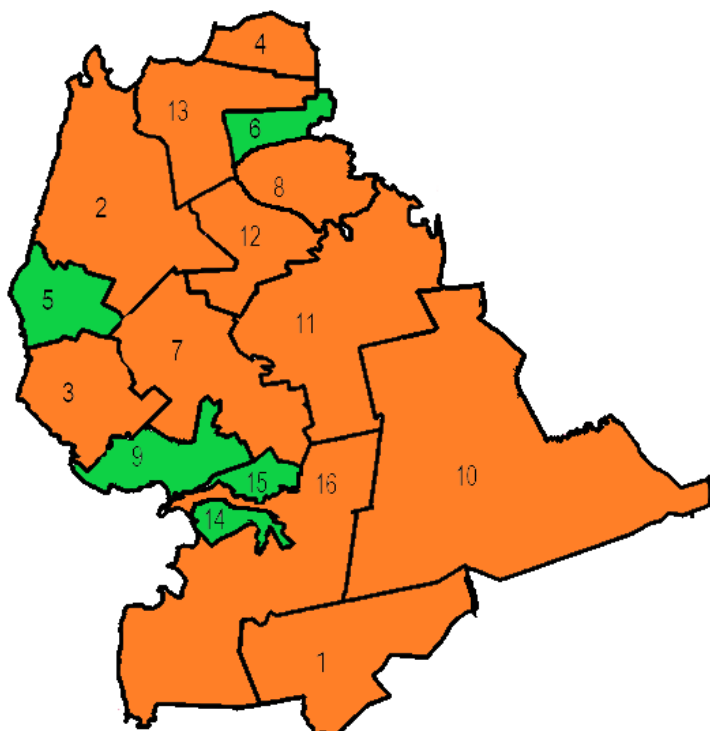
Tabela 17. Stan techniczny budynków mieszkalnych w miejscowościach oraz kwartałach miejskich w gminie Stepnica

L.p.	Nazwa miejscowości	Liczba budynków mieszkalnych ogółem	Liczba budynków mieszkalnych wybudowanych przed 1970 rokiem	Odsetek budynków wybudowanych przed 1970 rokiem
1	Budzień	18	18	100,00%
2	Czarnocin	32	28	87,50%
3	Gąsierzyno	63	55	87,30%
4	Jarszewko	20	17	85,00%
5	Kopice	74	27	36,49%
6	Łąka	52	40	76,92%
7	Miłowo	31	25	80,65%
8	Racimierz	47	39	82,98%
9	Stepniczka - Piaski Małe	77	51	66,23%
10	Widzieńsko - Krokorzycze	27	27	100,00%
11	Zielonczyn	15	15	100,00%
12	Żarnowo	103	92	89,32%
13	Żarnówko	25	21	84,00%
14	Stepnica - kwartał 1	45	33	73,33%
15	Stepnica - kwartał 2.	19	0	0,00%

L.p.	Nazwa miejscowości	Liczba budynków mieszkalnych ogółem	Liczba budynków mieszkalnych wybudowanych przed 1970 rokiem	Odsetek budynków wybudowanych przed 1970 rokiem
16	Stepnica - kwartał 3:	159	132	83,02%
Średnia dla obszarów wiejskich i kwartałów miasta				77,05%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych UMiG Stepnica.

Legenda: kolorem zielonym oznaczono obszary poniżej średniej w gminie (77,05%), zaś kolorem pomarańczowym powyżej średniej. Oznaczenie obszarów: 1. Budzień, 2. Czarnocin, 3. Gąsierzyno, 4. Jarszewko, 5. Kopice, 6. Łąka, 7. Miłowo, 8. Racimierz, 9. Stepniczka i Piaski Małe, 10. Widzieńsko i Krokorzycy, 11. Zielonczyn, 12. Żarnowo, 13. Żarnówko, 14. Stepnica - kwartał 2, 15. Stepnica - kwartał 2, 16. Stepnica, kwartał 3.

Rysunek 11. Stan techniczny budynków mieszkalnych w miejscowościach oraz kwartałach miejskich w gminie Stepnica

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych UMiG Stepnica.

Budynki mieszkalne w gminie Stepnica wybudowane przed 1970 rokiem stanowią ponad $\frac{3}{4}$ wszystkich budynków mieszkalnych (76,8%). W czterech jednostkach urbanistycznych wszystkie zasoby mieszkaniowe pochodzą sprzed 1970 roku. Są to: sołectwo Budzień, Krokorzycy, Widzieńsko oraz Zielonczyn. Powyżej $\frac{3}{4}$ zabudowy powstałej przed 1970 rokiem ma także Czarnocin, Gąsierzyno, Jarszewko, Łąka, Racimierz, Żarnowo oraz III kwartał Stepnicy.

4.2.6. Sfera środowiskowa

Zgodnie z art. 9 ust. 1 pkt 3 ustawy o rewitalizacji obszar gminy znajduje się w stanie kryzysowym z powodu koncentracji negatywnych zjawisk środowiskowych, a w szczególności „przekroczenia standardów jakości środowiska, obecności odpadów stwarzających zagrożenie dla życia, zdrowia ludzi lub stanu środowiska”.

Jednym z podstawowych problemów środowiskowych, wynikających z działalności byłych państwowych gospodarstw rolnych oraz spółdzielni rolniczych, jest występowanie na terenie gminy wyrobów zawierających azbest. Azbest jest bardzo groźnym czynnikiem chorobotwórczym, stanowiącym poważne zagrożenia dla zdrowia i życia ludzi. Włókna azbestu mogą dostać się do organizmu ludzkiego przez wdychanie zanieczyszczonego powietrza, ale również przez wodę, do której azbest trafia z zanieczyszczonych gleb, ze ścieków przemysłowych, atmosfery i rur azbestowo-cementowych.

Zgodnie z prowadzoną ewidencją, Gmina Stepnica ma jeszcze znaczne ilości azbestu do utylizacji. Jeśli chodzi o pokrycia dachowe wykonane z eternitu, utylizacji wymaga jeszcze około 40 tys. metrów kwadratowych eternitu. W zdecydowanej większości eternit pokrywa obecnie budynki gospodarcze. Nie mniej jednak, przeciętnie na stu mieszkańców gminy przypada ponad 835 metrów kwadratowych tego szkodliwego materiału.

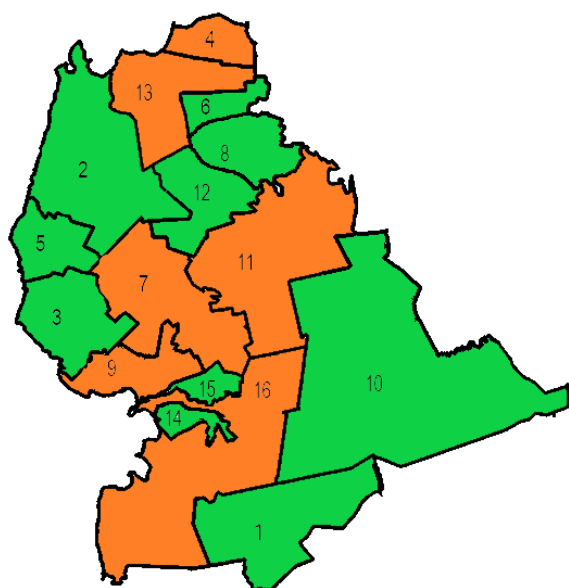
Zróżnicowanie koniecznej utylizacji według sołectw i kwartałów miasta prezentuje tabela 14.

Tabela 18. Ilość azbestu do utylizacji (ton na 100 mieszkańców) – wyliczenia szczegółowe

L.p.	Nazwa miejscowości –kwartał miasta	Liczba mieszkańców	pow. eternitu w m ²	ilość eternitu w m ² na 100 mieszkańców
1	Budzień	91	470	516,5
2	Czarnocin	291	1100	378,0
3	Gąsierzyno	187	510	272,7
4	Jarszewko	61	805	1319,7
5	Kopice	126	509	404,0
6	Łąka	383	3000	783,3
7	Miłowo	121	5584	4614,9
8	Racimierz	195	2000	1025,6
9	Stepniczka - Piaski Małe	238	2810	1180,7
10	Widzieńsko - Krokorzycze	130	300	230,8
11	Zielonczyn	72	1175	1631,9
12	Żarnowo	366	2103	574,6
13	Żarnówko	91	1552	1705,5
14	Stepnica - kwartał 1	846	984	116,3
15	Stepnica - kwartał 2.	719	852	118,5
16	Stepnica - kwartał 3:	854	16107	1886,1
Średnia dla obszarów wiejskich i kwartałów miasta				1047,4

Źródło: obliczenia własne na podstawie danych urzędowych UMiG w Stepnicy wykonanych w ramach inwentaryzacji w lutym 2017 roku.

Szczególnie wiele eternitu pozostało do usunięcia i utylizacji w Żarnówku, Zielonczynie oraz w Miłowie. Także w samej Stepnicy, głównie w rejonie sołectwa Bogustawie, stan zanieczyszczenia środowiska naturalnego jest bardzo wysoki.

Legenda: kolorem zielonym oznaczono obszary poniżej średniej w gminie (1882,923) , zaś kolorem pomarańczowym powyżej średniej. Oznaczenie obszarów: 1. Budzień, 2. Czarnocin, 3. Gąsierzyno, 4. Jarszewko, 5. Kopice, 6. Łąka, 7. Miłowo, 8. Racimierz, 9. Stepniczka i Piaski Małe, 10. Widzieńsko i Krokorzycy, 11. Zielonczyn, 12. Żarnowo, 13. Żarnówko, 14. Stepnica - kwartał 1, 15. Stepnica - kwartał 2, 16. Stepnica, kwartał 3.

Rysunek 12. Obszary o wysokim występowaniu azbestu

Źródło: obliczenia własne na podstawie danych urzędowych UMiG w Stepnicy wykonanych w ramach inwentaryzacji w lutym 2017 roku.

4.3. Zasięg przestrzenny obszaru zdegradowanego w gminie Stepnica

Dotychczasowa analiza objęła wszystkie sfery funkcjonowania zbiorowości społecznych określone w ustawie o rewitalizacji, tj. sferę społeczną, gospodarczą, techniczną, środowiskową oraz funkcjonalno-przestrzenną. Zestawienie zebranych danych zawiera tabela 15.

Analiza zjawisk kryzysowych odnosiła się wyłącznie do zjawisk kwantyfikowalnych. Miała więc charakter stricte statystyczny, co jest jej zaletą, ale może być jej wadą. Statystyka publiczna opiera się na faktach zarejestrowanych w różnego rodzaju sprawozdaniach, bazach danych, urzędowych ewidencjach. Tworzy się w ten sposób „twarda” podstawa analizy. Zwykle, w dalszej procedurze analitycznej, fakty te pozbawia się wymiaru subiektywnego. Tymczasem wymiar jakościowy zjawiska często pokazuje szeroki kontekst zjawiska oraz jego społeczne implikacje. Niebezpieczne jest jednak nadmierne epatowanie szczegółem, np. opisywaniem zjawisk szczególnie patologicznych, bez zwracania uwagi na wymiar ilościowy zjawiska.

Standaryzowanie wskaźników podczas analizy umożliwiło porównanie obszarów analitycznych – jednostek urbanistycznych w postaci obszarów wiejskich i miejskich kwartałów. Standaryzacja jest zabiegiem czysto statystycznym - polega na odjęciu od rzeczywistej wartości wskaźnika jego wartości średniej oraz podzieleniu otrzymanej różnicy przez odchylenie standardowe.

Obliczenie wartości standaryzowanych wskaźników umożliwiło wskazanie odchylenia od normy – średniego natężenia zjawiska w gminie. Wskaźniki przyjmowały wartości ujemne, kiedy sytuacja była lepsza niż średnia dla wszystkich obszarów analitycznych, natomiast, kiedy sytuacja była gorsza - wskaźnik przyjmował wartości dodatnie.

Wzór standaryzacji jest następujący:

$$x_{ij}^* = \frac{x_{ij} - \bar{x}_j}{S_j}$$

gdzie: x_j oraz S_j to odpowiednio średnia arytmetyczna oraz odchylenie standardowe cechy (wskaźnika) o numerze j .

Wśród wszystkich wskaźników możemy wyróżnić stymulanty i destymulanty. Stymulanta posiada dodatnią korelację z rozwojem lokalnym danego obszaru, zaś destymulanta charakteryzuje się ujemną korelacją i jej wysoki wskaźnik świadczy o stagnacji i sytuacji kryzysu danego obszaru.

W naszym przypadku spośród dziewięciu znormalizowanych wskaźników znajduje się siedem destymulant (kolor czerwony w tabeli 15) tj. bezrobocie, ubóstwo, przestępczość, odsetek mieszkań popegeerowskich, odsetek mieszkań wybudowanych przed 1970 rokiem, ilość azbestu do utylizacji oraz odległość do lokalizacji podstawowych usług, a także dwa stymulanty (kolor zielony) – przyrost liczby mieszkańców w badanych jednostkach przestrzennych oraz poziom aktywności gospodarczej.

Kolejnym krokiem poczynionym w celu uzyskania porównywalności jest zamiana stymulant na destymulanty. Zamiana polega na zastosowaniu wagi o wartości „-1”. Zastosowanie tego mnożnika pozwala na pełną porównywalność pomiędzy wszystkimi wskaźnikami.

Wprowadzenie porównywalności pomiędzy wskaźnikami pozwala na przejście do ostatniego kroku związanego z wyznaczeniem **obszarów** zdegradowanych – ocenę nierówności pomiędzy jednostkami analitycznymi.

Wyznaczenie obszarów kryzysowych przeprowadzono w oparciu o ocenę następujących zestandaryzowanych wskaźników względnych:

- odnośnie sfery społecznej:

10. udział osób bezrobotnych w stosunku do liczby mieszkańców analizowanego obszaru;
11. liczba osób korzystających z pomocy społecznej w stosunku do liczby mieszkańców ogółem;
12. liczba przestępstw w stosunku do liczby mieszkańców;
13. przemiany demograficzne – wzrost lub spadek liczby mieszkańców;

- odnośnie sfery gospodarczej:

14. poziom przedsiębiorczości, tj. liczba działających podmiotów gospodarczych na 100 mieszkańców;

- odnośnie sfery technicznej:

15. odsetek mieszkań popegeerowskich
16. odsetek mieszkań wybudowanych przed 1970 rokiem;

- odnośnie sfery środowiskowej:

17. ilość azbestu do utylizacji na 1 mieszkańca;

- odnośnie sfery funkcjonalno-przestrzennej:

18. odległość do lokalizacji usług oświatowych oraz zdrowotnych.

Tabela 19. Zestawienie wskaźników kryzysowych (rozwojowych) w obszarach analitycznych gminy Stepnica

L.p.	Kwartaly/obszary wiejskie	Sfera społeczna				Sfera gospodarcza	Sfera techniczna		Sfera środowiskowa	Sfera funkcjonalno-przestrzenna
		odsetek bezrobotnych w stosunku do liczby mieszkańców w jednostce	odsetek korzystających z pomocy społecznej w stosunku do liczby mieszkańców w jednostce	liczba przestępstw w stosunku do liczby mieszkańców	saldo liczby ludności w latach 1994-2017	liczba działających podmiotów gospodarczych na 100 mieszkańców	odsetek mieszkań popegeerowskich	odsetek budynków mieszkalnych wybudowanych przed 1970 rokiem	ilość azbestu do utylizacji na 1 mieszkańca	odległość do lokalizacji usług publicznych [km]
1	Budzień	1,10%	6,59%	1,10%	-10	3,297	80,8	100,00%	516,484	40,9
2	Czarnocin	4,12%	5,84%	0,69%	-12	5,155	77,9	87,50%	378,007	54,7
3	Gąsierzyno	0,53%	5,35%	1,60%	-1	8,021	0	87,30%	272,727	34,1
4	Jarszewko	6,56%	13,11%	3,28%	-13	4,918	0	85,00%	1319,672	54,1
5	Kopice	4,76%	0,79%	2,38%	-14	4,762	0	36,49%	403,968	47,5
6	Łąka	4,44%	14,36%	0,52%	71	2,35	54,4	76,92%	783,29	43,1
7	Miłowo	4,13%	3,31%	1,65%	6	11,57	37,9	80,65%	4614,876	34
8	Racimierz	3,08%	10,77%	0,51%	-23	6,667	0	82,98%	1025,641	40,9
9	Stepniczka - Piaski Małe	2,10%	3,78%	2,94%	-11	7,983	0	66,23%	1180,672	26,4
10	Widzieńsko - Krokorzycy	3,85%	1,54%	3,08%	-37	2,308	5,4	100,00%	230,769	38,1
11	Zielonczyn	5,56%	8,33%	0,00%	-6	2,778	0	100,00%	1631,944	38,2
12	Żarnowo	3,55%	6,01%	0,55%	-23	7,65	0	89,32%	574,59	44,3
13	Żarnówko	6,59%	4,40%	0,00%	-23	4,396	0	84,00%	1705,495	41,9
14	Stepnica - kwartał 1	3,31%	3,55%	1,06%	31	9,102	0	73,33%	116,312	20,8
15	Stepnica - kwartał 2.	1,81%	1,25%	0,70%	26	10,153	0	0,00%	118,498	20,8
16	Stepnica - kwartał 3:	3,04%	5,62%	1,76%	43	12,646	32,9	83,02%	1886,066	20,8
	Średnia arytm.	3,66%	5,91%	1,36%	25,00%	6,48	18,08	77,05%	1047,44	37,5
	Odchylenie st.	0,017	0,039	0,010	27,709	3,163	28,365	0,248	1081,996	10,536

Źródło: obliczenia własne.

Tabela 20. Wskaźniki kryzysu po standaryzacji

L.p.	Kwartaly/obszary wiejskie	odsetek bezrobotnych w stosunku do liczby mieszkańców w jednostce	odsetek korzystających z pomocy społecznej w stosunku do liczby mieszkańców w jednostce	liczba przestępstw w stosunku do liczby mieszkańców	saldo liczby ludności w latach 1994-2017	liczba działających podmiotów gospodarczych na 100 mieszkańców	odsetek mieszkań popegeerowskich	odsetek budynków mieszkalnych wybudowanych przed 1970 rokiem	ilość azbestu do utylizacji na 1 mieszkańca	odległość do lokalizacji usług publicznych [km]	Liczba sfer kryzysowych	W tym liczba sfer kryzysu społecznego
	<i>Zmienna:</i>	<i>destymulanty</i>			<i>stymulanty</i>		<i>destymulanty</i>					
	<i>Waga:</i>	+1	+1	+1	-1	-1	+1	+1	+1	+1		
1	Budzień	-1,509	0,175	-0,254	0,370	1,008	2,211	0,925	-0,491	0,319	6	2
2	Czarnocin	0,273	-0,019	-0,648	0,442	0,420	2,109	0,421	-0,619	1,629	6	2
3	Gąsierzyno	-1,846	-0,145	0,227	0,045	-0,486	-0,637	0,413	-0,716	-0,326	3	2
4	Jarszewko	1,712	1,859	1,842	0,478	0,495	-0,637	0,321	0,252	1,572	8	4
5	Kopice	0,650	-1,323	0,977	0,514	0,545	-0,637	-1,634	-0,595	0,946	5	3
6	Łąka	0,461	2,182	-0,811	-2,553	1,307	1,280	-0,005	-0,244	0,528	5	2
7	Miłowo	0,278	-0,672	0,275	-0,208	-1,607	0,699	0,145	3,297	-0,336	5	2
8	Racimierz	-0,341	1,255	-0,821	0,839	-0,058	-0,637	0,239	-0,020	0,319	4	2
9	Stepniczka - Piaski Małe	-0,919	-0,551	1,515	0,406	-0,474	-0,637	-0,436	0,123	-1,057	3	2
10	Widzieńsko - Krokorzycy	0,113	-1,130	1,650	1,344	1,320	-0,447	0,925	-0,755	0,053	6	3
11	Zielonczyn	1,122	0,624	-1,311	0,226	1,172	-0,637	0,925	0,540	0,063	7	3
12	Żarnowo	-0,064	0,025	-0,782	0,839	-0,368	-0,637	0,495	-0,437	0,642	4	2
13	Żarnówko	1,730	-0,391	-1,311	0,839	0,660	-0,637	0,280	0,608	0,414	6	2
14	Stepnica - kwartał 1	-0,205	-0,610	-0,292	-1,110	-0,827	-0,637	-0,150	-0,861	-1,589	0	0
15	Stepnica - kwartał 2.	-1,091	-1,204	-0,638	-0,929	-1,160	-0,637	-3,105	-0,859	-1,589	0	0
16	Stepnica - kwartał 3:	-0,365	-0,076	0,381	-1,543	-1,948	0,522	0,241	0,775	-1,589	4	1

Źródło: opracowanie własne.

Do wskazania obszarów zdegradowanych posłużono się wskaźnikiem syntetycznym odnoszącym się do liczby sfer kryzysowych występujących w wyróżnionych jednostkach przestrzennych. Są to wartości powyżej „0”, czyli powyżej średniej wyliczonej dla 16 obszarów analitycznych dla **co najmniej dwóch wskaźników odnoszących się do sfery społecznej oraz co najmniej dwóch z innych sfer**. Zaostrenie kryteriów delimitacji obszarów zdegradowanych pozwala pełniej realizować założenia rewitalizacji społecznej, jako wielokierunkowego działania zintegrowanego.

Końcowe zestawienie przedstawia tabela nr 17.

Tabela 21. Delimitacja obszarów zdegradowanych w gminie Stepnica

L.p.	Kwartaly/obszary wiejskie	Sfera:						Obszar zdegradowany
		społeczna	gospodarcza	dawne PGR-y	techniczna	środowiskowa	przestrzennie-funkcjonalna	
1	Budzień	+	+	-	+	-	+	+
2	Czarnocin	+	+	+	+	-	+	+
3	Gąsierzyno	+	-	+	+	-	-	+
4	Jarszewko	+	+	-	+	+	+	+
5	Kopice	+	+	-	-	-	+	+
6	Łąka	+	+	+	-	-	+	+
7	Miłowo	+	-	+	+	+	-	+
8	Racimierz	+	-	-	+	-	+	+
9	Stepniczka - Piaski Małe	+	-	-	-	+	-	-
10	Widzieńsko - Krokorzyce	+	+	-	+	-	+	+
11	Zielonczyn	+	+	-	+	+	+	+
12	Żarnowo	+	-	-	+	-	+	+
13	Żarnówko	+	+	-	+	+	+	+
14	Stepnica - kwartał 1	-	-	-	-	-	-	-
15	Stepnica - kwartał 2.	-	-	-	-	-	-	-
16	Stepnica - kwartał 3:	-	-	-	+	+	-	-

Źródło: obliczenia własne.

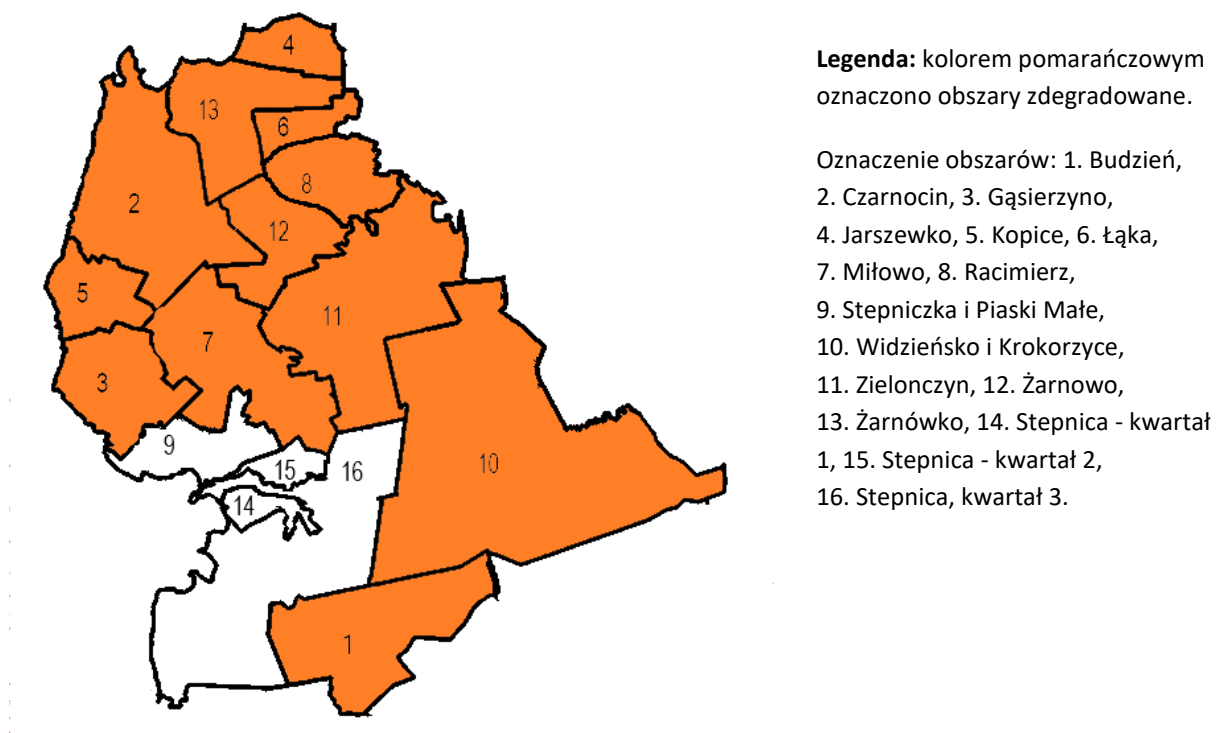
Uwaga: Kolorem pomarańczowym oznaczono obszary zdegradowane.

Przy tak ustawionych kryteriach, do obszarów kryzysowych zaliczyć możemy następujące jednostki analityczne:

1. Budzień
2. Czarnocin
3. Gąsierzyno
4. Jarszewko
5. Kopice
6. Łąka
7. Miłowo
8. Racimierz
9. Widzieńsko - Krokorzyce
10. Zielonczyn

- 11. Żarnowo
- 12. Żarnówko

Z powyższego wynika więc, iż spośród 16 jednostek analitycznych, aż 12 spełnia przyjęte wymogi określenia ich jako kryzysowych. Na obszarze tym mieszka 2114 osób, co stanowi aż 44,3% liczby mieszkańców gminy ogółem.

Rysunek 13. Obszary zdegradowane w gminie Stepnica według jednostek analitycznych

Należy jednak podkreślić, iż zaliczenie określonego obszaru kryzysowego do obszaru rewitalizacji wymaga spełnienia dodatkowych dwóch warunków: po pierwsze, obszar rewitalizacji nie może być większy niż 20% obszaru gminy, a po drugie, na jego obszarze nie może mieszkać więcej niż 30% mieszkańców gminy.

5. Wyznaczenie obszarów rewitalizacji z uwzględnieniem partycypacji mieszkańców i zasobów lokalnych

Obszar rewitalizacji to całość lub część obszaru zdegradowanego. Obszar rewitalizacji wyznaczono jako teren zabudowany w obszarze zdegradowanym w oparciu o największą kumulację zjawisk problemowych oraz potencjałów rozwojowych zaobserwowanych w trakcie diagnozy pogłębionej obszaru zdegradowanego. Uzasadnienie wyboru obszaru rewitalizacji jest wypadkową wielu opinii na temat problemów, jak również potencjałów zlokalizowanych na terenie gminy.

5.1. Partycypacyjna ocena obszarów rewitalizacji

W związku z realizowanym projektem „Partnerskie opracowanie Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Stepnica”, Burmistrz Miasta i Gminy Stepnica powołał Zespół ds. Rewitalizacji Gminy Stepnica. W jego skład zostały powołane osoby reprezentujące mieszkańców, instytucje oraz inne podmioty, które są interesariuszami rewitalizacji społecznej w gminie Stepnica.

Interesariuszami rewitalizacji, w rozumieniu art. 2 ust. 2 ustawy z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji, są w szczególności:

- 1) mieszkańcy obszaru rewitalizacji oraz właściciele, użytkownicy wieczysti nieruchomości i podmioty zarządzające nieruchomościami znajdującymi się na tym obszarze, w tym spółdzielnie mieszkaniowe, wspólnoty mieszkaniowe,
- 2) mieszkańcy gminy inni niż wymienieni w pkt. 1,
- 3) podmioty prowadzące lub zamierzające prowadzić na obszarze gminy działalność gospodarczą,
- 4) podmioty prowadzące lub zamierzające prowadzić na obszarze gminy działalność społeczną, w tym organizacje pozarządowe i grupy nieformalne,
- 5) jednostki samorządu terytorialnego i ich jednostki organizacyjne,
- 6) organy władzy publicznej,
- 7) podmioty, inne niż wymienione w pkt. 6, realizujące na obszarze rewitalizacji uprawnienia Skarbu Państwa.

Wybór obszarów podlegających rewitalizacji podyktowany był wynikami diagnozy, która – poza analizą obszarów kryzysowych – obejmowała także ocenę ich potencjału rozwojowego. Decyzja o wyborze konkretnych lokalizacji działań rewitalizacyjnych jest więc wypadkową słabych stron i szans rozpatrywanych społeczności lokalnych.

Fakt, iż diagnoza była prowadzona wspólnie z mieszkańcami w sposób partycypacyjny, pozwalał dodatkowo na dalsze uściślenie decyzji pod kątem oceny rzeczywistego potencjału społecznego lokalnej społeczności. Indywidualna wiedza uczestników warsztatów oraz spotkań studyjnych, a także dokonywane w ich trakcie ustalenia, dały szerokie podstawy do wysokiej optymalizacji procesu decyzyjnego.

Ponadto dwukrotnie założenia rewitalizacji w gminie Stepnica były przedstawiane i dyskutowane podczas obrad Rady Miejskiej, w wyniku których Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Stepnica na lata 2017-2023 został przyjęty.

5.1.1. Prace zespołu ds. rewitalizacji

Zespół ds. rewitalizacji został powołany zgodnie z powyższymi założeniami na czas przygotowania i realizacji Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Stepnica. Zespół jest społecznym organem konsultacyjnym Burmistrza w zakresie rewitalizacji Gminy Stepnica.

Do zadań Zespołu należy m. in. współpraca w zakresie:

- diagnozowania obszarów zdegradowanych oraz wyznaczania terenów rewitalizowanych,
- wskazania priorytetów w rozwiązywaniu problemów dotyczących obszar rewitalizacji,
- definiowania celów i kierunków działań procesu rewitalizacji,

- monitorowania i oceny wdrażania Lokalnego Programu Rewitalizacji.

Do udziału w pracach Zespołu zaproszeni zostali wszyscy mieszkańcy Gminy, a zwłaszcza przedstawiciele sołtysy, przedstawiciele organizacji pozarządowych, podmioty prowadzące lub zamierzające prowadzić działalność gospodarczą lub społeczną, przedstawiciele firm, organy publiczne oraz inne podmioty zainteresowane rewitalizacją Gminy Stepnica. Udział w pracach Zespołu był dobrowolny, a jego skład był poszerzany w zależności od potrzeb oraz zgłaszających się osób zainteresowanych procesem rewitalizacji..

Zarządzeniem Nr 62/2017 Burmistrza Miasta i Gminy Stepnica z dnia 20 września 2017 r. w skład Zespołu powołane zostały następujące osoby:

- 1) Andrzej Wyganowski – Burmistrz Miasta i Gminy Stepnica – Przewodniczący Zespołu
- 2) Alina Adamowska- Karczewicz, a od listopada 2017 roku, po przejściu dotychczasowego kierownika na emeryturę, Jarosław Gruszczyński - Kierownik Ośrodka Pomocy Społecznej
- 3) Jolanta Jędrzejewska, Dyrektor Zespołu Szkolno-Przedszkolnego
- 4) Magdalena Ławicka, Dyrektor Szkoły Podstawowej w Racimierzu
- 5) Mirosława Nowak, Dyrektor Gminnego Ośrodka Kultury
- 6) Agnieszka Makowska – Prezes Stowarzyszenia Miłośników Ziemi Stepnickiej
- 7) Joanna Gidokeit – Sołtys Sołectwa Racimierz
- 8) Paulina Milkiewicz – Sołtys Sołectwa Łąka
- 9) Bogusława Podowa – Sołtys Sołectwa Żarnowo
- 10) Patrycja Kopiecka – Sołtys Sołectwa Stepnica
- 11) Lech Zajda – przedsiębiorca
- 12) Magdalena Jędrzejczyk – przedsiębiorca
- 13) Mirosław Detmer – Komendant Straży Miejskiej
- 14) Krzysztof Wasiluk – Komendant Gminny OSP
- 15) Dariusz Mazurowski – Kierownik Posterunku Policji w Stepnicy
- 16) Justyna Komorowska-Bojko – pracownik UMiG
- 17) Maciej Herman – pracownik UMiG

Zespół miał charakter otwarty dla wszystkich mieszkańców gminy. Z tego względu w pracach zespołu brały udział także osoby, które zostały zaproszone lub zgłosiły swój akces. Były to następujące osoby:

- 1) Ksenia Tomczak – przedstawiciel firmy Wiktoria Port
- 2) Anna Potomska – mieszkanka wsi Czarnocin
- 3) Wiesław Kraszkiewicz – mieszkaniec wsi Czarnocin
- 4) Zbigniew Gumienny – właściciel Ośrodka Rekreacyjno-sportowego „Gumiś” w Czarnocinie
- 5) Elżbieta Józwiak – pedagog szkolny
- 6) Mariola Kujawa – księgowa Gminnego Ośrodka Kultury w Stepnicy
- 7) Anna Sawa - pracownik UMiG Stepnica
- 8) Zespół ds. rewitalizacji uczestniczył w pracach warsztatowych związanych z wyznaczeniem obszaru zdegradowanego oraz rewitalizacji, wskazania priorytetów rewitalizacji, celów strategicznych, a wreszcie przy ustalaniu listy projektów.

Zespół ds. rewitalizacji uczestniczył w pracach warsztatowych związanych z wyznaczeniem obszaru zdegradowanego oraz rewitalizacji, wskazania priorytetów rewitalizacji, celów strategicznych, a wreszcie przy ustalaniu listy projektów.

Zespół wielokrotnie obradował nad Lokalnym Programem Rewitalizacji. Spotkania miały miejsce w następujących terminach i miejscach (w porządku chronologicznym):

- 21 września 2017 roku - spotkanie poświęcone wprowadzeniu interesariuszy w problematykę rewitalizacji;
- 9 października 2017 roku – warsztat poświęcony zagadnieniom opracowywania projektów rewitalizacji społecznej;
- 18 października 2017 roku - warsztat poświęcony diagnozie stanów kryzysowych w gminie;
- 26 października 2017 roku – warsztaty poświęcone opracowywaniu projektów rewitalizacyjnych w gminie Stepnica;
- 4 listopada 2017 r. w Czarnocinie miały miejsce warsztaty animujące działania prorozwojowe, których kanwą były zajęcia florystyczne;
- 10 grudnia 2017 roku w Łące odbyły się zajęcia aktywizujące dla mieszkańców potencjalnego obszaru rewitalizacji – miejscowości: Racimierz, Łąka i Żarnowo;
- 18-19 listopada 2017 roku – warsztaty fotograficzne aktywizujące mieszkańców obszarów zdegradowanych (Łąka, Racimierz, Żarnowo, Czarnocin, Kopice), tworzenie LomoWall - zbiorowej prezentacji zdjęć wielu autorów, głównie dzieci i młodzieży ze szkół w Racimierzu i Stepnicy;

Rysunek 14. LomoWall – otwarcie wystawy

- 17 grudnia 2017 roku - otwarcie wystawy – LomoWall na przystankach autobusowych w miejscowościach znajdujących się w obszarze rewitalizacji (Łąka, Racimierz, Żarnowo, Czarnocin, Kopice);

- 17 grudnia 2017 roku - konsultacje społeczne podczas kiermaszu świątecznego w świetlicy w Łące;
- 19 grudnia 2017 roku – posiedzenie połączonych komisji Rady Miejskiej w Stepnicy - prezentacja Lokalnego Programu rewitalizacji Gminy Stepnica na lata 2017-2023 oraz dyskusja nad wizją, celami oraz projektami rewitalizacji;
- 24 stycznia 2018 roku – dyskusja i uchwalenie LPR przez Radę Miejską.

Rysunek 15. Spotkanie konsultacyjne podczas kiermaszu świątecznego w dniu 17 grudnia 2017 roku

Na podkreślenie zasługuje fakt, że interesariusze uczestniczący w pracach Zespołu ds. Rewitalizacji wykazywali wysoką wolę współpracy. Wszystkie decyzje zapadały poprzez aklamację. Interesariusze przekonywali swoich adwersarzy w drodze dyskusji, która miała spokojny i rzeczowy charakter.

Bardzo wcześnie, bo już w trakcie pierwszego spotkania w dniu 21 września 2017 roku, jeden z interesariuszy zaproponował, aby zająć się wyłącznie wiejskimi obszarami popegeerowskimi. Jak stwierdził: *„Miasto Stepnica skorzystało już wiele ze środków unijnych. Ja uważam, że jeśli w naszym województwie dostrzega się wagę problemów środowiska popegeerowskiego, to w tym kierunku powinniśmy iść. Sam jestem mieszkańcem Stepnicy, ale myślę, że wsparcie powinno iść na zapomniane i bezradne wsie popegeerowskie”*.

Przedstawiona wypowiedź miała decydujące znaczenie dla dalszej debaty. Jej uczestnicy przyjęli perspektywę wspólnotową, którą można scharakteryzować, jako chęć pomocy dla najbardziej potrzebujących sołectw poprzez kompleksowe działania w sferze społecznej oraz infrastrukturalno-gospodarczej. Wyniki analizy wskaźnikowej zaprezentowane podczas spotkania, zwłaszcza wskazanie obszarów zdegradowanych, spotkało się ze zrozumieniem i akceptacją przedstawionej propozycji.

Począwszy od drugich warsztatów, które przeprowadzono w dniu 9 października 2017 roku, w pracach Zespołu ds. Rewitalizacji koncentrowano się już wyłącznie nad kwestią skuteczności i adekwatności planowanych działań w stosunku do potrzeb mieszkańców.

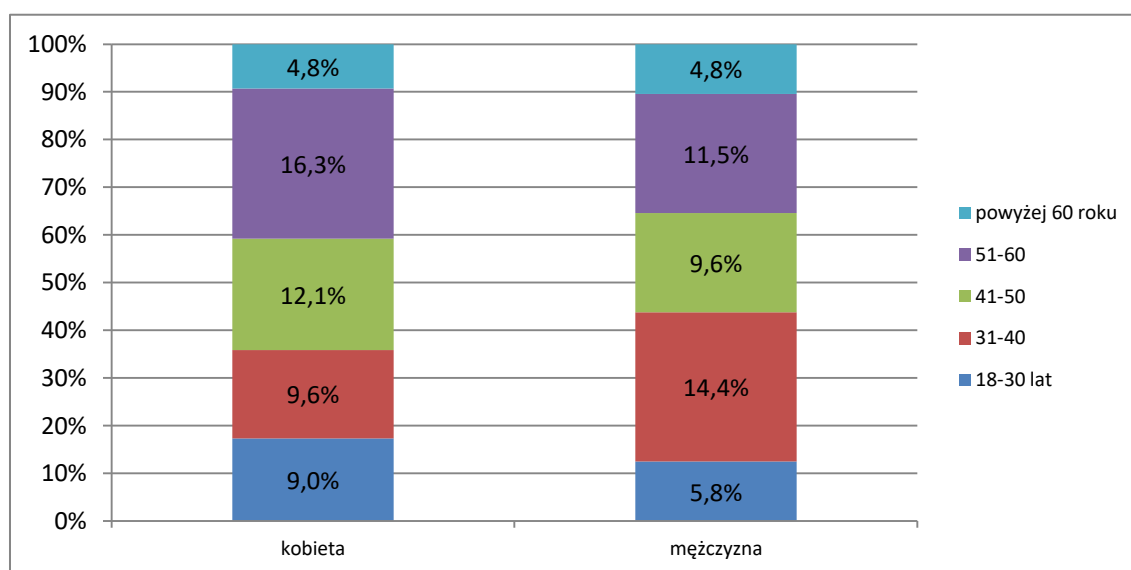
Taki sposób rozpatrywania planowanych działań wyznaczył bardzo jasne kryteria oceny projektów, ale także wskazał na lokalne potencjały służące tym przedsięwzięciom.

Ostatecznie, Zespół ds. Rewitalizacji, w wyniku partycypacyjnej oceny potencjałów obszarów kryzysowych oraz aktywności środowisk lokalnych w ramach procedur konsultacyjnych, jako obszary rewitalizacyjne wskazał następujące lokalizacje:

1. Łąka,
2. Racimierz,
3. Żarnowo,
4. Czarnocin,
5. Kopice.

5.1.2. Badanie ankietowe wśród mieszkańców oraz innych interesariuszy Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Stepnica na lata 2017-2023

W ramach konsultacji społecznych projektu LPR przeprowadzono badania ankietowe wśród mieszkańców gminy oraz innych interesariuszy. Ankieta dotyczyła dwóch zagadnień: oceny wyboru obszaru rewitalizacji oraz znaczenia planowanych projektów rewitalizacyjnych.

Rysunek 16. Respondenci według wieku i płci

Źródło: opracowanie własne.

Ankiety wypełniły 104 osoby. Większość ankiet wypełniono ręcznie, w formularzu papierowym – 76 ankiet, a jedynie 28 ankiet wypełniono poprzez Internet (ankieta była dostępna dla interesariuszy na stronie internetowej gminy).

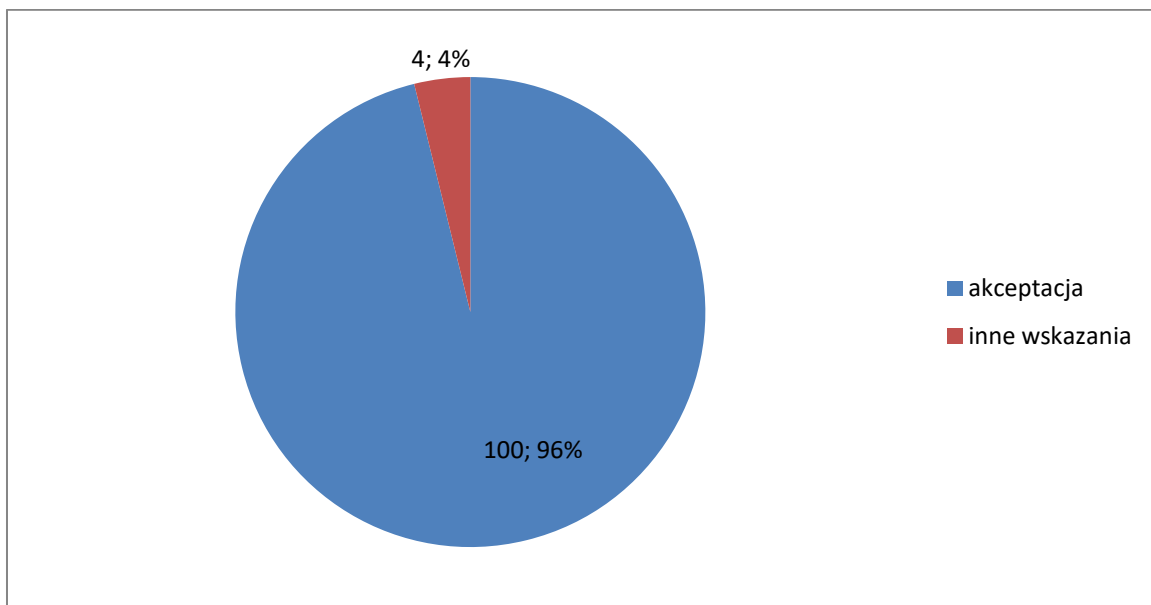
W większości ankietę wypełniły kobiety (56 respondentek). Mężczyźni stanowili więc około 46% ogółu badanych.

Rysunek 17. Wypełnianie ankiet podczas spotkania konsultacyjnego w dniu 17 grudnia 2017 roku

Jedynie 6 osób stwierdziło, iż obszar rewitalizacji powinien obejmować inne miejscowości. 1 osoba wskazała na Widzieńsko, 2 osoby na Stepnicę, 2 osoby na tzw. trójwieś: Żarnowo, Łąkę i Racimierz (miejscowości, które są w obszarze rewitalizacji) oraz 1 na Jarszewko.

Uwzględniając błędy respondentów (2 ankiety wskazujące na już wybrane obszary rewitalizacji), jedynie 4 respondentów wskazało na obszary rewitalizacji inne, niż wynikające z diagnozy, delimitacji oraz wskazań Zespołu ds. Rewitalizacji.

Rysunek 18. Poziom akceptacji wskazanych lokalizacji obszarów rewitalizacji

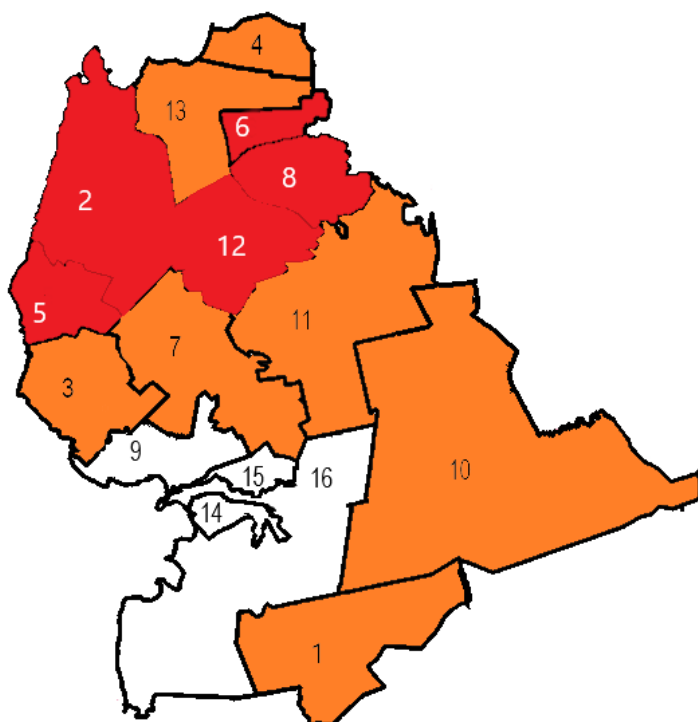
Źródło: badania ankietowe.

Biorąc pod uwagę dostępność możliwości przedstawienia odrębnych opinii, czy to podczas spotkań konsultacyjnych, czy w dyskusji podczas obrad komisji oraz sesji Rady Miejskiej, a także uwzględniając wyniki badania ankietowego, należy stwierdzić, iż zaproponowana delimitacja obszarów rewitalizacji spotkała się z akceptacją interesariuszy rewitalizacji w gminie Stepnica.

5.2. Obszary rewitalizacji gminy Stepnica

Jako obszary rewitalizacyjne wskazano następujące lokalizacje:

1. Łąka,
2. Racimierz,
3. Żarnowo,
4. Czarnocin,
5. Kopice.

Legenda: kolorem pomarańczowym oznaczono obszary zdegradowane, a czerwonym obszary rewitalizowane.

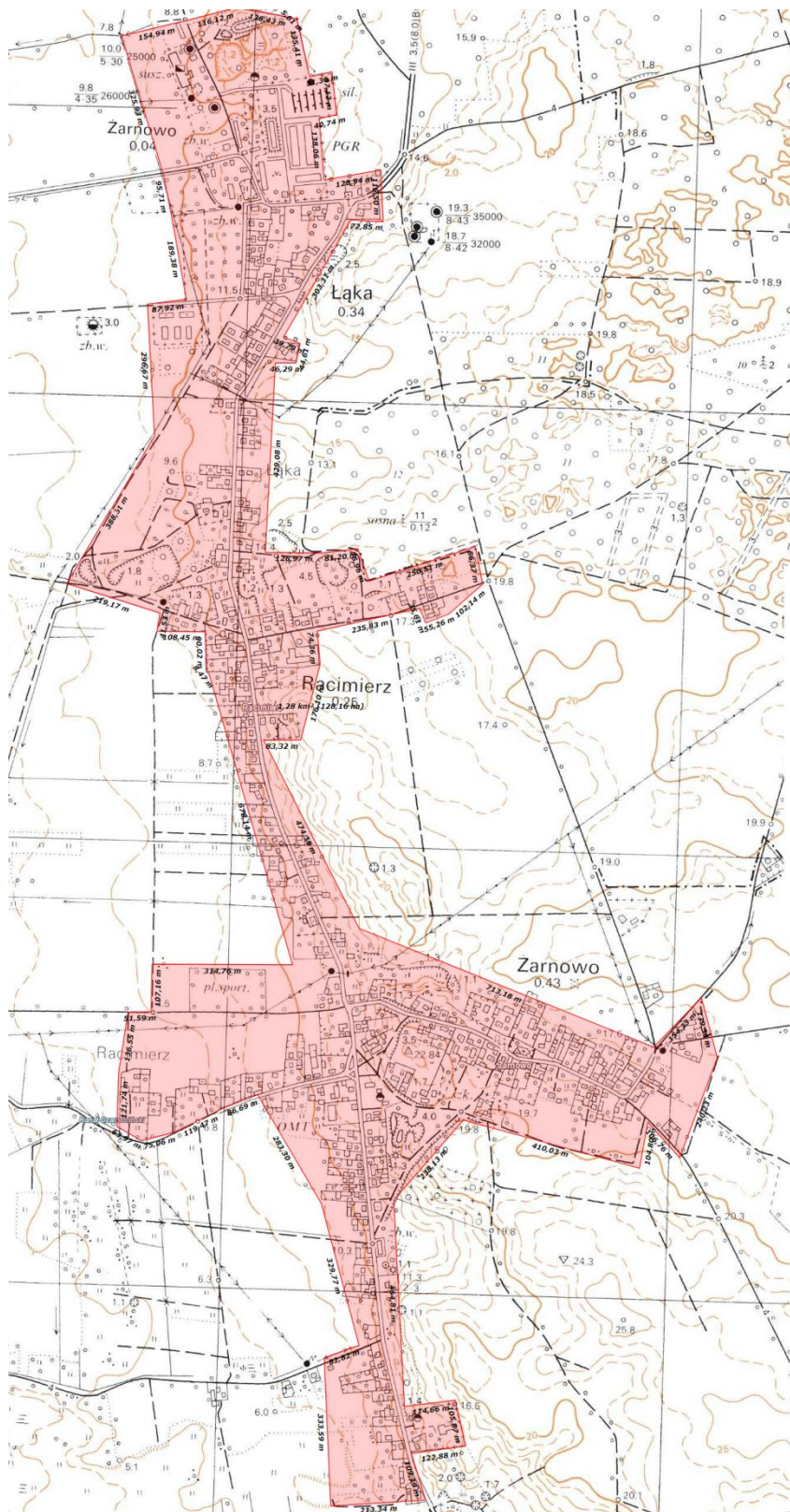
Oznaczenie obszarów: 1. Budzień, 2. Czarnocin, 3. Gąsierzyno, 4. Jarszewko, 5. Kopice, 6. Łąka, 7. Miłowo, 8. Racimierz, 9. Stepniczka i Piaski Małe, 10. Widzieńsko i Krokorzycy, 11. Zielonczyn, 12. Żarnowo, 13. Żarnówko, 14. Stepnica - kwartał 1, 15. Stepnica - kwartał 2, 16. Stepnica, kwartał 3.

Rysunek 19. Obszary zdegradowane i rewitalizowane w gminie Stepnica

Uwaga: Na mapie konturowej zaznaczono obszary sołectw, tymczasem rewitalizacją zostaną objęte jedynie obszary zabudowane.

W dalszej części rozdziału zamieszczono opis podobszarów rewitalizacji, który obejmuje trzy zasadnicze dla procesu rewitalizacji elementy: 1) charakterystykę interesariuszy podobszarów rewitalizacji; 2) występujące problemy rewitalizacji; 3) oczekiwane typy działań.

5.2.1. Charakterystyka I podobszaru rewitalizacji: Łąka, Racimierz i Żarnowo - problemy, potrzeby, potencjały i propozycje rozwiązań

Rysunek 20. Podobszar rewitalizacji Łąka-Racimierz-Żarnowo

Źródło: geoportal.pl, 1:5000, skalowanie do 31% w pionie i poziomie.

Tabela 22. Podstawowe informacje o podobszarze Łąka – Racimierz - Żarnowo

Nazwa:	Łąka – Racimierz - Żarnowo	Obszary kryzysowe:
Liczba ludności:	994	Wszystkie miejscowości wyróżnia wysoka liczba osób korzystających z pomocy społecznej, a także niska dostępność do usług medycznych i edukacyjnych. W Racimierzu i Żarnowie stan techniczny budynków mieszkalnych jest gorszy niż przeciętnie w gminie. Jednak miejscowością o najwyższej kumulacji sfer kryzysowych jest Żarnowo, które jest miejscowością z niską przedsiębiorczością oraz wysokim bezrobociem.
Obszar (ha):	128, 16 ha	

Źródło: opracowanie własne.

Podobszar Łąka, Racimierz, Żarnowo, to tak zwana Trójwieś. Nazwa nawiązuje do Trójmiasta złożonego z Gdańska, Sopotu i Gdyni. Podobnie jak w Trójmieście, w Trójwsi granica między miejscowościami nie są dostrzegalne. Jedynie tablice drogowe pokazują występujące granice, choć mieszkańcy mają pełną świadomość ich występowania.

Miejscowością położoną najdalej na północ jest Łąka. Wieś leży na skraju Równiny Goleniowskiej i Doliny Dolnej Odry, ok. 12 km na północny wschód od Stepnicy, przy drodze prowadzącej do Wolina, od zachodu otoczona łąkami, od wschodu lasami Puszczy Goleniowskiej.

Łąka to wieś o metryce średniowiecznej, wzmiankowana w źródłach w 1394 r., kiedy to Bogusław VIII potwierdził sprzedaż 2/3 wsi przez Ludeke von Massow na rzecz klasztoru w Wolinie; w owym czasie wieś położona była bezpośrednio nad Zatoką Skoszewską. W 1579 r. połowę wsi otrzymało probostwo katedralne w Kamieniu, a drugą połowę posiadała rodzina von Zastrow.

W 1870 r. wieś liczyła 130 mieszkańców. W 1905 r. folwark liczył ok. 100 ha ziemi. W 1914 r. należał do Emila Berkahna, następnie do Friedricha Grosse, a w 1939 r. do Joachima Baatha i obejmował już 209 ha. Obok folwarku w 1939 roku we wsi było 10 gospodarstw chłopskich.

Folwark ulokowany był w zachodniej części wsi, po północnej stronie drogi, o założeniu w formie podkowy z parkiem od północy. Na początku XX w. wieś rozbudowała się w kierunku południowym, wzdłuż drogi do Racimierza, która stała się głównym ciągiem komunikacyjnym w kierunku Żarnowa.

W zachodniej części wsi, przy drodze polnej, usytuowane są współczesne, 3-kondygnacyjne bloki mieszkalne.

Racimierz, do 1945 r. Hermannsthal, to XIX-wieczna osada, założona w 1816 r. poprzez wydzielenie nowej kolonii z folwarku Żarnowo, należącego do zarządcy dóbr państwowych Castnera. Po śmierci Castnera, Racimierz należał do rodziny Puttkamerów, później wieś podzielono na kilka oddzielnych parceli.

Pierwotnie wieś o założeniu rzędownym, wytyczonym na osi północ-południe, następnie rozbudowana w wielodrożnicę o kształcie zbliżonym do krzyża. Według XIX-wiecznych przekazów kartograficznych główny układ przestrzenny rozlokowany był po zachodniej stronie południkowego ciągu

komunikacyjnego. Pierzeja (ciąg frontowych elewacji budynków ustawionych w szeregu po jednej stronie ulicy) tworzyła zwarty ciąg zabudowy, złożonej z typologicznie jednorodnych zagród chłopskich (głównie 3-budynkowych, o układzie w podkowę otwartą w stronę drogi). Po wschodniej stronie drogi (w części południowej) ulokowany był kościół (staroluterańska kaplica z 1860 r.) oraz dwa wiatraki na niewielkim wzgórzu.

Drogi wiejskie bez zadrzewienia; przed pierzejami niewielkie ogródki. W obrębie głównego układu przestrzennego (ul. Niepodległości), od pocz. XX w. zabudowano częściowo obszar po wschodniej stronie drogi, gdzie ulokowano nierolnicze zagrody, odsunięte kilkanaście metrów od drogi. Pierzeja zachodnia uległa częściowej dekompozycji poprzez kilka ubytków i nowych nawarstwień architektonicznych. Nie zachowała się kaplica oraz wiatraki, które zostały zburzone po II wojnie światowej.

Przy ul. Niepodległości zlokalizowana jest Szkoła Podstawowa im. ks. Jana Twardowskiego w Racimierzu. Szkoła obsługuje miejscowości z północnej i wschodniej części gminy (Jarszewko, Krokorzycy, Łąka, Racimierz, Widzieńsko, Zielonczyn, Żarnowo i Żarnówko).

Trzecia z Trójwsi, to Żarnowo, wieś o metryce średniowiecznej, wzmiankowana w źródłach w 1280 r. W 1394 r. książę Bogusław VIII potwierdził sprzedaż przez Ludeke von Massow połowę wsi Żarnowo (oraz 2/3 wsi Łąka) na rzecz klasztoru w Wolinie. W 1469 r. część Żarnowa odziedziczyli von Zastrowowie. Po reformacji większa część wsi przeszła na własność państwa (domeny), zaś reszta pozostawała w rękach szlachty (von Zastrow i von Fleming). Od średniowiecza we wsi był kościół. Obecny kościół został zbudowany w poł. XIX w.

Należy przypuszczać, iż pierwotna (średniowieczna) forma przestrzenna miała założenie owalnicowe, wytyczone na osi NW- SE (na niewielkim wyniesieniu terenu), pomiędzy dwiema drogami w kierunku Wolina. Według XIX-wiecznych przekazów kartograficznych wieś rozwinęła się w kierunku południowym (przy drodze do Stepnicy), przybierając formę wielodrożnicy. Główny układ przestrzenny zachowywał pierwotne założenie owalnicowe, z centralnie posadowionym kościołem. Zabudowa w tej części wsi zwarta, rozlokowana po obu stronach drogi, typologicznie zróżnicowana, odzwierciedlająca historycznie ukształtowane podziały własnościowe.

Historycznie wykształcony układ przestrzenny ma obecnie formę nieregularnej, zwartej wielodrożnicy, rozplanowanej przy pięciu drogach wiejskich. Zasadnicza (pierwotna) forma przestrzenna w kształcie zwartej ulicówki, usytuowana po wschodniej stronie szosy Stepnica - Wolin, na niewielkim (kilkumetrowym) wyniesieniu terenu; obecnie ul. Kościelna. Pierzeje (ciągi frontowych elewacji budynków ustawionych w szeregu po jednej stronie ulicy) w pełni wykształcone, proste (południowa łukowata na wysokości kościoła, co stanowi pozostałość dawnego układu owalnicowego), wyraźnie odsunięte od drogi, bez ubytków. Zabudowa typu chłopskiego, zdominowana przez duże (3 i 4-budynkowe) zagrody. Budynki murowane, typologicznie i chronologicznie zróżnicowane, wzniesione w okresie końca XIX w. – lata 20-te XX w. Budynki mieszkalne posadowione na froncie parceli, o zróżnicowanych formach architektonicznych, stanowią jednak elementy zabudowy o wartościach kulturowych. Pośrodku tego układu posadowiony jest murowany, neogotycki kościół z połowy XIX w. (dominanta architektoniczna); działka kościelna ogrodzona wysokim murem ceglany. Po zachodniej stronie kościoła niewielki plac obsadzony dębami, z centralnie usytuowanym obeliskiem ku czci ofiar I wojny światowej.

Przez wszystkie miejscowości przebiega droga wojewódzka nr 111, która biegnie równolegle do drogi krajowej nr 3 i jest wskazywana jako trasa alternatywna dla podróżujących z głębi kraju do kąpielisk i kurortów nad Bałtykiem. Droga generuje wiele niekorzystnych efektów w okresie wakacyjnym, ale z drugiej strony generuje

5.2.1.1. Charakterystyka interesariuszy I podobszaru rewitalizacji

Trójwieś zamieszkuje łącznie 994 osób (2017). Pod względem ilościowym dominują trzy kategorie mieszkańców wyróżnionych ze względu na źródło utrzymania, są to: 1) osoby prowadzące jednoosobową działalność gospodarczą oraz osoby świadczące pracę najemną w różnych formach zatrudnienia; 2) rolnicy mała i średniorolni oraz 3) osoby biernie zawodowo, w tym emeryci i renciści.

Osoby prowadzące działalność gospodarczą, to głównie mieszkańcy Racimierza związani z gospodarką leśną. Działalność ta obejmuje głównie sezonowe prace szkółkarskie oraz prace związane z wyrębem drzew. Zleceniodawcą tych prac są nadleśnictwa.

Źródłem utrzymania mieszkańców jest także praca w sferze produkcyjno – usługowej, handlowej oraz praca sezonowa np. w lesie. Pracę w sferze produkcyjnej zapewnia Park Przemysłowy w Goleniowie, położony zaledwie kilkanaście kilometrów od Trójwsi. Oferty pracy są skierowane właściwie do wszystkich zainteresowanych zatrudnieniem: od pracowników z kwalifikacjami specjalistycznymi, aż po prace nie wymagające jakichkolwiek umiejętności.

Najwięcej rolników, tj. osób posiadających powyżej jednego hektara przeliczeniowego, jest w Żarnowie - 82 rolników. Takich gospodarstw w Racimierzu jest 26, przy czym dla ok. 15 gospodarstw rolnictwo jest głównym, a czasami jedynym źródłem utrzymania. Są to gospodarstwa rolne nastawione głównie na gospodarkę łąkarską, hodowlę trzody chlewnej i produkcję zbóż.

W Łące jest tylko kilku rolników, którzy posiadają powyżej jednego hektara areału. Rolnictwo jest dla nich jednym ze źródeł utrzymania. Podobnie, jak w pozostałych miejscowościach, są to gospodarstwa rolne nastawione głównie na gospodarkę łąkarską, hodowlę bydła mlecznego i trzody chlewnej.

Wreszcie trzecia kategoria, na którą składają się mieszkańcy otrzymujący renty, emerytury, zasiłki dla bezrobotnych lub korzystający z innych form wsparcia. Kategoria ta jest najtrudniejsza do określenia, co wynika z wielości form wsparcia dostępnych dla mieszkańców Trójwsi (m.in. zasiłku 500+). Nie mniej jednak, można wskazać na podstawie dostępnych danych, iż łącznie z pomocy społecznej korzysta ponad 12% mieszkańców. Najwięcej w Łące (14,4%) i Racimierzu (10,8%), ale tylko nieznacznie mniej w Żarnowie, bo ponad 6%. Do kategorii tej należy doliczyć emerytów i rencistów, co łącznie liczbę osób zależnych od źródeł budżetowych przewyższa 1/3 wszystkich gospodarstwa domowych.

W Łące zlokalizowano osiedle mieszkań komunalnych. Budowa tego osiedla, to jedna z najważniejszych inwestycji gminy. Osiedle docelowo ma składać się z 7 bloków.

W roku 2014 r. oddano cztery bloki z 79 mieszkaniami. Realizacja tej części inwestycji w całości finansowana była ze środków budżetu gminy Stepnica. W kwietniu 2016 r. do użytkowania oddano piąty blok z mieszkaniami jedno, dwu i trzypokojowymi z indywidualnym ogrzewaniem gazowym. Mieszkania są wyposażone w kuchenki gazowe i kompletną białą armaturę. Budowę piątego bloku sfinansowano ze środków gminy przy dofinansowaniu z Banku Gospodarstwa Krajowego.

Mieszkania komunalne w Łące przydzielono osobom i rodzinom w trudnej sytuacji bytowej, m.in. długotrwale niepłacącym czynszu w mieszkaniach komunalnych w Stepnicy, młodym rodzinom wielodzietnym oraz osobom posiadającym kwalifikacje ważne z punktu widzenia rozwoju gminy. W rezultacie w Łące powstało osiedle o zróżnicowanej strukturze społecznej oraz niskim potencjale integracyjnym.

Aktywnymi interesariuszami I podobszaru rewitalizacji są wszystkie trzy panie sołtys, które od początku opracowywania LPR wykazywały ogromne zaangażowanie w pracach nad LPR. Kolejnym interesariuszem pozytywnie oddziaływującym w obszarze są mieszkające tam rodziny nauczycielskie oraz urzędników gminy.

W obszarze działają także organizacje pozarządowe oraz jednostki organizacyjne Urzędu Gminy w Stepnicy. Na pierwszym miejscu należy wymienić OSP w Żarnowie, które swą działalnością wykracza poza obszar gminy (w związku z pobliską S3). Strażacy z tej jednostki wywodzą się z całego obszaru Trójwsi. Bardzo ważne znaczenie społeczne w zakresie integracji pełni także świetlica w Żarnowcu, która jest jednostką organizacyjną Gminnego Ośrodka Kultury w Stepnicy.

Duży potencjał rewitalizacyjny mają najmłodszy interesariusze: dzieci i młodzież szkolna. Bardzo chętnie uczestniczyli we wszystkich działaniach animujących rewitalizację. Uczestniczyli w warsztatach fotograficznych, warsztatach animacyjnych (z głosem doradczym) oraz jako wolontariusze w zebraniach konsultacyjnych.

Szkoła Podstawowa im. ks. Jana Twardowskiego w Racimierzu jest sześcioklasową podstawówką z oddziałem przedszkolnym. Uczęszcza do niej 112 dzieci. Grono pedagogiczne to 13-tu nauczycieli.

Szkoła może się poszczycić wieloma działaniami na rzecz środowiska lokalnego oraz ludzi potrzebujących pomocy. Organizuje WOŚP, loterie fantowe i zbiórki pieniędzy, Bieg Wagarowicza, Rowerowy Rajd po Ziemi Stepnickiej, festyny sportowo-rekreacyjne, np. z okazji Dnia Dziecka, jasełka, przedstawienia teatralne dla przedszkoli i zaprzyjaźnionych szkół itp. Uczniowie mają możliwość uczestniczenia w zajęciach teatralnych, tanecznych, redaktorskich, wokalnych, sportowych i rekreacyjnych, plastycznych, ortograficznych.

W obecnym budynku szkoła zaczęła funkcjonować od 1953 r. Oprócz sal lekcyjnych znajdowały się w nim mieszkania dla nauczycieli. Dopiero w 1974 r. wszystkie pomieszczenia przeznaczono na klasy, a mimo to nauka dzieci kl. I-III odbywała się na zmiany. Szkołę na ulicy Niepodległości 9 dwukrotnie rozbudowywano. W 1985 r. dobudowano bibliotekę i toalety. W 1997 r. postawiono dobudówkę, dzięki czemu znikł problem zmianowości. Szkoła ma niepełnowymiarową salę gimnastyczną, usytuowaną w budynku byłego kościoła protestanckiego.

5.2.1.2. Problemy i wyzwania rewitalizacji

Z analizy wskaźnikowej wynika, że wspólne problemy Trójwsi dotyczą sfery społecznej oraz przestrzenno-funkcjonalnej. Ponadto, w Łące i Żarnowie, występuje niska przedsiębiorczość. W Łące znajdują się popegeerowskie budynki mieszkalne. Stan infrastruktury technicznej nie jest zadowalający w Żarnowie i Racimierzu. Dodatkowo zły stan środowiska w postaci wysokiego natężenia azbestu występuje w miejscowości Żarnowo.

W toku prac warsztatowych oraz wywiadów indywidualnych z kluczowymi informatorami pojawiła się kwestia integracji społecznej w obrębie Trójwsi. Miejscowości wykazują zróżnicowane struktury społeczne. Rolnicy niechętnie patrzą na społeczność popegeerowską, zaś nowi mieszkańcy na osiedlu mieszkań komunalnych są silnie zróżnicowani. Mieszkają tu bowiem obok siebie rodziny wyeksmitowane z wcześniej zajmowanych lokali, jak i osoby, które mieszkają tutaj z racji wysokich kwalifikacji niezbędnych dla gminy. Dochodzi też do podziału na tych, którzy nie chcą pracować i korzystają z pomocy społecznej oraz na tych, którzy prowadzą jednoosobową działalność gospodarczą lub pracują na stałe lub sezonowo.

Dostrzegalnym problemem obszaru rewitalizacji jest ubóstwo. Ciekawego przykładu dostarcza w tym względzie dożywianie. Obecnie do Szkoły Podstawowej w Racimierzu uczęszcza 112 uczniów w siedmiu oddziałach. W SP w Racimierzu ze środków pomocy społecznej dożywianych jest 40 uczniów, zaś w Zespole Szkolnym w Stepnicy dożywianiem objętych jest jedynie 13 uczniów. Dużo wyższa liczba uczniów dożywianych w Racimierzu niż w Stepnicy wskazuje, w jak złej kondycji społeczno-bytowej znajduje się środowisko lokalne Racimierza, Łąki i Żarnowa.

W związku z reformą oświatową z 2017 roku, Szkoła Podstawowa w Racimierzu, z racji ograniczonej liczby sal lekcyjnych, zapewnia edukację jedynie do klasy 6-tej. Konieczne staje się z tego względu dowożenie dzieci do Zespołu Szkolno-Przedszkolnego w Stepnicy. Rodzi to kolejne problemy adaptacyjne dla dzieci, zaś dla rodziców problemy organizacyjne związane z opieką nad dziećmi.

W miejscowościach nie ma obiektów przemysłowych lub innych o charakterze gospodarczym, które wymagałyby rewitalizacji.

Wyzwaniem rewitalizacyjnym w Trójwsi jest jej harmonizacja przestrzenno-architektoniczna. Wsie znajdują się w swoistym nieładzie. Pierzeje ulic nie są jednolite, nawierzchnia ulic jest nierówna, co jest skutkiem prac związanych z budową instalacji kanalizacyjnych, brak jest na niektórych odcinkach chodników, rewitalizacji wymagają części publiczne miejscowości.

5.2.1.3. Oczekiwane typy działań w I podobszarze rewitalizacji

Największe zaangażowanie w trakcie konsultacji projektów rewitalizacyjnych wykazali rodzice dzieci ze Szkoły Podstawowej w Racimierzu. Aktywność wynikała z wprowadzanej w 2017 roku reformy oświatowej, która powodowała konieczność rozbudowy szkoły do standardów szkoły ośmiooddziałowej. Jednocześnie wskazywano na pełnione przez szkołę funkcje społeczno-kulturalne, aktywizujące lokalne społeczności Trójwsi.

Potrzeba rozbudowy szkoły w Racimierzu z tego względu stawała zawsze na pierwszym miejscu.

Drugą zasadniczą kwestią poruszaną podczas spotkań były oczekiwania związane z rozwiązaniem wzajemnych animozji, niechęci, czy dystansów społecznych.

Podczas warsztatów jeden z uczestników wypowiedział się następująco:

Trudno ze sobą rozmawiać. Może, gdyby było takie miejsce, gdzie ludzie by przychodzili, ot tak, żeby zobaczyć co się dzieje, to może nie byłoby takiej niechęci, bo ludzie by się do siebie jakoś przekonali.

”

FGI, mieszkaniec Żarnowa

”

Podobnego zdania jest jeden z respondentów niemieszkających w Trójwsi. Pytany o problemy społeczne gminy wskazał na kwestie integracji społecznej, której rozwiązaniem byłaby budowa świetlicy wiejskiej.

Respondent stwierdził, że:

We wsi Łąka, która jest wsią popegeerowską [...] Brak jest w niej miejsca na spotkanie mieszkańców, wiejskie zebranie itp., wcześniej funkcjonował tam klub wiejski.

Należałoby wybudować obiekt, który stanowiłby zaplecze dla kompleksu sportowego w Łące, a jednocześnie miałby funkcję miejsca spotkań dla mieszkańców, czy miejsca, gdzie młodzież mogłaby zagrać w tenisa stołowego itp.

IDI, radny RM w Stepnicy

Oczekiwania mieszkańców I podobszaru rewitalizacji koncentrują się więc wokół kwestii społecznych: rozbudowy szkoły publicznej oraz budowy miejsca publicznych spotkań.

mg ziemi i 195 mieszkańców; w owym czasie był to duży ośrodek wydobywania torfu. Do 1905 r. folwark należał do rodziny Puttkamerów, użytkowany przez Paula Holtza i liczył 859 ha ziemi z dużą hodowlą bydła i świń. Od 1914 r. folwark należał do Joachima Deicke, a w 1920 r. był własnością Ulricha Patza - fabrykanta z Berlina.

W 1929 r. folwark przeszedł na własność państwowej fundacji naukowej (Staatliche Forschungsstiftung der Insel Riems), administrowany do 1939 r. przez Rudolfa Lohmanna. W owym czasie majątek liczył 1.230 ha ziemi, z dużą hodowlą bydła, owiec i świń.

W latach 40-tych rozpoczęto budowę dużego obiektu szkolnego, przeznaczonego – prawdopodobnie - na szkołę Wermahu lub SS. Po 1945 r. wieś użytkowana przez Państwowe Gospodarstwo Rolne.

Zespół pofolwarczny w XX w. został znacznie zdekomponowany i zdewaloryzowany, z licznymi ubytkami i wtórnymi nawarstwieniami, podobnie jak historyczna, XIX-wieczna zabudowa folwarczna. Do dawnej świetności obiekt został przywrócony przez nowego właściciela gdzie stworzono ośrodek kolonijno-wypoczynkowy „Szkoła Aktywnego Wypoczynku – Frajda”.

Wieś ma charakter kolonii mieszkalnej o rozproszonej i swobodnej kompozycji, złożonej z niewielkich domów mieszkalnych z 1. 30-tych XX w. oraz współczesnych bloków. Przy szosie, ulokowany jest ciąg bloków. Park w typie założenia leśnego z centralną aleją, wytyczoną w osi dworu, prowadzącą do Zalewu Szczecińskiego. Na północnym skraju parku, bezpośrednio przy szosie, ulokowany jest kompleks budynków dawnej szkoły Wermahu lub SS; budynek główny o wielokubaturowej formie, murowano/ryglowy, stanowi element zabudowy o wartościach kulturowych, a nawet zabytkowych.

5.2.2.1. Charakterystyka interesariuszy II podobszaru rewitalizacji

Czarnocin to typowa wieś popegeerowska otoczona łąkami z jednej strony i Zalewem Szczecińskim z drugiej. Znajduje się tu kilka indywidualnych gospodarstw rolnych nastawionych głównie na gospodarkę łąkarską i hodowlę bydła. Ponadto źródłem utrzymania mieszkańców jest praca w sferze produkcyjno – usługowej, handlowej, renty, emerytura, zasiłki dla bezrobotnych, praca sezonowa w lesie.

Czarnocin posiada duże walory turystyczne. W miejscowości istnieje bardzo bogata baza noclegowa, w skład której wchodzi: Ośrodek rekreacyjno - sportowy „Gumiś” posiadający ok. 70 miejsc noclegowych, zespół boisk do gry w piłkę nożną, siatkówkę, koszykówkę oraz Szkoła Aktywnego Wypoczynku „Frajda”, będąca obiektem całorocznym mającym do dyspozycji 80 miejsc noclegowych.

Właściciele oraz kadra ośrodków są aktywnymi interesariuszami rozwoju lokalnego wsi Czarnocin. Świadczy o tym tworzenie nowych atrakcji turystycznych, szlaków pieszych, czy ścieżek rowerowych. Ponadto, a może przede wszystkim, prowadzona działalność gospodarcza tworzy miejsca pracy dla mieszkańców wsi. Rozwijane są usługi rekreacyjno-turystyczne. Obiekty turystyczne Czarnocina oferują miejsca na koloniach letnich, zielonych szkołach, rehabilitację oraz aktywny wypoczynek związany z jeździectwem, windsurfingiem i żeglarstwem.

Czarnocin ma tym samym wielu interesariuszy zewnętrznych: turystów, żeglarzy, rodziców dzieci przebywających na koloniach, samych kolonistów. Położenie miejscowości w atrakcyjnym obszarze przyrodniczym „Natura 2000” generuje kolejnych zewnętrznych interesariuszy: organizacje

ekologiczne, stowarzyszenia miłośników przyrody, a także osoby indywidualne, które chętnie odwiedzają te miejsce.

Interesariuszem wewnętrznym Czarnocina jest Park Natury Zalewu Szczecińskiego. Położony jest tuż za Kanałem Czarnocińskim, na obszarze łąk Skoszewskich (obszar będący fragmentem Europejskiej Sieci Ekologicznej Natura 2000). Administratorem Parku jest Stowarzyszenie na Rzecz Wybrzeża, organizacja pozarządowa utworzona w 1996 r. Stowarzyszenie realizuje cele statutowe związane z: aktywną ochroną przyrody na cennych przyrodniczo nadzalewowych obszarach wodno-błotnych, edukacją przyrodniczą i ekologiczną oraz współpracę ze społecznościami lokalnymi. Stanowi także forum dla działań integrujących zainteresowanych rozwojem zrównoważonym w strefie wybrzeża, z uwzględnieniem elementów kultury i sztuki.

Aktywność organizacji pozarządowych w Czarnocinie jest bardzo duża. W Czarnocinie działa m.in. Centrum Edukacji Nieformalnej i Outdooru, Towarzystwo Przyjaciół Rzek Iny i Gowienicy, a także Zrzeszenie Hodowców Bydła LIMOUSINE.

Interesariuszami Czarnocina są także sami mieszkańcy, którzy aktywnie uczestniczyli w prowadzonych warsztatach. Stanowili grupę zintegrowaną wokół sołtys Czarnocina. Aktywni byli zwłaszcza mieszkańcy z popegeerowskich budynków mieszkalnych.

5.2.2.2. Problemy i wyzwania rewitalizacji w II obszarze rewitalizacji - Czarnocin

Zasadniczym problemem Czarnocina jest niska aktywność zawodowa i gospodarcza mieszkańców. We wsi występujący poziom bezrobocia jest wyższy niż przeciętnie w gminie, zaś poziom przedsiębiorczości jest poniżej średniej gminnej. Dodatkowym problemem jest zły stan techniczny mieszkań popegeerowskich oraz słaby stan dróg i infrastruktury technicznej.

Kolejnym problemem jest stan infrastruktury turystycznej w Czarnocinie. Funkcjonujące we wsi ośrodki wypoczynkowe mogłyby znacznie powiększyć swoją działalność, przez co stworzyłyby większą ofertę miejsc pracy dla miejscowej ludności.

Zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 21.07.2004 w sprawie obszarów specjalnej ochrony ptaków Natura 2000 (Dz. U. Nr 229, po. 2313), w gminie Stepnica znajdują się: łąki Skoszewskie (PLB 320007) – jest to rozległy teren bagnistych łąk na wschodnim brzegu Zalewu Szczecińskiego. Całkowita powierzchnia wynosi 9593,9 ha, z czego na gminę Stepnica przypada 9150,4 ha. Sołectwo Czarnocin jest objęte w całości tym obszarem. Występują tu co najmniej 33 gatunki ptaków z Załącznika I Dyrektywy Ptasiej, 8 gatunków z Polskiej Czerwonej Księgi. Dyrektywa wymienia zagrożenia dla występujących tu gatunków ptaków np.: zmiana sposobu uprawy, ograniczenie wypasu bydła, niewłaściwe melioracje zanieczyszczenia produktami stosowanymi w gospodarce rolnej i komunalnej, kłusownictwo, wypalanie, ogół działań człowieka. Celem wyznaczenia powyższych obszarów jest ochrona populacji dziko występujących ptaków oraz utrzymanie ich siedlisk w niepogorszonym stanie.

Działalność rolnicza w sołectwie napotyka więc na znaczne ograniczenia.

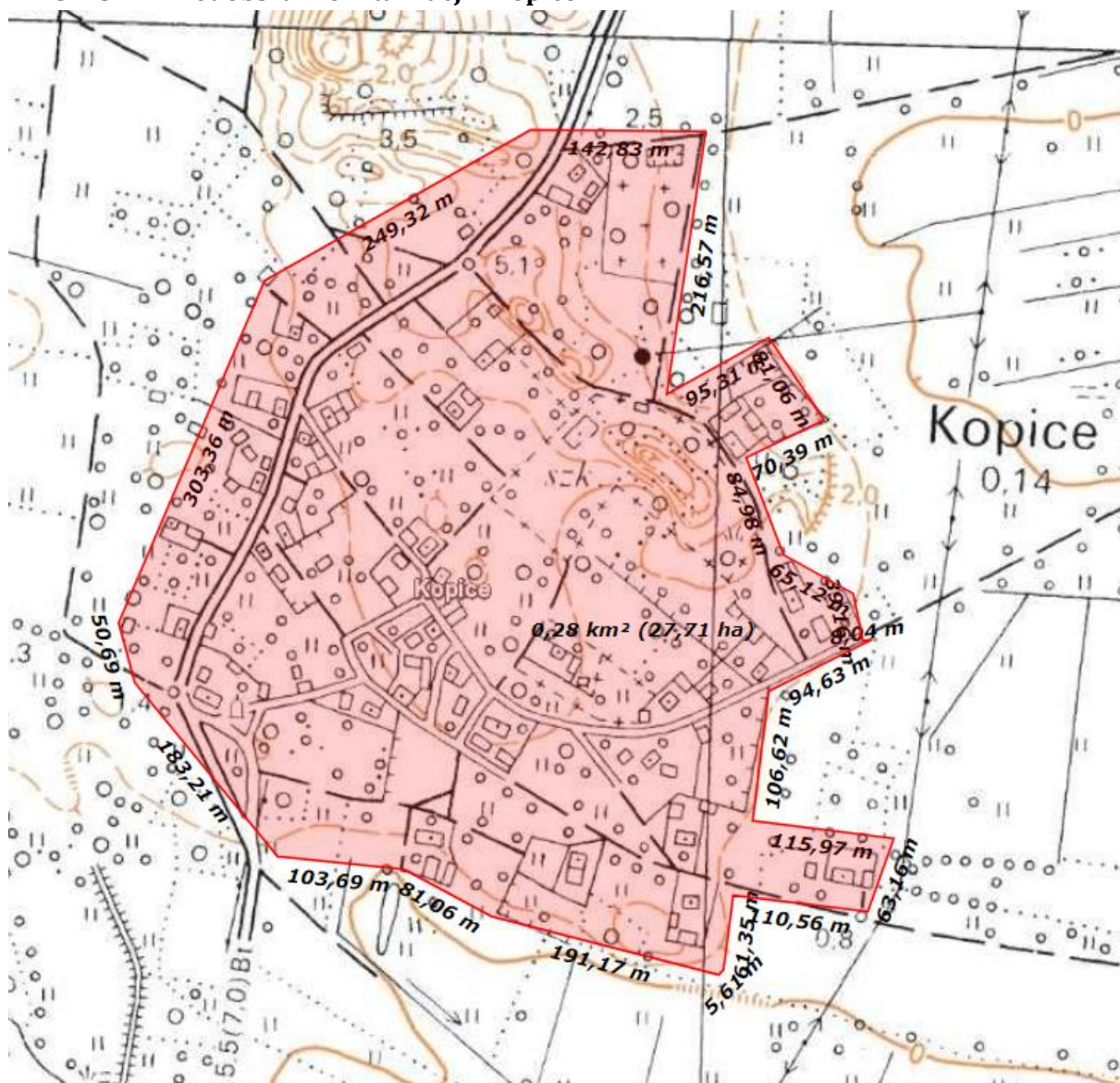
5.2.2.3. Oczekiwane typy działań w II podobszarze rewitalizacji

Celem planowanych działań jest zaspokojenie potrzeb społecznych i kulturalnych mieszkańców Czarnocina, podniesienie walorów turystycznych miejscowości oraz poprawa stanu infrastruktury technicznej.

Turystyczny charakter prowadzonej w Czarnocinie działalności gospodarczej determinuje oczekiwania mieszkańców. Chodzi tu zwłaszcza o podniesienie standardu usług turystycznych, wydłużenie czasu ich świadczenia. Poprawa infrastruktury turystycznej zapewni mieszkańcom sołectwa bardziej atrakcyjne miejsca pracy o charakterze całorocznym, a nie jak dotąd sezonowym.

Aktualnie w miejscowości Czarnocin oprócz, świetlicy wiejskiej, sceny plenerowej i plaży nie ma obiektu o szczególnie ważnym znaczeniu dla mieszkańców wsi. W centrum miejscowości znajduje się teren, na którym zlokalizowana jest scena, na której organizowane są różne imprezy takie jak: festyny, rodzinne biesiady, imprezy kulturalne. Miejsce to stanowi ważny element dla rozwoju społecznego i kulturalnego miejscowości, które sprzyja integracji społeczności wiejskiej i pogłębieniu tożsamości lokalnej. Jednakże obszar ten nie jest w pełni wykorzystany. Brak infrastruktury sportowej i rekreacyjnej, a istniejący plac zabaw uległ już zniszczeniu. Dlatego zasadnym jest, aby wybudować na tym terenie funkcjonalne boisko sportowe ze sztucznej nawierzchni oraz plac zabaw wyposażony w infrastrukturę rekreacyjną. Cechy funkcjonalno-przestrzenne tego obszaru sprzyjały będą organizowaniu różnego rodzaju imprez, skupiały będą nie tylko dzieci, ale także dorosłych mieszkańców wsi podczas różnych imprez plenerowych. Obiekt taki w pełni zaspokoi potrzeby mieszkańców Czarnocina i wpłynie pozytywnie na rozwój miejscowości.

5.2.3. III Podobszar rewitalizacji - Kopice

Rysunek 22. Podobszar rewitalizacji Kopice

Źródło: geoportal.pl, 1:5000, skalowanie do 80% w pionie i poziomie.

Tabela 24. Podstawowe informacje o podobszarze Kopice

Nazwa:	Kopice	Obszary kryzysowe:
Liczba ludności:	126	Wysoki wskaźnik osób bezrobotnych oraz ponadprzeciętna skala przestępczości w gminie. Ponadto w Kopicach występuje niski poziom przedsiębiorczości (jedynie 6 zarejestrowanych firm na 126 mieszkańców).
Obszar (ha):	27,71ha	

Źródło: opracowanie własne.

Kopice to wieś o metryce średniowiecznej, wzmiankowana w źródłach w 1291 r. W 1318 r. książę Warcisław sprzedał wieś z karczmą klasztorowi w Wolinie (łącznie z patronatem nad kościołem i prawem do jurysdykcji). W 1594 r. wzmiankowany był kościół z kamienia polnego. Po sekularyzacji

dóbr klasztornych Kopice zostały włączone do dóbr książęcych. W 1654 r. we wsi było 21 gospodarstw chłopskich i 7 zagrodniczych, działała karczma. W XVIII w. wieś została powiększona i rozbudowana: w 1727 r. wybudowano wiatrak, w 1753 r. wzniesiono kościół ryglowy; założono cmentarz północny; w 1782 r. we wsi odnotowano gospodarstwo wójta, 6 gospodarstw chłopskich, 8 marynarzy, 51 chałupników. W 1870 r. wieś liczyła 1010 mieszkańców (ze znaczną liczbą marynarzy i rybaków); działały dwie szkoły. W 1928 r. wieś liczyła 869 mieszkańców. W 1939 r. odnotowano 5 gospodarstw dziedzicznych z 171 ha. W latach 30-tych XX w. we wsi było jeszcze dużo starej zabudowy ryglowej, a także młyn i zameczek myśliwski.

W trakcie II wojny światowej wieś ucierpiała (spłonął kościół, dachy domów). Trwała tu walka, gdy wojska sowieckie wkroczyły do wsi, były one ostrzeliwane przez niemieckie okręty z wód Zalewu Szczecińskiego. Po wojnie kościół zburzono, a wieś uległa dużemu okrojeniu.

Pierwotny - historycznie ukształtowany - wielodrożnicowy układ przestrzenny uległ częściowemu zatarciu; niektóre ciągi komunikacyjno przestrzenne zostały całkowicie zniszczone. Większość pierzei z licznymi ubytkami, tworzy chaotyczne ciągi zabudowy. Główna droga wiejska (na osi N - S) o nawierzchni asfaltowej, pozostałe o naturalnej nawierzchni; drogi obsadzone wierzbami. Zabudowa uległa daleko posuniętej dekompozycji i dezintegracji, o zróżnicowanych układach i orientacji. Dominują budynki murowane, wzniesione w okresie 4 ćw. XIX w. - lata 20-te XX w.; sporadycznie występują obiekty wzniesione w tradycyjnej technice ryglowej, tak licznie odnotowane w okresie przedwojennym. W obrębie wsi stwierdzono liczne, współczesne nawarstwienia architektoniczne, o dysharmonizujących formach. Zabudowa sprzed 1945 r. uległa głębokiej dewaloryzacji, głównie w wyniku wymiany stolarki i wtórnych przybudówek. W zachodniej części wsi, przy bocznych drogach, usytuowana współczesna zabudowa typu dachowego, letniskowego (z lat 80/90-tych XX w.).

Przez Kopice przebiega trasa rowerowa stanowiąca element międzynarodowej trasy rowerowej Wokół Zalewu Szczecińskiego R-66, która została wytyczona i oznaczona przez PTTK na zlecenie Gminy Stepnica.

5.2.3.1. Charakterystyka interesariuszy III podobszaru rewitalizacji

Duże zaangażowanie w prace nad LPR-em członkowie Kopickiego Sportowego Klubu Wodnego „Szuwarek”. Jest to najaktywniejszy interesariusz Kopic. M.in. dzięki inicjatywie członków tego stowarzyszenia powstała nad Zalewem Szczecińskim przystań jachtowa.

Duże znaczenie dla rozwoju Kopic ma umiejscowienie na terenie sołectwa działek rekreacyjnych, efektem czego jest wzrost liczby mieszkańców wsi w okresie wakacyjnym. Istotny wpływ na rozwój miejscowości mają gospodarstwa agroturystyczne. Na terenie Kopic działają 2 takie podmioty oferujące łącznie 13 miejsc noclegowych.

Zarówno sezonowi mieszkańcy domków letniskowych, jak i aktywiści Klubu „Szuwarek” wywodzą się spoza Kopic, głównie ze Szczecina.

Źródłem utrzymania mieszkańców jest praca w sferze produkcyjno – usługowej, handlowej, renty, emerytury, zasiłki dla bezrobotnych, praca sezonowa w lesie. Status rolnika (podmiotu posiadającego gospodarstwo rolne powyżej 1 ha) ma 17 mieszkańców Kopic (dane Gminy Stepnica). W Powiatowym Urzędzie Pracy w Goleniowie jako bezrobotni zarejestrowanych jest 6 mieszkańców Kopic.

Mieszkańcy Kopic chętnie podejmują działania na rzecz społeczności. Mieszkańcy wsi wyremontowali 2 boiska: do piłki nożnej przy starej szkole i siatkówki przy Zalewie Szczecińskim, które są bezpłatnie i ogólnie dostępne dla wszystkich dzieci i młodzieży. Powstały one z inicjatywy mieszkańców Kopic w ramach projektu „Sami Sobie”. Stworzono miejsce, gdzie dzieci z Kopic oraz sąsiednich miejscowości mogą bezpiecznie spędzać wolny czas po lekcjach.

Na terenie Kopic znajduje się świetlica wiejska. Świetlicę administruje Gminny Ośrodek Kultury w Stepnicy. Świetlica znajduje się w budynku oznaczonym numerem porządkowym 6A, została oddana do użytkowania we wrześniu 2013 roku. Obiekt został wyposażony tak, by spełniać potrzeby lokalnej społeczności. W świetlicy znajdują się: kuchnia - wyposażona w sprzęty i meble kuchenne, duża sala biesiadno - konferencyjna wyposażona w stoły z krzesłami, stół bilardowy oraz stół do gry w tenisa stołowego. W budynku znajduje się także pracownia dydaktyczna wyposażona w zestawy komputerowe oraz drukarkę. Świetlica daje świetne warunki dla spotkań mieszkańców.

5.2.3.2. Problemy i wyzwania rewitalizacji w III obszarze rewitalizacji

W Kopicach występuje wysoki wskaźnik osób bezrobotnych oraz niski poziom przedsiębiorczości (jedynie 6 zarejestrowanych firm na 126 mieszkańców).

Kopice są miejscowością peryferyjną, otoczoną łąkami z jednej strony i Zalewem Szczecińskim z drugiej. To położenie przyciąga turystów, ornitologów, którzy zachwycają się walorami przyrodniczymi tego obszaru i są z nim silnie związani emocjonalnie.

Takie zewnętrzne zainteresowanie daje mieszkańcom podobszaru istotny impuls rozwojowy, dowartościowuje ich, a także integruje w ramach wspólnej społeczności. Mieszkańcy Kopic przede wszystkim oczekują poprawy warunków życia, udoskonalenia infrastruktury komunalnej, poprawy jakości jezdni oraz chodników.

Rewitalizacji wymagają zaniedbane budynki mieszkalne, w tym zwłaszcza w miejscach publicznych. Harmonizacji wymaga też sam układ przestrzenny wsi: wyrównanie pierzei ulic, lepsze rozłożenie układu architektonicznego w postaci małej infrastruktury. Osobną kwestią jest konieczność poprawy nawierzchni ulic oraz remont i budowa chodników.

Pierwszoplanowym problemem Kopic jest brak lokalnych miejsc pracy. Niska przedsiębiorczość w sołectwie wskazuje na brak prostych możliwości rozwiązania tego problemu.

Co prawda Kopice mają bardzo dobre warunki dla rozwoju gospodarstw agroturystycznych, ale możliwość ta nie jest należycie wykorzystywana. Tymczasem ważnym atutem jest położenie miejscowości nad Zalewem Szczecińskim w pobliżu szlaków żeglarskich, co daje niepowtarzalne szanse rozwoju jachtingu oraz innych sportów wodnych.

5.2.3.3. Oczekiwane typy działań w III podobszarze rewitalizacji

Rewitalizacja podobszaru Kopice powinna zmierzać w kierunku aktywizacji mieszkańców wokół turystyki. Sołectwo Kopice ma niezaprzeczalne atuty dla tego rodzaju działalności.

Naturalną drogą do wypełnienia tego rodzaju postulatów jest poszerzenie oferty turystycznej, rozwijanie nowych produktów, wydłużenie sezonu poprzez dostosowanie obiektów turystycznych do

dłuższego okresu użytkowania, stworzenie systemu podniesienia kwalifikacji mieszkańców podobszaru zgodnie z oczekiwaniami i potrzebami inwestorów.

W wywiadzie indywidualnym respondent z Kopic wypowiedział się następująco:

Przystań jachtowa, ścieżki rowerowe zmieniają nasze życie. We wsi pojawiają się ludzie, którzy inaczej myślą. Na przykład mówią nam o pięknie naszej przyrody, choć dla nas to coś zupełnie normalnego i niezbyt zachwycającego, ale jeśli dla nich to takie ważne, to dla nas też takie się kiedyś stanie. [...]

Jednak najważniejsze, że ludzie biedniejsi mogą zarobić parę groszy na turystach. Myślę, że kiedyś będą to całkiem duże pieniądze. Zresztą już teraz kilka osób pracuje na stałe doglądając domków, coś tam remontują, a niektórzy nawet mają opłacany ZUS.

IDI, mieszkaniec Kopic

Kopice mają swoją szansę rozwojową. Jest nią włączenie mieszkańców w działalność okołoturystyczną związaną z rekreacją pobytową oraz z obsługą krótkoterminowego ruchu turystycznego nastawionego zarówno na formy pasywne, jak i aktywne.

Kopice w sposób naturalny mogą komplementarnie współpracować z Czarnocinem, który położony jest na północ nad Zalewem Szczecińskim w odległości zaledwie 2,5 km.

6. Wizja, cele i kierunki działania

Poza diagnozą Lokalny Program Rewitalizacji składa się z części strategicznej, czyli wskazania kierunków działania zmierzających do odnowy obszarów zdegradowanych i przywrócenia im warunków dla harmonijnego rozwoju.

Część strategiczna LPR Gminy Stepnica składa się z wizji obszaru rewitalizowanego, celu ogólnego i celów szczegółowych oraz projektów rewitalizacyjnych.

6.1. Wizja obszaru rewitalizacji

Wizja obszaru rewitalizacji jest pożądanym obrazem przyszłości obszaru, na którym prowadzona będzie rewitalizacja.

Obszary rewitalizacji w Gminie Stepnica obejmują swoim zasięgiem stosunkowo niewielką część gminy. Na obszarze wskazanym do rewitalizacji występuje szereg negatywnych zjawisk społecznych, z których najistotniejsze to znaczny odsetek mieszkańców korzystających z pomocy społecznej, postępujący dynamicznie proces starzenia się społeczeństwa oraz bezrobocie.

Wskazane obszary gminy charakteryzują się ponadto umiarkowaną aktywnością gospodarczą oraz niższymi od średnich krajowych wskaźnikami rozwoju przedsiębiorczości.

Na obszarze rewitalizacji występują również negatywne zjawiska o charakterze przestrzenno-funkcyjnym, oraz technicznym, w tym niska estetyka przestrzeni oraz zły stan techniczny dróg, brak infrastruktury komunikacyjnej, mała ilość obiektów rekreacyjno - sportowych.

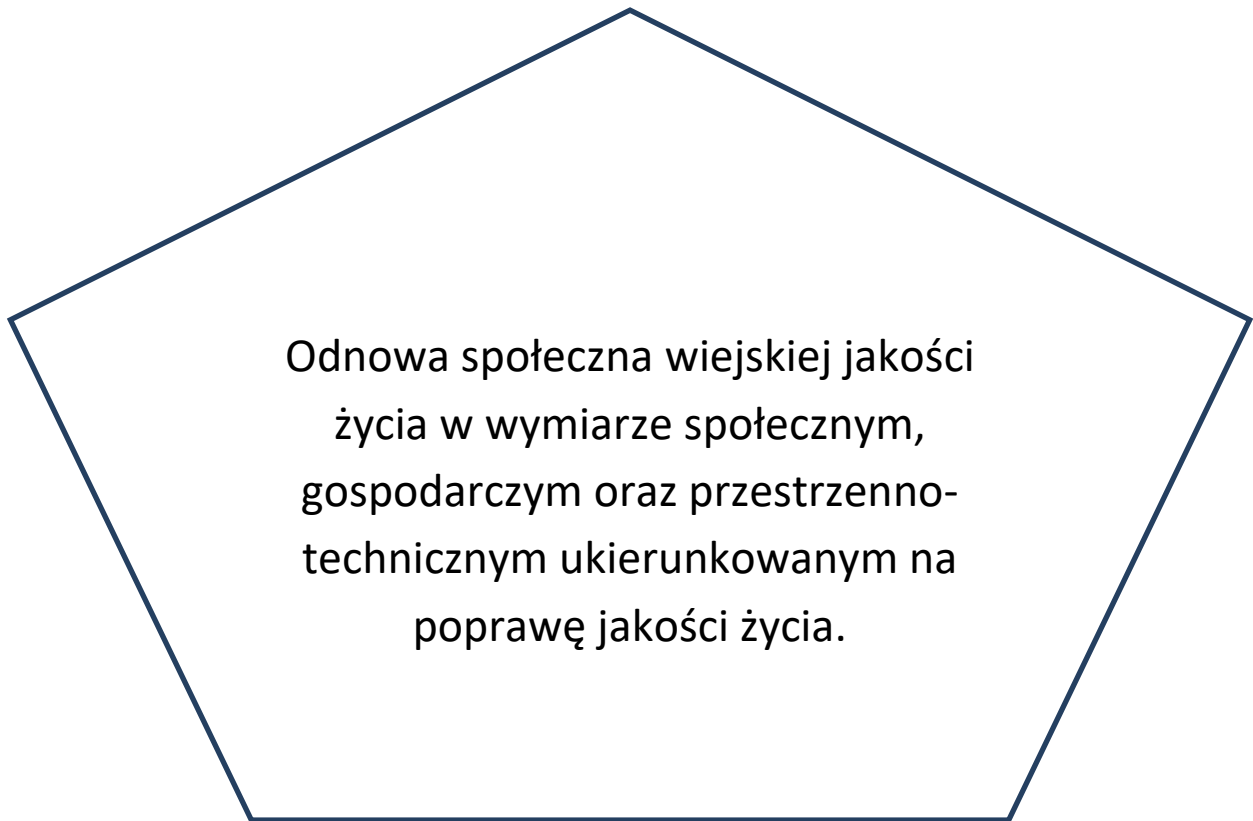
Mając na uwadze powyższe, wizja obszaru rewitalizacji brzmi następująco:

Obszary rewitalizacji Gminy Stepnica miejscem nowoczesnym, ekologicznym, o wysokiej jakości życia, otwartym na nowych i przedsiębiorczych mieszkańców.

6.2. Cel główny, cele strategiczne i operacyjne

Przedstawiona wizja wymaga działań, które w sposób ukierunkowany pozwolą osiągnąć pożądany stan w perspektywie najbliższych sześciu lat.

Głównym celem Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Stepnica jest:

Wskazano na cztery cele strategiczne, które obejmują 14 celów operacyjnych :

Sfera społeczna

Cel strategiczny:

- 1. Tworzenie atrakcyjnych warunków do życia dla obecnych i potencjalnych mieszkańców obszarów zdegradowanych**
  - 1.1. Podniesienie jakości życia poprzez udogodnienia infrastrukturalne
  - 1.2. Rozwój usług publicznych skierowanych do mieszkańców obszarów rewitalizowanych
  - 1.3. Wspieranie oddolnych działań mieszkańców
  - 1.4. Integracja społeczności lokalnej

Sfera gospodarcza

Cel strategiczny

- 2. Wspieranie rozwoju lokalnej przedsiębiorczości oraz rozwój zasobów ludzkich na rynku pracy**
  - 2.1. Wsparcie działań z zakresu ekonomii społecznej
  - 2.2. Kompleksowe wsparcie dla osób rozpoczynających działalność gospodarczą na obszarach rewitalizowanych
  - 2.3. Animowanie działań na rzecz wzrostu umiejętności zawodowych i podnoszenia kwalifikacji

mieszkańców obszarów rewitalizowanych

- 2.4. Rozwój produktu turystycznego gminy w celu aktywizacji zawodowej mieszkańców obszarów zdegradowanych

Sfera przestrzenno-techniczna

Cel strategiczny

3. Kształtowanie przestrzeni oraz modernizacja infrastruktury technicznej w sposób zapewniający wysoki standard życia mieszkańców obszarów rewitalizowanych

- 3.1. Rozwój infrastruktury społecznej służącej zaspokojeniu potrzeb mieszkańców
- 3.2. Poprawa stanu zagospodarowania i estetyki przestrzeni publicznej
- 3.3. Ochrona i udostępnienie dziedzictwa kulturowego
- 3.4. Ochrona i udostępnienie dziedzictwa przyrodniczego

Sfera środowiskowa

Cel strategiczny

4. Poszanowanie środowiska naturalnego oraz poprawa jego stanu

- 4.1. Poprawa stanu środowiska naturalnego
- 4.2. Wzrost świadomości ekologicznej mieszkańców gminy

Wyznaczone cele operacyjne wskazują kierunki działań dotyczące bardzo szerokiej gamy zjawisk i procesów. Z tego względu projekty rewitalizacyjne wynikające z przedstawionych celów dotyczyć będą m.in.:

- poprawy jakości oferty edukacyjnej, zwłaszcza wobec dzieci w wieku szkolnym,
- poprawy bezpieczeństwa publicznego,
- ograniczaniu zjawiska wykluczenia społecznego (również wśród osób z niepełnosprawnością),
- przeciwdziałaniu niskiej aktywności społecznej,
- przeciwdziałaniu bezrobociu,
- eliminowaniu patologii społecznych (m.in. przestępczość, przemoc w rodzinach),
- poprawie dostępu do rekreacji i kultury, w tym sposobu zarządzania terenami zieleni oraz utrzymaniem czystości.
- upowszechnianiu rozwiązań w zakresie niskiej emisji, energooszczędności i ochrony środowiska,
- poprawie stanu infrastruktury technicznej (w tym zasoby mieszkaniowe oraz drogi lokalne).

W dalszej części przedstawiono projekty wspierające obszary rewitalizowane, a także projekty o znaczeniu pośrednim dla tych obszarów, ale jednoznacznie wpływające na przezwyciężenie sytuacji kryzysowej.

7. Projekty rewitalizacji

7.1. Partycypacyjne tworzenie projektów oraz konsultacje społeczne

Projekty rewitalizacyjne zostały opracowane w trakcie zajęć warsztatowych z Zespołem ds. Rewitalizacji oraz innymi interesariuszami. Ponadto, podobnie jak w przypadku określenia obszaru rewitalizacji, projekty były oceniane przez mieszkańców poprzez badania ankietowe oraz zostały poddane konsultacjom społecznym, które przebiegały zgodnie z Zarządzeniem Burmistrza Stepnicy.

7.1.1. Wyniki badania ankietowego

Ankiety wypełniły 104 osoby. Większość ankiet wypełniono ręcznie, w formularzu papierowym – 76 ankiet, a jedynie 28 ankiet wypełniono poprzez Internet (ankieta była dostępna dla interesariuszy na stronie internetowej gminy).

Respondenci wykazali bardzo wysoką zgodność odnośnie planowanych projektów rewitalizacyjnych. Najwyższą akceptację wśród badanych uzyskał projekt rozbudowy szkoły w Racimierzu. Zdania, iż projekt ten jest bardzo ważny, było aż 84 respondentów (80,7%). Na drugim miejscu uplasował się projekt komercyjny, remontu i modernizacji Ośrodka Sportowo-Rekreacyjnego „Gumiś” w Czarnocinie (43 wypowiedzi „bardzo ważny” i 25 wypowiedzi „ważny”).

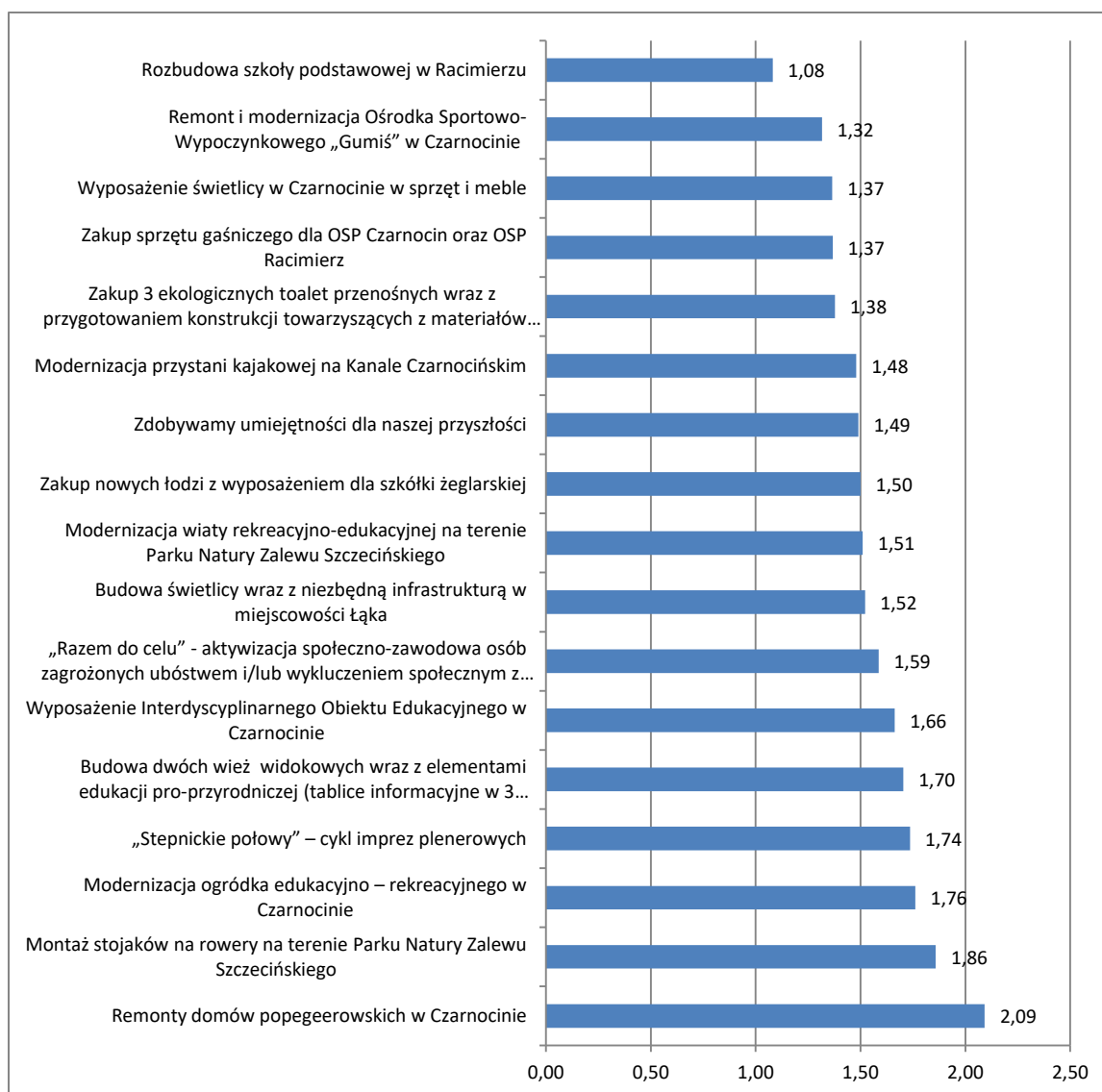
Kolejne miejsce zajęły projekty związane z wyposażeniem świetlicy w Czarnocinie oraz straży pożarnej w Racimierzu. Kolejne miejsca zajmują projekty związane z infrastrukturą turystyczną w Czarnocinie i Łące (zakup toalet, modernizacja przystani kajakowej na Kanale Czarnocińskim, modernizacja wiaty rekreacyjno-edukacyjnej w Kopicach).

Projekt pt. „Budowa świetlicy wraz z niezbędną infrastrukturą w miejscowości Łąka” znalazł się dokładnie w środku rankingi ważności projektów rewitalizacyjnych, zaś projekt „Remonty domów popegeerowskich w Czarnocinie” zamyka listę projektów.

Lista zawiera dwa projekty projekt o charakterze ponadlokalnym. Pierwszy z projektów dotyczy wsparcia edukacyjnego dzieci i nauczycieli z trzech szkół gminnych „Zdobynamy umiejętności dla naszej przyszłości”. Drugi projekt dotyczy „Zakupu nowych łodzi z wyposażeniem dla szkółki żeglarskiej”. Szkółka funkcjonuje w Stepnicy, ale korzysta z niej młodzież z całej gminy, także obszarów rewitalizacji. Projekt uzyskał wysoką akceptację – 63 osoby stwierdziły, że jest bardzo ważny, 28 osób określiło projekt jako ważny, a jedynie 7 osób jako mały ważny (6 osób nie zakreśliło żadnej odpowiedzi). Ostatecznie projekt został sklasyfikowany na 7 miejscu.

Generalnie jednak, lista charakteryzuje się wysokim poziomem akceptacji projektów. Wartość 2,09 dla ostatniego w zestawieniu projektów wynika z faktu, iż dla 37 osób był to „bardzo ważny”, a dla 26 osób „ważny” projekt. Większość badanych (60,5%) uznała więc ten projekt za istotny dla procesu rewitalizacji w gminie Stepnica.

Rozkład odpowiedzi na pytanie dotyczące znaczenia (ważności) projektów prezentuje wykres zamieszczony poniżej.

Rysunek 23. Poparcie dla planowanych projektów rewitalizacji wśród interesariuszy rewitalizacji w gminie Stepnica

Uwaga: Im niższa wartość wskaźnika, tym wyższe poparcie dla projektu.

Źródło: opracowanie własne (N=104).

Z zestawienia wynika, że żaden z projektów nie został odrzucony. Wszystkie projekty uzyskały ponad 60% ocen „bardzo ważny” oraz „ważny” projekt.

7.1.2. Konsultacje projektu uchwały w sprawie przyjęcia LPR

Zgodnie z Zarządzeniem Burmistrza Miasta i Gminy Stepnica z dnia 2 stycznia 2018 roku, konsultacje odbyły się w terminie od 16 do 23 stycznia 2018 roku. Konsultacje obejmowały teren Gminy Stepnica, a miejscem prowadzenia konsultacji był Urząd Miasta i Gminy w Stepnicy przy. T.Kościuszki 4 w Stepnicy.

Konsultacje zostały przeprowadzone w formie badania opinii mieszkańców poprzez umieszczenie projektu uchwały Rady Miejskiej w Stepnicy w sprawie przyjęcia Lokalnego Programu Rewitalizacji

Gminy Stepnica na lata 2017-2023 na stronie internetowej i Biuletynie Informacji Publicznej Gminy Stepnica, tablicy ogłoszeń Urzędu Miasta i Gminy Stepnica oraz na tablicach ogłoszeń w sołectwach. Uwagi można było składać na piśmie, które można było złożyć w godzinach pracy UMiG, wysłać pocztą tradycyjną na adres UMiG lub drogą elektroniczną na adres poczty e-mail: sekretariat@stepnica.pl.

W ramach konsultacji społecznych dotyczących LPR Gminy Stepnica w dniach **od 16 do 23 stycznia 2018 r.** wpłynęło 5 wniosków (4 w formie elektronicznej i 1 pocztą) o ujęcie w Programie następujących projektów:

1. Ekologiczne Gospodarstwo Rolne „Rezerwat Czarnocin” Witold Andrzej Bieschke zawnioskował o ujęcie w Programie projektu „Rewitalizacja obór po byłym PGR w Czarnocinie”.
2. Zbigniew Gumienny zawnioskował o ujęcie w Programie projektu Podniesienie standardu Ośrodka Rekreacyjno-Sportowego „Gumiś” w Czarnocinie.
3. Magdalena Jędrzejczyk zawnioskowała o ujęcie w Programie projektu „Dom Seniora z oddziałami rehabilitacji narządu ruchu”.
4. Centrum Edukacji Nieformalnej i Outdooru o ujęcie w Programie projektu „Pomost sezonowy cumowniczy na plaży w Czarnocinie”.
5. Zbigniew Gumienny o ujęcie w Programie projektu „Podniesienie standardu boisk piłkarskich w miejscowości Czarnocin”.

Do projektu nie zgłoszono innych uwag. Wszystkie wnioski zostały złożone w postaci tzw. fiszek projektowych.

Zespół ds. Rewitalizacji zarekomendował przyjęcie projektów do dokumentu.

Złożone fiszki zostały włączone do Lokalnego Programu Rewitalizacji i przedstawione Radzie Miejskiej podczas sesji w dniu 24 stycznia 2018 roku. Rada przyjęła proponowane uzupełnienia jednogłośnie.

W trakcie prac analitycznych skonsolidowano 6 projektów. Wnioskodawcą wszystkich projektów było Stowarzyszenie Na Rzecz Wybrzeża. Wszystkie były zlokalizowane w II podobszarze rewitalizacji Czarnocin i dotyczyły działań związanych z rozwojem Parku Natury Zalewu Szczecińskiego w Czarnocinie. Nowy projekt łączący 6 zadań nosi obecnie nazwę U4. *Wzbogacenie infrastruktury rekreacyjno-turystycznej, edukacyjnej i poznawczej na terenach Parku Natury Zalewu Szczecińskiego w Czarnocinie* i jest komplementarny do projektu U3. *Działalność edukacyjna Interdyscyplinarnego Obiektu Edukacyjnego w Czarnocinie*.

W skład kompleksowego projektu weszły zadania będące wcześniej propozycjami następujących działań: *Montaż stojaków na rowery na terenie Parku Natury Zalewu Szczecińskiego, Modernizacja ogródka edukacyjno – rekreacyjnego w Czarnocinie, Budowa dwóch wież widokowych wraz z elementami edukacji pro-przyrodniczej (tablice informacyjne w 3 językach) oraz zapleczem (kosze na śmieci, siedziska), Wyposażenie Interdyscyplinarnego Obiektu Edukacyjnego w Czarnocinie, Modernizacja wiaty rekreacyjno-edukacyjnej na terenie Parku Natury Zalewu Szczecińskiego, Zakup 3 ekologicznych toalet przenośnych wraz z przygotowaniem konstrukcji towarzyszących z materiałów naturalnych na terenie Parku Natury Zalewu Szczecińskiego*.

Zakres merytoryczny oraz koszt realizacji nie uległ zmianie.

7.2. Projekty główne

Tytuł projektu:	<i>Budowa świetlicy wraz z niezbędną infrastrukturą w miejscowości Łąka</i>	
G1	Obszar rewitalizacji:	Łąka-Racimierz-Żarnowo
	Lokalizacja:	Łąka, dz. 118/12 obr Racimierz
	Projekt inwestycyjny	
Podmiot realizujący projekt	Gmina Stepnica , ul. T. Kościuszki 4, 72-112 Stepnica	
Realizowane cele szczegółowe LPR	1.1. Podniesienie jakości życia poprzez udogodnienia infrastrukturalne 1.2. Rozwój usług publicznych skierowanych do mieszkańców obszarów rewitalizowanych 1.3. Wspieranie oddolnych działań mieszkańców 1.4. Integracja społeczności lokalnej	
Cel i zakres rzeczowy projektu		
<p>Projektowana inwestycja polegać będzie na budowie budynku celu publicznego pełniącego funkcję świetlicy wiejskiej oraz zaplecza boiska. Ponad to przewiduje się wykonanie dwóch miejsc postojowych dostępnych z drogi gminnej, w tym jednego dla osoby niepełnosprawnej, miejsca na pojemniki na odpady oraz utwardzonego dojścia do budynku. Projektowany budynek wyniesiony na 0,15 m powyżej terenu. ± 0,00=11,20 m n.p.m. Przez teren przebiega instalacja kanalizacji sanitarnej i energii elektrycznej (linia napowietrzna).</p> <p>Teren objęty opracowaniem położony jest w miejscowości Łąka, obręb Racimierz gm. Stepnica na działce 118/12. Teren jest niezabudowany od strony dróg gminnych. Na działce znajduje się ogrodzone boisko urządzone typu „orlik”. Boisko ogrodzone jest płotem z siatki stalowej rozciągniętej na słupkach. Teren działki jest płaski, rzędna terenu 11,05 m n.p.m</p> <p>Powierzchnia całkowita działki budowlanej 118/12 5153 m² Powierzchnia zabudowy budynku (wskaźnik zabudowy) 136,00 m² (2,64%) Powierzchnia boiska 855,81 m² Powierzchnia dojść i utwardzeń wraz z miejscami postojowymi 374,64 m² Powierzchnia biologicznie czynna 3786,55 m² (73,48%) Powierzchnia użytkowa budynku 112,18 m² Liczba kondygnacji nadziemnych 1 Liczba kondygnacji podziemnych - Kubatura użytkowa netto budynku 358,97 m.</p> <p>Projektowany budynek na planie prostokąta. Dostęp do budynku bezpośredni z terenu. W budynku projektuje się pomieszczenie zgromadzeń dla mieszkańców, toalety oraz magazyn sprzętu dostępny ze środka. W sali przewidziano ławki krzesła dla 50 osób. Instalacje wewnętrzne wody kanalizacji oraz prądu umożliwiają instalację aneksu kuchennego obsługiwanego z sali. Wszystkie 3 pomieszczenia wentylowane będą grawitacyjnie z wentylatorami wspomagającymi zainstalowanymi na dachu.</p> <p>Budowa świetlicy oraz jej wyposażenie przyczyni się do wzrostu społecznej spójności, wskaże możliwości współpracy pomiędzy dotąd obcymi sobie środowiskami z tej samej miejscowości. Uzyskanie integracji odbywać się będzie stopniowo: najpierw poprzez działania animujące dzieci i osoby starsze, a następnie pozostałych mieszkańców sołectwa.</p>		
Projekty powiązane	<p>Projekt powiązany jest z dwoma projektami głównymi miękkiemi: G3. „Razem do celu” - aktywizacja społeczno-zawodowa 30 osób zagrożonych ubóstwem i/lub wykluczeniem społecznym z gminy Stepnica oraz G7. Zdobywamy umiejętności dla naszej przyszłości.</p> <p>Budowa budynku świetlicy umożliwi prowadzenia zajęć w środkowej miejscowości tzw. Trówsy, czyli w I obszarze rewitalizacji.</p> <p>Projekt powiązany jest także z miękkim projektem uzupełniającym nakierowanym na integrację społeczności lokalne - U6. „Stepnickie połowy” – cykl imprez plenerowych.</p>	
Grupa docelowa		

Grupą docelową są mieszkańcy I podobszaru rewitalizacji: Łąki, Żarnowa i Racimierza. Beneficjentami będą zwłaszcza dzieci i młodzież, które zyskają nowe miejsce spotkań, a także osoby starsze.

Sposób oceny uzyskanych rezultatów

Wskaźniki produktu/rezultatu:	liczba obiektów – 1 liczba osób korzystających z obiektu rocznie – co najmniej 50 mieszkańców (na podstawie listy obecności podczas organizowanych spotkań)		
Źródła finansowania:			
Pochodzące ze źródeł krajowych publicznych	Pochodzące z funduszy UE: EFRR, EFS, FS	Pochodzące ze źródeł prywatnych/innych	łącna wartość projektu
100 000,00	700 000,00		800 000,00
Uwagi nt. źródeł finansowania	RPO WZ		
Rok rozpoczęcia projektu		Rok zakończenia projektu	
2018		2019	

Tytuł projektu:	<i>Rozbudowa Szkoły Podstawowej w Racimierzu</i>	
G2	Obszar rewitalizacji:	Łąka-Racimierz-Żarnowo
	Lokalizacja:	Racimierz, ul. Niepodległości 9, 72-111 Żarnowo (dz. 333/3, 333/4, 334/1, 334/2 obr. Racimierz)
	Projekt inwestycyjny	
Podmiot realizujący projekt	<i>Gmina Stepnica, ul. T. Kościuszki 4, 72-112 Stepnica</i>	
Realizowane cele szczegółowe LPR	1.1. Podniesienie jakości życia poprzez udogodnienia infrastrukturalne 1.2. Rozwój usług publicznych skierowanych do mieszkańców obszarów rewitalizowanych 1.4. Integracja społeczności lokalnej 2.3. Animowanie działań na rzecz wzrostu umiejętności zawodowych i podnoszenia kwalifikacji mieszkańców obszarów rewitalizowanych	
Cel i zakres rzeczowy projektu		
<p>Obiekt istniejącej szkoły przeznaczony do przebudowy i rozbudowy składa się z kilku segmentów połączonych łącznikami komunikacyjnymi. Obiekt wzniesiony w technologii tradycyjnej. Ściany konstrukcyjne wykonane jako murowane z bloczków ceramicznych. Ocieplone, dach wielospadowy w konstrukcji drewnianej. Budynek w stanie dobrym, nie ujawniono spękań ani zarysowań ścian zewnętrznych i wewnętrznych świadczących o przeciążeniu konstrukcji.</p> <p>Projektuje się rozbudowę budynku parterowego usytuowanego w drugiej linii zabudowy. Rozbudowa kontynuuje istniejący układ budynku. Nowa część budynku będzie wykonana w technologii tradycyjnej- murowanej, dach wielospadowy. Wewnątrz zakłada się: przebudowę korytarza i jednej z sal lekcyjnych, dobudowę dwóch sal lekcyjnych, pomieszczenia biblioteki oraz komunikacji. Powierzchnia nowej części budynku wynosiła będzie ok. 240 m². Pomieszczenia wyposażone zostaną w niezbędne instalacje, eklektyczną, teletechniczną i c.o. Inwestycja zakłada również przebudowę odcinka kanalizacji sanitarnej oraz kanalizacji deszczowej. Dobudowa dodatkowej powierzchni dydaktycznej pozwoli na spełnienie wymogów i uwarunkowań objętych reformą oświaty i wprowadzeniem dwóch dodatkowych roczników dzieci do Szkoły Podstawowej w Racimierzu.</p> <p>W związku z reformą edukacji w Racimierzu powstał problem pomieszczenia wszystkich uczniów w istniejącym budynku Szkoły. Dlatego konieczna jest rozbudowa Szkoły o 3-4 klasy lekcyjne, co spowoduje, że uczniowie nie będą musieli chodzić do szkoły na dwie zmiany.</p> <p>Obecnie do Szkoły w Racimierzu uczęszcza 115 uczniów, szkoła liczy 7 oddziałów. Jednocześnie szkoła pełni szereg funkcji społecznych, które nie są związane bezpośrednio z edukacją: oddziaływanie na środowisko poprzez pracę kulturalno- oświatową i takie organizowanie wolnego czasu, które służy wielostronnemu rozwojowi osobowości dzieci, młodzieży, dorosłych; współdziałanie z samorządem lokalnym, rodzicami i organizacjami młodzieżowymi; przygotowanie dorastającego pokolenia do ustawicznego kształcenia; rozwijanie zajęć pozalekcyjnych i pozaszkolnych; prace społecznie użyteczne na rzecz środowiska; opieka nad działalnością krajoznawczo- turystyczną; rozwój kultury fizycznej, rekreacji i sportu.</p>		
Projekty powiązane	Rozbudowa szkoły pozytywnie wpłynie na realizację edukacji szkolnej dzieci z obszarów rewitalizacji. Podniesieniu jakości kształcenia służy projekt główny miękki G6. Zdobywamy umiejętności dla naszej przyszłości. Projekt przewiduje dodatkowe zajęcia z przedmiotów ścisłych oraz nauki języków obcych. Komplementarność projektów miękkiego i inwestycyjnego jest więc w tym przypadku bardzo wysoka, gdyż rozbudowa szkoły umożliwi realizację zaplanowanych zadań miękkich w projekcie G6. Z kolei G3. „Razem do celu” - aktywizacja społeczno-zawodowa 30 osób zagrożonych ubóstwem i/lub wykluczeniem społecznym z gminy Stepnica, łączy z projektem inwestycyjnym G2 możliwość realizacji na budowie staży dla osób aktywizowanych mieszkających na obszarach rewitalizacji.	

Grupa docelowa			
Grupą docelową są uczniowie w wieku szkolnym oraz ich rodzice z obszaru rewitalizacji. Ze względu na funkcje społeczne pełnione przez szkołę, także pozostali mieszkańcy I podobszaru rewitalizacji: Łąka-Racimierz-Żarnowo.			
Sposób oceny uzyskanych rezultatów			
Wskaźniki produktu/rezultatu:	co najmniej dodatkowe 90 m ² powierzchni użytkowej ograniczenie czasu nauki do godz. 15:30		
Źródła finansowania:			
Pochodzące ze źródeł krajowych publicznych	Pochodzące z funduszy UE: EFRR, EFS, FS	Pochodzące ze źródeł prywatnych/innych	Łączna wartość projektu
140 000,00	560 000,00		700 000,00
Uwagi nt. źródeł finansowania	RPO WZ		
Rok rozpoczęcia projektu		Rok zakończenia projektu	
2018		2022	

Tytuł projektu:	„Razem do celu” - aktywizacja społeczno-zawodowa osób zagrożonych ubóstwem i/lub wykluczeniem społecznym z gminy Stepnica	
G3	Obszar rewitalizacji:	Łąka-Racimierz-Żarnowo
	Lokalizacja:	
	Projekt miękki	
Podmiot realizujący projekt	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Stepnicy, ul. T. Kościuszki 4, 72-112 Stepnica	
Realizowane cele szczegółowe LPR	1.2. Rozwój usług publicznych skierowanych do mieszkańców obszarów rewitalizowanych 1.3. Wspieranie oddolnych działań mieszkańców 1.4. Integracja społeczności lokalnej 2.3. Animowanie działań na rzecz wzrostu umiejętności zawodowych i podnoszenia kwalifikacji mieszkańców obszarów rewitalizowanych 3.1. Rozwój infrastruktury społecznej służącej zaspokojeniu potrzeb mieszkańców 3.2. Poprawa stanu zagospodarowania i estetyki przestrzeni publicznej	
Cel i zakres rzeczowy projektu		
<p>Aktywizacja osób zagrożonych wykluczeniem społecznym z obszarów rewitalizacji w Gminie Stepnica.</p> <p>Projekt zakłada udział 30 os. zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, w tym osoby z niepełnosprawnością o znacznym i umiar. / lekkim stopniu niepełn., osoby z niepełn. intelektualną oraz z niepeł. sprzężonymi. Przedmiotem projektu będzie wsparcie działań mających na celu integrację i aktywizację społ.-zaw. osób, rodzin/środowisk zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społ. poprzez wykorzystanie instr. aktywizacji zaw., edukacyjnej, społecznej i działań o charakterze środowiskowym. Zaplanowano m.in. działania obejmujące: - diagnozę predyspozycji społeczno- zaw. dla każdego Uczestnika, zostaną przyg. IPD z sfery społecznej oraz zawodowej (30 os.), - kursy zaw., zakoñ. egzaminem (30 os.), - 3 miesięczne staże zawodowe (15 os.), - pośr. pracy (15 os.), - trening umiej. społ. (30 os.) i warsztaty z poszukiwania pracy, - poradnictwo prawno-obywatelskie (30 osób). W ramach projektu zaplanowano działania o charakterze środowiskowym dla uczestników i ich otoczenia - wykłady - terapia uzależnień dietetyka, festyn integracyjno-edukacyjny (wyrówn. szans ON), festyn - stop uzależnieniom. Na ich rzecz będzie wykonywana praca socjalna. Pr. przewiduje pakiet wsparcia jednakże do udziału w danej formie będzie kierować doradca zaw. i psycholog. Wszyscy Uczestnicy rozpoczną udział w projekcie od działań z zakresu sfery społecznej. Uczestnikami projektu są osoby niepełnosprawne, i/w tym osoby bezrobotni, z określonym III profilem.</p>		
Projekty powiązane	<p>Projekt jest komplementarny dla wszystkich projektów inwestycyjnych, gdyż prowadzone inwestycje pozwolą na przyjęcie na staże oraz praktyczne szkolenia osoby aktywizowane z obszarów rewitalizacji.</p> <p>Przewiduje się ewentualne zatrudnienie beneficjentów projektów na miejscach pracy stworzonych w wyniku realizowanych projektów inwestycyjnych. Chodzi tu zwłaszcza o projekty G4, U3, U4, U6, U8, U9, U10.</p>	
Grupa docelowa		
Mieszkańcy obszarów rewitalizowanych zagrożeni trwałym bezrobociem oraz społeczną marginalizacją.		
Sposób oceny uzyskanych rezultatów		
Wskaźniki produktu/rezultatu:	1. Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych wsparciem – 30 2. Liczba osób z niepełnosprawnościami objętych wsparciem w programie – 10 3. Liczba osób, która uzyska nowe kwalifikacje zawodowe – 10 osób	

Źródła finansowania:			
Pochodzące ze źródeł krajowych publicznych	Pochodzące z funduszy UE: EFRR, EFS, FS	Pochodzące ze źródeł prywatnych/innych	Łączna wartość projektu
50 000,00	25 000,00		75 000,00
Uwagi nt. źródeł finansowania	PO WER		
Rok rozpoczęcia projektu		Rok zakończenia projektu	
2018		2019	

Tytuł projektu:	Promenada Słońca Kopice- Czarnocin - ścieżka edukacyjno-przyrodnicza.		
G4	Obszar rewitalizacji:	Kopice, Czarnocin	
	Lokalizacja:	wzdłuż brzegu Zalewu Szczecińskiego i zielonego szlaku pieszego Zp 1007-z	
	Projekt inwestycyjny		
Podmiot realizujący projekt	Kopicki Sportowy Klub Wodny „Szuwarek”, Kopice 55, 72-112 Stepnica		
Realizowane cele szczegółowe LPR	1.1. Podniesienie jakości życia poprzez udogodnienia infrastrukturalne 3.1. Rozwój infrastruktury społecznej służącej zaspokojeniu potrzeb mieszkańców 3.2. Poprawa stanu zagospodarowania i estetyki przestrzeni publicznej 3.4. Ochrona i udostępnienie dziedzictwa przyrodniczego 4.2. Wzrost świadomości ekologicznej mieszkańców gminy		
Cel i zakres rzeczowy projektu			
<p>Celem jest uaktywnienie społeczności lokalnej wsi Czarnocin i Kopice. W ramach projektu należy przygotować i zamontować dwie wiaty we wsiach, plansze poglądowe na trasie ścieżki, kosze na śmieci, czytelnych oznakowań ścieżki, ławek do odpoczynku i kontemplacji przyrody, wieżę widokową na Zalew, platformę fotograficzną. Do tej pory opracowano szczegółowy przebieg planowanej ścieżki, rodzaje całej infrastruktury towarzyszącej oraz dokonano konsultacji z dwiema firmami wykonawczymi.</p> <p>Pomiędzy miejscowościami znajdują się dwa parki (Białodrzew Kopicki i Krzewinka), o dużych walorach poznawczych a totalnie nie wykorzystanych turystycznie ,do których jest utrudniony dostęp i brak informacji o ich istnieniu we wsiach oraz infrastruktury(wiata, kosze na śmieci itp.) W obu wsiach znajdują się domki na wynajem i dwa ośrodki kolonijne.</p> <p>Problemem nie ma się kto zająć z instytucji gminnych i powiatowych.</p> <p>Docelowo ścieżka służyłaby do edukacji ekologicznej i przyrodniczej dzieci ,młodzieży i osób dorosłych poruszających się pomiędzy wsiami istniejącą zaniedbaną ścieżką rowerowo-pieszą wiodącą przez las i polnymi drogami pomiędzy wsiami –ok. 2,5 km. Korzystałyby osoby z Czarnocina i Kopic oraz przyjezdne. Ponadto konieczność utrzymania ścieżki we właściwym stanie dałaby czasowe zatrudnienie dla osób z Czarnocina(sprzątanie śmieci, koszenie drogi, oprowadzanie grup)</p>			
Projekty powiązane	Projekt odpowiada możliwościom stworzenia 1 miejsca pracy dla uczestników projektu miękkiego G3. „Razem do celu” - aktywizacja społeczno-zawodowa 30 osób zagrożonych ubóstwem i/lub wykluczeniem społecznym z gminy Stepnica. Podczas inwestycji uczestnicy projektu będą mogli w praktyce podnieść swoje kwalifikacje.		
Grupa docelowa			
Mieszkańcy obszarów rewitalizacji w (II) Czarnocinie i (III) Kopicach, a zwłaszcza właściciele miejsc noclegowych oraz osoby pracujące lub podejmujące pracę w usługach turystycznych.			
Sposób oceny uzyskanych rezultatów			
Wskaźniki produktu/rezultatu:	1. Co najmniej 2,5 km oznakowanej trasy 2. Umiejscowienie 2 tablic informacyjnych 3. Wzrost zatrudnienia co najmniej o 1 osobę w sferze usług turystycznych zamieszkałą w podobszarze rewitalizacji		
Źródła finansowania:			
Pochodzące ze źródeł krajowych publicznych	Pochodzące z funduszy UE: EFRR, EFS, FS	Pochodzące ze źródeł prywatnych/innych	Łączna wartość projektu

	12 000,00	48 000,00		60 000,00
Uwagi nt. źródeł finansowania	RPO WZ			
Rok rozpoczęcia projektu			Rok zakończenia projektu	
2018			2019	

Tytuł projektu:		Remont budynków popegeerowskich w miejscowości Czarnocin	
G5	Obszar rewitalizacji:	Czarnocin	
	Lokalizacja:	Czarnocin 2a, Czarnocin 2b, Czarnocin 3 (dz. 93, 31/1, 97 obr. Czarnocin)	
	Projekt inwestycyjny		
Podmiot realizujący projekt	Gmina Stepnica, ul. T. Kościuszki 4, 72-112 Stepnica		
Realizowane cele szczegółowe LPR	1.1. Podniesienie jakości życia poprzez udogodnienia infrastrukturalne 1.3. Wspieranie oddolnych działań mieszkańców 1.4. Integracja społeczności lokalnej 3.2. Poprawa stanu zagospodarowania i estetyki przestrzeni publicznej		
Cel i zakres rzeczowy projektu			
<p>Budynki wskazane do remontu są jedno – wielorodzinne. Wszystkie lokale są własnością komunalną i są zarządzane przez Gminę Stepnicę. W lokalach mieszkają byli pracownicy PGR-ów, którzy nie mają środków finansowych na ich remont.</p> <p>Planowane prace dotyczą wyłącznie części wspólnych.</p> <p>Prace remontowe w budynkach wymagają:</p> <ul style="list-style-type: none"> naprawy dachów, ocieplenia elewacji, ocieplenia klatek schodowych, wymiana stolarki okiennej na kłatkach schodowych, wymiana drzwi wejściowych. 			
Projekty powiązane	Projekt G3. „Razem do celu” - aktywizacja społeczno-zawodowa 30 osób zagrożonych ubóstwem i/lub wykluczeniem społecznym z gminy Stepnica, stwarza warunki dla przyjęcia podczas realizacji inwestycji stażystów oraz praktykantów zrekrutowanych spośród uczestników projektu. Zdobyte kwalifikacji budowlanych, wobec rosnącego i niezaspokojonego popytu na prace budowlane, dają szansę na trwałą zmianę statusu osób zagrożonych marginalizacją i wykluczeniem.		
Grupa docelowa			
Najemcy i lokatorzy nieruchomości popegeerowskich budynków komunalnych Miasta i Gminy Stepnica.			
Sposób oceny uzyskanych rezultatów			
Wskaźniki produktu/rezultatu:	- kompletny remont co najmniej 2 obiektów		
Źródła finansowania:			
Pochodzące ze źródeł krajowych publicznych	Pochodzące z funduszy UE: EFRR, EFS, FS	Pochodzące ze źródeł prywatnych/innych	Łączna wartość projektu
7 500,00	42 500,00		50 000,00
Uwagi nt. źródeł finansowania	RPO WZ		
Rok rozpoczęcia projektu		Rok zakończenia projektu	
2018		2021	

Tytuł projektu:	<i>Zdobywamy umiejętności dla naszej przyszłości</i>	
G6	Obszar rewitalizacji:	Łąka – Racimierz- Żarnowo, Czarnocin, Kopice
	Lokalizacja:	Szkoła Podstawowa im. Konstantego Maciejewicza w Stepnicy, Szkoła Podstawowa im. ks. Jana Twardowskiego w Racimierzu, Gimnazjum im. Dywizjonu 303 w Stepnicy
	Projekt miękki	
Podmiot realizujący projekt	Gmina Stepnica , ul. T. Kościuszki 4, 72-112 Stepnica	
Realizowane cele szczegółowe LPR	1.2. Rozwój usług publicznych skierowanych do mieszkańców obszarów rewitalizowanych 2.3. Animowanie działań na rzecz wzrostu umiejętności zawodowych i podnoszenia kwalifikacji mieszkańców obszarów rewitalizowanych	
Cel i zakres rzeczowy projektu		
<p>Analiza materiału badawczego trzech szkół wykazała potrzeby w zakresie rozszerzenia oferty o dodatkowe zajęcia służące lepszemu przygotowaniu uczniów do kolejnych etapów kształcenia, poruszania się na rynku pracy oraz kształtowania umiejętności społecznych. Diagnoza wskazuje na potrzeby w zakresie doskonalenia umiejętności i kompetencji zawodowych nauczycieli oraz niezbędne wyposażenie dydaktyczne szkół. Celem wyrównywania poziomu edukacyjnego U należy wyeliminować trudności uniemożliwiające im poszerzenie wiedzy w zależności od zaburzeń rozwojowych i braków edukacyjnych. Dotyczy to zajęć o charakterze korekcyjnym i zajęć wyrównawczych-przedmiotowych dających możliwość uzupełnienia, poszerzenia i utrwalania zagadnień z podstawy programowej. W programie uwzględniono zajęcia dostosowane do zainteresowań uczniów, jednocześnie poszerzając ich wiedzę z przedmiotów matematyczno-przyrodniczych, języków obcych oraz informatycznych w zakresie programowania.</p> <p>Zajęcia te przyczynią się do kompleksowego rozwoju intelektualnego uczniów. Równie istotnym zagadnieniem jest rozwijanie u uczniów kompetencji o kluczowym znaczeniu dla dalszej edukacji oraz podjęcia zatrudnienia. Diagnoza wykazała konieczność uatrakcyjnienia oferty edukacyjnej szkoły o zajęcia zachęcające uczniów do nauki przedmiotów ścisłych, wprowadzenie zajęć z kształtowania kompetencji kluczowych. Szczególny nacisk należy położyć na zajęcia rozwijające zdolność logicznego myślenia, rozumowania, wykorzystania wiedzy w praktyce, aby podwyższyć kompetencje U z przedmiotów mat-przyr. Konieczne jest wprowadzenie zajęć z programowania, aby zachęcić uczniów do nauki w kierunkach szczególnie pożądanym na rynku pracy. W celu złagodzenia problemów istnieje potrzeba wprowadzenia: Zajęć metodą projektu edukacyjnego do uczenia się (zad.1); Zajęć rozwijających kompetencje w zakresie matematyczno-przyrodniczym, j. angielskiego (zad.2); Zajęć dodatkowych w zakresie programowania rozwijających kompetencje o kluczowym znaczeniu strategicznym dla edukacji i podjęcia zatrudnienia (zad.3); Zajęć specjalistycznych, korekcyjnych, wyrównawczych. (zad.4); wyjazdów edukacyjnych urozmaicających proces nauczania (zad.5); Zajęć doradztwa edukacyjno-zawodowego dla uczniów gimnazjum (zad.6); Doposażenia klasopracowni matematycznych i przyrodniczych w pomoce dydaktyczne (zad.7); Doposażenia szkół w narzędzia TIK (zad.8); Doksztalcenia nauczycieli w zakresie wykorzystania narzędzi TIK w nauczaniu przedmiotowym oraz metod aktywizujących w tym eksperymentu (zad.9). Rezultaty przyczynią się do realizacji celu: podniesienie poziomu edukacji przez wprowadzenie do nauki innowacyjnych metod kształtujących kompetencje kluczowe i wyrównywania szans uczniów o specjalnych potrzebach edukacyjnych prowadzące do wzmocnienia ich zdolności do przyszłego zatrudnienia.</p>		
Projekty powiązane	Wzrost kompetencji i umiejętności dzieci i młodzieży szkolnej jest szczególnie ważny dla rozwijającej się w gminie branży turystycznej. Rozwój lokalny w oparciu o nowe produkty turystyczne, rekreacyjne czy rehabilitacyjne jest możliwy jedynie przy wysokim poziomie zasobów ludzkich, jego otwartości, wiedzy oraz znajomości języków obcych. Realizacja projektu jest z tego	

	względnie komplementarna zwłaszcza w stosunku do następujących projektów: G4, U1, U3, U4, U8, U9, U10, U11. Ponadto projekt wzmacnia działania jeszcze dwóch innych projektów: U2 „Z Gwiazdami na TY”, który może stworzyć nowy potencjał edukacyjny oraz U7 Zakup nowych łodzi z wyposażeniem dla szkółki żeglarskiej. Projekty te wzmacniają będą synergicznie działania prowadzone w ramach projektu.		
Grupa docelowa			
Grupę docelową stanowi 420 uczniów (185K/235M) w wieku od 7-13 lat, uczących się w SP-Stepnica, SP-Racimierz oraz w wieku od 13-16 lat uczących się w Gimnazjum w Stepnicy. Uczniowie mieszkają na terenie gminy miejsko-wiejskiej (o małej gęstości zaludnienia 17/km ²) i pochodzą z 16 wsi i 1 miasta z czego 45%U z grupy docelowej dojeżdża do szkół odległych nawet o ponad 15km. Uczniowie w ww. objęci wsparciem zamieszkują na terenie Szczecińskiego Obszaru Metropolitalnego. 12%(53U) jest objętych opieką społeczną. W szkołach uczy się 7U(4K/3M) z orzeczoną niepełnosprawnością intelektualną lub fizyczną. Analiza wykazała, że uczniowie osiągają niskie oceny z przedmiotów ścisłych oraz niski odsetek uczniów z oceną pow. śr. 4,75 - (3U SP-S; 5U-SP-R; 2U-G)-d. z klasyfikacji śródrocznej 2016/2017.			
Sposób oceny uzyskanych rezultatów			
Wskaźniki produktu/rezultatu:	Wzrost kompetencji kluczowych co najmniej 50 uczniów objętych wsparciem zamieszkałych w 3 podobszarach rewitalizacji - badanie na początku i na końcu projektu		
Źródła finansowania:			
Pochodzące ze źródeł krajowych publicznych	Pochodzące z funduszy UE: EFRR, EFS, FS	Pochodzące ze źródeł prywatnych/innych	Łączna wartość projektu
	153 600,00		153 600,00
Uwagi nt. źródeł finansowania	RPO RPZP.08.00.00 Edukacja		
Rok rozpoczęcia projektu		Rok zakończenia projektu	
2018		2019	

7.3. Projekty uzupełniające

Tytuł projektu:		Przyjazna przystań wodna	
U1	Obszar rewitalizacji:	Kopice	
	Lokalizacja:	Dz. 334 obr. Kopice, 4/6 obr. Zalew Szczeciński	
	Projekt inwestycyjny		
Podmiot realizujący projekt	Kopicki Sportowy Klub Wodny „Szuwarek”, Kopice 55, 720112 Stepnica		
Realizowane cele szczegółowe LPR	1.1. Podniesienie jakości życia poprzez udogodnienia infrastrukturalne 3.1. Rozwój infrastruktury społecznej służącej zaspokojeniu potrzeb mieszkańców 3.2. Poprawa stanu zagospodarowania i estetyki przestrzeni publicznej 3.3. Ochrona i udostępnienie dziedzictwa kulturowego		
Cel i zakres rzeczowy projektu			
<p>Po wybudowaniu falochronów i pomostów przystani klubu ze środków własnych członków kolejnym etapem winno być pogłębienie toru podejściowego i budowa bosmanki z sanitariatami. Inwestycja nie została zakończona w związku z brakiem środków finansowych, a nie ma możliwości aby członkowie klubu byli w stanie pokryć koszty tego projektu. Za realizację tego przedsięwzięcia odpowiedzialne jest nasze stowarzyszenie nie prowadzące działalności gospodarczej. Grupa docelowa to głównie mieszkańcy wsi Kopice i Czarnocin utrzymujący sprzęt wodny na naszej przystani w sezonie letnim. Niestety brak oczyszczenia dna i równej głębokości toru podejściowego oraz stałego budynku z sanitariatami utrudnia pełne korzystanie z walorów przystani, a także nie przystaje do potrzeb ludzi w XXI wieku. Jest to jedyna chroniona przystań wodna pomiędzy Stepnicą i Wolinem na Zalewie Szczecińskim.</p> <p>Umożliwienie dopływu z zalewu Szczecińskiego do przystani i postój jednostek wodnych o zanurzeniu do 1,2m poprzez podczyszczenie dna toru podejściowego do głębokości ok. 1,5 m i szerokości 5m na odcinku 500mb</p> <p>Zapewnienie standardowych warunków socjalnych dyżurujących w sezonie bosmanów oraz wszystkim osobom przebywającym na przystani, miejsca przechowania drobnego sprzętu poprzez budowę budynku bosmanki z sanitariatami i magazynkiem podręcznym na drobny sprzęt.</p> <p>Do tej pory plany te zostają w sferze marzeń członków klubu-mieszkańców naszych wsi z powodu braku środków finansowych.</p>			
Grupa docelowa			
Mieszkańcy III obszaru rewitalizacji - Kopice, a zwłaszcza właściciele miejsc noclegowych, punktów gastronomicznych oraz osoby pracujące lub podejmujące pracę w usługach turystycznych.			
Sposób oceny uzyskanych rezultatów			
Wskaźniki produktu/rezultatu:	- realizacja toru podejściowego do głębokości ok. 1,5 m i szerokości 5m na odcinku 500mb - wzrost dostępności do rekreacji i sportów wodnych dla mieszkańców III podobszaru rewitalizacji		
Źródła finansowania:			
Pochodzące ze źródeł krajowych publicznych	Pochodzące z funduszy UE: EFRR, EFS, FS	Pochodzące ze źródeł prywatnych/innych	Łączna wartość projektu
20 000,00	340 000,00	90 000,00	450 000,00
Uwagi nt. źródeł finansowania	RPO WZ		
Rok rozpoczęcia projektu		Rok zakończenia projektu	
2019		2022	

Tytuł projektu:	Z Gwiazdami na TY	
U2	Obszar rewitalizacji:	Kopice
	Lokalizacja:	dz. 43/24 obr Kopice
	Projekt inwestycyjny	
Podmiot realizujący projekt	Zajda Lech LATARNIK, Kopice 55, 72-112 Stepnica	
Realizowane cele szczegółowe LPR	2.3. Animowanie działań na rzecz wzrostu umiejętności zawodowych i podnoszenia kwalifikacji mieszkańców obszarów rewitalizowanych 2.4. Rozwój produktu turystycznego gminy w celu aktywizacji zawodowej mieszkańców obszarów zdegradowanych 3.1. Rozwój infrastruktury społecznej służącej zaspokojeniu potrzeb mieszkańców 3.2. Poprawa stanu zagospodarowania i estetyki przestrzeni publicznej 3.4. Ochrona i udostępnienie dziedzictwa przyrodniczego 4.2. Wzrost świadomości ekologicznej mieszkańców gminy	
Cel i zakres rzeczowy projektu		
<p>Celem projektu jest budowa obserwatorium astronomicznego, którego lokalizacja w Kopicach jest uzasadniona dogodnymi warunkami obserwacji.</p> <p>Na terenie wsi Kopice brakuje miejsc pracy dla mieszkańców, brakuje firm o potencjale pozwalającym na zatrudnianie ludzi. Aktualnie, szczególnie w sezonie letnim wynajmowane są domki letniskowe bez specjalnej oferty zajęć w ramach pobytu turystów(poza aktywnością wodną). Poprzez rozwój oferty tematycznej można znacznie zwiększyć i przedłużyć poza sezon letni napływ turystów co da zatrudnienie mieszkańcom wsi , szczególnie tym w wieku 50+ .</p> <p>Celem projektu jest zwiększenie zatrudnienia dla osób miejscowych, uatrakcyjnienie turystyczne i tematyczne miejscowości oraz przedłużenie pobytu turystów we wsi Kopice, na co pozwoli budowa Centrum Edukacyjno-Poznawczego z zakresu astronomii i nawigacji.</p> <p>Położona poza ruchliwymi szlakami mała miejscowość(co skutkuje dużym zaciemnieniem w nocy) , pozwala na zbudowanie budynku w formie” latarni morskiej „z kopułą planetarium, galerią zewnętrzną i rozsuwanym dachem, zawierającą pomieszczenie edukacyjne i 2 sypialnie z aneksem kuchennym. W przyziemiu pomieszczenie gospodarcze.</p> <p>Obiekt wyposażony w lunety do obserwacji nieba, materiały pomocnicze z zakresu rozpoznawania nieboskłonu i znaków nawigacyjnych na wodach Zalewu Szczecińskiego.</p> <p>Obiekt pozwoli na zatrudnienie personelu pomocniczego spośród mieszkańców wsi, znacznie uatrakcyjni naszą wieś co przekłada się na pobyt turystów, pozwoli rozwinąć zainteresowania mieszkańców Kopic i okolicznych wsi powyższą tematyką.</p> <p>Projekt należy realizować poprzez:</p> <ul style="list-style-type: none"> -wykonanie niezbędnej dokumentacji projektowej i uzyskanie pozwolenia na budowę, -ogrodzenie działki o powierzchni 1300m², - poprowadzenie mediów do budynku, -budowa obiektu, -wyposażenie, -przeprowadzenie marketingu 		
Grupa docelowa		
Mieszkańcy III obszaru rewitalizacji - Kopice, a zwłaszcza właściciele miejsc noclegowych oraz osoby pracujące lub podejmujące pracę w usługach turystycznych.		
Sposób oceny uzyskanych rezultatów		
Wskaźniki produktu/rezultatu:	- budowa 1 obiektu, - minimalna liczba osób odwiedzających nie mniejsza niż 500 osób rocznie (w latach 2021-2023)	
Źródła finansowania:		

Pochodzące ze źródeł krajowych publicznych	Pochodzące z funduszy UE: EFRR, EFS, FS	Pochodzące ze źródeł prywatnych/innych	łącna wartość projektu
50 000,00	300 000,00	50 000,00	400 000,00
Uwagi nt. źródeł finansowania	RPO WZ		
Rok rozpoczęcia projektu		Rok zakończenia projektu	
2019		2021	

Tytuł projektu:	<i>Działalność edukacyjna Interdyscyplinarnego Obiektu Edukacyjnego w Czarnocinie</i>	
U3	Obszar rewitalizacji:	Czarnocin
	Lokalizacja:	dz 71, 72 obr Czarnocin i teren Parku Natury Zalewu Szczecińskiego w Czarnocinie
	Projekt miękki	
Podmiot realizujący projekt	Stowarzyszenie Na Rzecz Wybrzeża, Plac Batorego 4/33, 70-207 Szczecin	
Realizowane cele szczegółowe LPR	1.4. Integracja społeczności lokalnej 4.2. Wzrost świadomości ekologicznej mieszkańców gminy	
Cel i zakres rzeczowy projektu		
<p>Celem projektu jest prowadzenie zajęć edukacyjnych z zakresu ochrony przyrody i ekologii. Utworzony na terenie gminy Stepnica w 2005 roku Park Natury Zalewu Szczecińskiego, to nieformalna wielkopowierzchniowa forma ochrony przyrody, będąca od początku istnienia miejscem modelowego wdrażania zasad sieci NATURA 2000.</p> <p>Obszar dedykowany jest ochronie bioróżnorodności charakterystycznej dla częściowo wodno-błotnych obszarów łąkowych, ale i wdrażaniu zasad zrównoważonego rozwoju poprzez kreowanie możliwych form edukacji przyrodniczej, turystyki pro-ekologicznej i zasad ekstensywnej gospodarki rolnej.</p> <p>Elementem szczególnym są posiadane stada wolno-żyjących zwierząt: Koników Polskich (największe tego typu stado w Polsce) oraz rzadkich krów rasy Scottish Highland (Szkocka Wyżyna).</p> <p>Prowadzone działania wymagają obecnie kompleksowego uzupełnienia realizowanych zadań z dziedziny edukacji przyrodniczej, co umożliwi lepsze poznawanie unikatowych zasobów przyrodniczych tej części gminy Stepnica, a jednocześnie przyczyni się do wzbogacenia infrastruktury i oferty turystycznej, adresowanych tak do społeczności lokalnej, jak i coraz liczniejszych odwiedzających.</p> <p>1. Wsparcie nieinfrastrukturalnej formy ochrony przyrody jaką jest Park Natury Zalewu Szczecińskiego oraz ułatwienie kształtowania właściwych postaw człowieka wobec przyrody w podejmowanych działaniach edukacyjnych.</p> <p>Wyposażenie obiektu to znaczne przybliżenie podstawowego celu, jakim jest polepszenie relacji między człowiekiem, a otaczającą go przyrodą, poprzez zrozumienie podstawowych procesów i zjawisk naturalnych, rolę człowieka i charakter przekształceń krajobrazu.</p> <p>2. Utworzenie pierwszego nad Zalewem Szczecińskim obiektu spełniającego wszechstronne wymagania wobec działań edukacji pro-przyrodniczej, łącząc je z działaniami kulturotwórczymi. Obecnie w skali Zalewu Szczecińskiego odczuwa się brak obiektu umiejętnie przybliżającego szerokiej rzeszy odbiorców wiedzę o samym Zalewie oraz o jego unikatowych wybrzeżach.</p> <p>3. Poprzez działania edukacyjne wzmocnienie mechanizmów ochrony przyrody w skali lokalnej poprzez różne formy aktywności</p> <p>Przygotowanie i wyposażenie obiektu wykorzystującego najnowsze formy działań edukacyjnych pozwoli na lepsze poznanie nie tylko samej przyrody w skali lokalnej, ale i zasad funkcjonowania europejskiej sieci NATURA 2000, której to wiedzy w skali naszego regionu ciągle istotnie brakuje. Przybliży też zasady funkcjonowania Parku Natury Zalewu Szczecińskiego, pozwoli poznać jego niezwykle walory i atrakcje przyrodnicze.</p> <p>2. Wzbogacenie oferty turystycznej dla mieszkańców Miasta i Gminy Stepnica oraz odwiedzających ten obszar gości</p> <p>Dla odwiedzających tą część województwa zachodniopomorskiego, to możliwość przekazania wiedzy w dziedzinie ochrony oraz wykorzystania zasobów przyrodniczych. Niewątpliwym atutem takich miejsc jest możliwość odegrania ważnej roli w lokalnym rozwoju gospodarczym poprzez rozszerzenia oferty proponowanej przez mieszkańców, a więc zwiększenie zainteresowania</p>		

<p>terenem to możliwy zwiększony popyt na usługi noclegowe, gastronomiczne itp.</p> <p>3. Możliwość zwiększenie liczby turystów na terenach Stowarzyszenia, a więc i na terenach gminy Stepnica.</p> <p>Przygotowywany obiekt to istotny element kompleksowej obsługi ruchu turystycznego w terenie oraz atrakcyjna oferta przyciągająca i zachęcająca do odwiedzania Park Natury Zalewu Szczecińskiego, a więc i gminę Stepnica.</p> <p>4. Wzbogacenie oferty na trasie realizowanej ścieżki rowerowej wzdłuż wschodniego wybrzeża Zalewu Szczecińskiego.</p> <p>Możliwość utworzenia i wzbogacenia infrastruktury turystycznej na terenach Stowarzyszenia Na Rzecz Wybrzeża zbiegła się lokalizacyjnie ściśle z przebiegiem ścieżki rowerowej wzdłuż wschodniego wybrzeża Zalewu Szczecińskiego, a proponowana działalność edukacyjna w znaczny sposób eksploatację tej ścieżki ułatwia i uatrakcyjnia.</p> <p>5. Stworzenie atrakcyjnej formy spędzania wolnego czasu.</p> <p>Korzystanie z proponowanych form edukacji pro-przyrodniczej to nie tylko wzbogacanie wiedzy, ale i dobra forma spędzania wolnego czasu.</p> <p>6. Jest to również możliwość bezpiecznego schronienia w przypadku jakże częstych nad Zalewem Szczecińskim gwałtownych zmian warunków pogodowych.</p>			
Grupa docelowa			
Mieszkańcy II podobszaru rewitalizacji – Czarnocin, a zwłaszcza osoby pracujące, podejmujące pracę lub prowadzące działalność gospodarczą w sektorze usług turystycznych.			
Sposób oceny uzyskanych rezultatów			
Wskaźniki produktu/rezultatu:		- zwiększenie miejsc pracy o co najmniej 1 stanowisko sezonowe, - liczba odwiedzin ośrodka nie mniejsza niż 500 osób rocznie.	
Źródła finansowania:			
Pochodzące ze źródeł krajowych publicznych	Pochodzące z funduszy UE: EFRR, EFS, FS	Pochodzące ze źródeł prywatnych/innych	Łączna wartość projektu
5 000,00	50 000,00	5 000,00	60 000,00
Uwagi nt. źródeł finansowania	PO WER		
Rok rozpoczęcia projektu		Rok zakończenia projektu	
2019		2020	

Tytuł projektu:	<i>Wzbogacenie infrastruktury rekreacyjno-turystycznej, edukacyjnej i poznawczej na terenach Parku Natury Zalewu Szczecińskiego w Czarnocinie</i>	
U4	Obszar rewitalizacji:	Czarnocin
	Lokalizacja:	Czarnocin, teren Parku Natury Zalewu Szczecińskiego
	Projekt inwestycyjny	
Podmiot realizujący projekt	Stowarzyszenie Na Rzecz Wybrzeża, Plac Batorego 4/33, 70-207 Szczecin	
Realizowane cele szczegółowe LPR	1.1. Podniesienie jakości życia poprzez udogodnienia infrastrukturalne 1.2. Rozwój usług publicznych skierowanych do mieszkańców obszarów rewitalizowanych 1.3. Wspieranie oddolnych działań mieszkańców 2.4. Rozwój produktu turystycznego gminy w celu aktywizacji zawodowej mieszkańców obszarów zdegradowanych 3.1. Rozwój infrastruktury społecznej służącej zaspokojeniu potrzeb mieszkańców 3.2. Poprawa stanu zagospodarowania i estetyki przestrzeni publicznej 3.4. Ochrona i udostępnienie dziedzictwa przyrodniczego 4.1. Poprawa stanu środowiska naturalnego 4.2. Wzrost świadomości ekologicznej mieszkańców gminy	
Cel i zakres rzeczowy projektu		
<p>Posiadane obszary na terenie gminy Stepnica to utworzony w 2005 roku Park Natury Zalewu Szczecińskiego ; nieformalna wielkopowierzchniowa forma ochrony przyrody, będąca od początku istnienia miejscem modelowego wdrażania zasad sieci NATURA 2000.</p> <p>Obszar dedykowany jest ochronie bioróżnorodności charakterystycznej dla częściowo wodno-błotnych obszarów łąkowych, ale i wdrażaniu zasad zrównoważonego rozwoju poprzez kreowanie możliwych form edukacji przyrodniczej, turystyki pro-ekologicznej i zasad ekstensywnej gospodarki rolnej. Elementem szczególnym są posiadane stada wolno-żyjących zwierząt: Koników Polskich (największe tego typu stado w Polsce) oraz rzadkich krów rasy Scottish Highland (Szkocka Wyzynna).</p> <p>Prowadzone działania wymagają obecnie kompleksowego uzupełnienia realizowanych zadań z dziedziny edukacji przyrodniczej, co umożliwi lepsze poznawanie unikatowych zasobów przyrodniczych tej części gminy Stepnica, a jednocześnie przyczyni się do wzbogacenia infrastruktury i oferty turystycznej, adresowanych tak do społeczności lokalnej, jak i coraz liczniejszych odwiedzających.</p> <p>Stowarzyszenie Na Rzecz Wybrzeża posiada olbrzymie doświadczenie w działaniach i współpracy z jednostkami samorządu terytorialnego gminy Stepnica, współpracując przy realizacji szeregu inicjatyw od początku swojej działalności (1996). Posiada też dobrze przygotowaną kadrę zarówno do działań na rzecz przyrody in-situ, jak i do nowoczesnych działań w dziedzinie obsługi ruchu turystycznego w oparciu o unikatowe zasoby przyrodnicze.</p> <p>Projekt przewiduje realizację 5 zadań:</p> <p>Zadanie 1. Modernizacja przystani kajakowej na Kanale Czarnocińskim</p> <p>Proponowana inwestycja : odbudowa i modernizacja przystani kajakowej na Kanale Czarnocińskim – to element kompleksowych działań w dziedzinie szeroko pojętej turystyki pro-ekologicznej. Takie kompleksowe działania są przy tym stymulatorem dla społeczności lokalnej do możliwego kreowania produktu lokalnego (przewodnicy, rękodzieło, baza noclegowa i gastronomiczna itp.), czego próby w ubiegłych latach Stowarzyszenie Na Rzecz Wybrzeża czyniło.</p> <p>Zasadniczymi celami proponowanej inwestycji są:</p> <p>1. Wzbogacenie oferty turystycznej Parku Natury Zalewu Szczecińskiego o elementy turystyki wodnej</p> <p>Lepiej przygotowana i bogatsza w formach i treści infrastruktura obsługi ruchu turystycznego to pełniejsza oferta dla odwiedzających tą część województwa zachodniopomorskiego, to możliwość wdrożenia najnowszych trendów i doświadczeń z dziedziny wykorzystania zasobów przyrodniczych</p>		

w lokalnym rozwoju zrównoważonym, a także poprawa bezpieczeństwa turystów korzystających z akwenu Zalewu Szczecińskiego.

Obecnie sieć obsługi turystyki wodnej w granicach gminy Stepnica uległa znacznej poprawie, brakuje jednak bezpiecznej przystani w tej części akwenu. Jednocześnie jest to dobre i bezpieczne miejsce dla poznawania walorów samego wybrzeża.

Przewidywany całkowity koszt zadania: 25 000,00 złotych.

Zadanie nr 2. Montaż stojaków na rowery na terenie Parku Natury Zalewu Szczecińskiego

Proponowana inwestycja : przygotowanie stojaków na rowery skonstruowanych z materiałów naturalnych – pni, to element kompleksowych działań w dziedzinie szeroko pojętej turystyki proekologicznej będących przy tym stymulatorem dla społeczności lokalnej do możliwego kreowania produktu lokalnego (przewodnicy, rękodzieło, baza noclegowa i gastronomiczna itp.). Proponowane działanie inwestycyjne skierowane jest przede wszystkim jednak na mieszkańców gminy Stepnica, jako odbiorców, ale i potencjalnych kreatorów rozwoju lokalnego w dziedzinie turystyki i edukacji. Dla odwiedzających nasze tereny rowerzystów to potrzebne miejsce odpoczynku i wzbogacenia wiedzy na trasie wędrówek pieszych i rowerowych przez tą część gminy Stepnica.

Przewidywany całkowity koszt zadania: 15 000,00 złotych.

Zadanie 3. Zakup 3 ekologicznych toalet przenośnych wraz z przygotowaniem konstrukcji towarzyszących z materiałów naturalnych na terenie Parku Natury Zalewu Szczecińskiego

Zadanie stanowi element kompleksowych działań w dziedzinie szeroko pojętej turystyki proekologicznej. Brak toalet uniemożliwia dłuższy pobyt w Parku, co zmniejsza jego atrakcyjność. Proponowane działanie inwestycyjne: zakup toalet, skierowane jest na szereg grup docelowych, przede wszystkim jednak na rosnącej grupie turystów oraz skierowana dla mieszkańców gminy Stepnica.

Przewidywany całkowity koszt zadania: 12 000,00 złotych.

Zadanie 4. Modernizacja wiaty rekreacyjno-edukacyjnej na terenie Parku Natury Zalewu Szczecińskiego oraz jej wyposażenie

Wiata to potrzebne miejsce odpoczynku i wzbogacenia wiedzy na trasie wędrówek pieszych i rowerowych przez tą część gminy Stepnica. Dotychczas posiadana infrastruktura w postaci wiaty jest w świetle potencjalnego i obserwowanego rozwoju usług pro-przyrodniczych (tzw. „ecogoods”) i turystycznych niewystarczająca lub przez lata eksploatacji wymagająca rewitalizacji. Wzbogaci więc katalog propozycji zmierzających do lepszego poznania i ochrony przyrody Parku Natury Zalewu Szczecińskiego.

Wiata rekreacyjno - turystyczna umożliwi też pełniejsze poznanie walorów ekosystemów łąk i pastwisk oraz obszarów zalesionych okolicy, poprzez umieszczone tablice informacyjne w 3 językach. Wiata pozwoli także na ewentualne bezpieczne obserwacje fauny (krowy, koniki, zwierzyzna płowa, obserwacje bogatej ornitofauny).

Zadanie przewiduje zakup wyposażenia multimedialnego: rampy oświetleniowej, rzutnika multimedialnego, ekranu, nagłośnienia, ekrany TV z komputerami (3 szt.).

Przewidywany całkowity koszt zadania: 50 000,00 złotych.

Zadanie 5. Budowa dwóch wież widokowych wraz z elementami edukacji pro-przyrodniczej (tablice informacyjne w 3 językach) oraz zapleczem (kosze na śmieci, siedziska)

Wieże widokowe umożliwią pełniejsze poznanie krajobrazu wybrzeża Zalewu Szczecińskiego oraz ekosystemów łąk i pastwisk oraz obszarów zalesionych okolicy.

Wieże pozwolą także na bezpieczne obserwacje fauny (krowy, koniki, zwierzyzna płowa, obserwacje bogatej ornitofauny). Umożliwią także lepszą kontrolę i działania prewencyjne – zabezpieczające wartości przyrodnicze.

Przewidywany całkowity koszt zadania: 115 000,00 złotych.

Zadanie 6. Modernizacja ogródka edukacyjno – rekreacyjnego

Zadanie modernizacji ogródka edukacyjno - rekreacyjnego obejmuje wymianę dachu na stodołę oraz wiacie, modernizację ław oraz wygradzenia całości obiektu.

Przewidywany całkowity koszt zadania: 20 000,00 złotych.

Grupa docelowa			
Mieszkańcy II podobszaru rewitalizacji – Czarnocin, a zwłaszcza osoby pracujące, podejmujące pracę lub prowadzące działalność gospodarczą w sektorze usług turystycznych.			
Sposób oceny uzyskanych rezultatów			
Wskaźniki produktu/rezultatu:	Zadanie 1: - liczba obiektów infrastruktury publicznej – 1 obiekt, - liczba osób korzystających z przystani – co najmniej 500 osób rocznie, w tym 50 osób z obszarów rewitalizacji. Zadanie 2: - 4 stojaki na rowery. Zadanie 3: -3 usadowione i działające toalety Zadanie 4: - liczba obiektów – 1 obiekt, - wyposażenie multimedialne – 1 szt. Zadanie 5: - liczba obiektów: 2 wieże widokowe, - liczba osób odwiedzających: co najmniej 500 osób rocznie. Zadanie 6: - liczba modernizowanych obiektów – 2; - liczba osób korzystających z obiektu – co najmniej 250 osób rocznie, w tym 50 osób z obszarów rewitalizacji.		
Źródła finansowania:			
Pochodzące ze źródeł krajowych publicznych	Pochodzące z funduszy UE: EFRR, EFS, FS	Pochodzące ze źródeł prywatnych/innych	łącna wartość projektu
17000,00	164000,00	31000,00	212000,00
Uwagi nt. źródeł finansowania	RPO WZ PO Ryby PROW		
Rok rozpoczęcia projektu		Rok zakończenia projektu	
2020		2020	

Tytuł projektu:		Zakup sprzętu gaśniczego dla OSP Czarnocin oraz OSP Racimierz	
U5	Obszar rewitalizacji:	Czarnocin	
	Lokalizacja:	Racimierz ul Niepodległości 38, Czarnocin 2d	
	Projekt inwestycyjny		
Podmiot realizujący projekt	OSP Racimierz, OSP Czarnocin		
Realizowane cele szczegółowe LPR	1.2. Rozwój usług publicznych skierowanych do mieszkańców obszarów rewitalizowanych 1.4. Integracja społeczności lokalnej		
Cel i zakres rzeczowy projektu			
<p>Zapewnienie bezpieczeństwa osób i mienia na terenie rewitalizowanym. Sprzęt ma charakter podstawowy dla realizowanych celów utrzymania bezpieczeństwa. Ważnym wymiarem społecznym projektu jest jego powiązanie z funkcjami społecznymi realizowanymi przez OSP wobec własnych członków, bardzo często osób pozostających bez stałego zatrudnienia. W tym wypadku OSP jest wspólnotą wspierającą swych członków i podnoszącą ich osobistą godność. Celem głównym przedmiotowego projektu jest zapobieganie zagrożeniom i ograniczenie ich skutków. Celem szczegółowym projektu jest:</p> <ul style="list-style-type: none"> -poprawa wyposażenia OSP, -sprofesjonalizowanie OSP, -poprawa bezpieczeństwa mieszkańców, -poprawa warunków pracy strażaków, -poprawa bezpieczeństwa strażaków, -podniesienie roli i znaczenia OSP wśród społeczeństwa, -zachęcenie do ochotniczej służby w OSP. 			
Grupa docelowa			
Mieszkańcy I podobszaru rewitalizacji: Łąka – Racimierz – Żarów oraz okolicznych miejscowości.			
Sposób oceny uzyskanych rezultatów			
Wskaźniki produktu/rezultatu:	Liczba ludności odnoszących korzyści ze środków ochrony przed skutkami katastrof, pożarów i powodzi – co najmniej 994 mieszkańców I podobszaru rewitalizacji; Liczba zakupionego sprzętu do prowadzenia akcji ratowniczych i usuwania skutków katastrof – co najmniej 5 urządzeń/sprzętów		
Źródła finansowania:			
Pochodzące ze źródeł krajowych publicznych	Pochodzące z funduszy UE: EFRR, EFS, FS	Pochodzące ze źródeł prywatnych/innych	Łączna wartość projektu
15 000,00	33 000,00	2 000,00	50 000,00
Uwagi nt. źródeł finansowania	PROW		
Rok rozpoczęcia projektu		Rok zakończenia projektu	
2020		2023	

Tytuł projektu:	„Stepnickie połowy” – cykl imprez plenerowych		
U6	Obszar rewitalizacji:	Czarnocin - Kopice	
	Lokalizacja:	ponadlokalny	
	Projekt miękki		
Podmiot realizujący projekt	Gminny Ośrodek Kultury, ul. Portowa 7, 72-112 Stepnica		
Realizowane cele szczegółowe LPR	1.3. Wspieranie oddolnych działań mieszkańców 2.2. Kompleksowe wsparcie dla osób rozpoczynających działalność gospodarczą na obszarach rewitalizowanych 2.3. Animowanie działań na rzecz wzrostu umiejętności zawodowych i podnoszenia kwalifikacji mieszkańców obszarów rewitalizowanych 2.4. Rozwój produktu turystycznego gminy w celu aktywizacji zawodowej mieszkańców obszarów zdegradowanych		
Cel i zakres rzeczowy projektu			
<p>Aktywizacja lokalnej społeczności w ramach działań miękkich zorientowanych na rybołówstwo w obrębie Zalewu Szczecińskiego. Celem projektu jest wzmacnianie prestiżu zawodu rybaka oraz rangi sportów wędkarskich. Kolejnym celem jest integracja środowiska rybackiego oraz promocja pracy w rybołówstwie.</p> <p>Projekt zakłada aktywizację mieszkańców rewitalizowanych. Jednym z aspektów projektu jest bowiem promowanie pracy w rybołówstwie oraz zakładanie i rozwijanie działalności gospodarczej związanej z rybołówstwem i rybactwem.</p> <p>W ramach projektu będą realizowane konkursy (dla rybaków: „Największy łowca”, dla społeczności lokalnych: najlepsze zaplecze - „Boks Rybacki”), imprezy plenerowe, cykl sześciu zawodów wędkarskich.</p>			
Grupa docelowa			
Rybaczy, ich rodziny oraz pozostali mieszkańcy gminy. Osoby z obszarów rewitalizowanych zainteresowane pracą w rybołówstwie.			
Sposób oceny uzyskanych rezultatów			
Wskaźniki produktu/rezultatu:	- liczba uczestników z obszarów rewitalizacji – co najmniej 100 osób w przyszłości propagujących rybołówstwo i rybactwo; -wzrost zatrudnienia w rybactwie i rybołówstwie o co najmniej 1 osobę z obszarów rewitalizacji.		
Źródła finansowania:			
Pochodzące ze źródeł krajowych publicznych	Pochodzące z funduszy UE: EFRR, EFS, FS	Pochodzące ze źródeł prywatnych/innych	Łączna wartość projektu
30 000,00	250 000,00	20 000,00	300 000,00
Uwagi nt. źródeł finansowania	PO Ryby		
Rok rozpoczęcia projektu		Rok zakończenia projektu	
2018		2023	

Tytuł projektu:	Zakup nowych łodzi z wyposażeniem dla szkółki żeglarskiej		
U7	Obszar rewitalizacji:	projekt ponadlokalny	
	Lokalizacja:	Ponadlokalny Stepnica - plaża	
	Projekt inwestycyjny		
Podmiot realizujący projekt	Gminny Ośrodek Kultury, ul. Portowa 7, 72-112 Stepnica		
Realizowane cele szczegółowe LPR	1.1. Podniesienie jakości życia poprzez udogodnienia infrastrukturalne 1.2. Rozwój usług publicznych skierowanych do mieszkańców obszarów rewitalizowanych 3.4. Ochrona i udostępnienie dziedzictwa przyrodniczego 4.1. Poprawa stanu środowiska naturalnego		
Cel i zakres rzeczowy projektu			
<p>Celem projektu jest rozwój umiejętności żeglarskich wśród dzieci i młodzieży. Zadanie te jest realizowane w ramach szkółki prowadzonej w Stepnicy.</p> <p>Walory nauki żeglarstwa są nieocenione. Żeglarstwo uczy odwagi oraz rozwagi, odporności na trudy, koleżeńskości, umiejętności współdziałania w grupie, samodzielności, rzetelności, dyscypliny. Nerozłączny związek żeglarstwa z naturą powoduje, że sport ten nie tylko pomaga w utrzymaniu dobrej kondycji fizycznej, ale jest też źródłem wspaniałego relaksu psychicznego. Realizacja projektu pozwoli na zaspokojenie potrzeb rekreacyjnych, budowanie aktywnego stylu życia.</p> <p>Dzieci i młodzież z Gminy Stepnica uczestniczą w zajęciach żeglarskich bezpłatnie. Zajęcia organizowane są na terenie kąpieliska w Stepnicy, na żaglówkach klasy OPTIMIST. Żaglówki uległy dekapitalizacji i konieczna jest ich wymiana.</p>			
Grupa docelowa			
Dzieci i młodzież z obszarów rewitalizowanych			
Sposób oceny uzyskanych rezultatów			
Wskaźniki produktu/rezultatu:	- liczba dzieci uczestniczących z obszarów rewitalizacji – co najmniej 20 osób rocznie; - wzrost satysfakcji dzieci z obszarów rewitalizacji z form spędzania wolnego czasu (badania młodzieży szkolnej) – wzrost poziomu zadowolenia o 10% w 2023 w stosunku do 2020 roku.		
Źródła finansowania:			
Pochodzące ze źródeł krajowych publicznych	Pochodzące z funduszy UE: EFRR, EFS, FS	Pochodzące ze źródeł prywatnych/innych	Łączna wartość projektu
4 000,00	31 000,00	5 000,00	40 000,00
Uwagi nt. źródeł finansowania	PO WER		
Rok rozpoczęcia projektu		Rok zakończenia projektu	
2018		2019	

Tytuł projektu:	Dom Seniora z oddziałami rehabilitacji narządu ruchu		
U8	Obszar rewitalizacji:	Czarnocin	
	Lokalizacja:	Czarnocin 2 (dz. 29/1 obr. Czarnocin)	
	Projekt inwestycyjny		
Podmiot realizujący projekt	Magdalena Jędrzejczyk, Czarnocin		
Realizowane cele szczegółowe LPR	1.1. Podniesienie jakości życia poprzez udogodnienia infrastrukturalne 1.2. Rozwój usług publicznych skierowanych do mieszkańców obszarów rewitalizowanych 2.3. Animowanie działań na rzecz wzrostu umiejętności zawodowych i podnoszenia kwalifikacji mieszkańców obszarów rewitalizowanych 2.4. Rozwój produktu turystycznego gminy w celu aktywizacji zawodowej mieszkańców obszarów zdegradowanych 3.1. Rozwój infrastruktury społecznej służącej zaspokojeniu potrzeb mieszkańców 3.2. Poprawa stanu zagospodarowania i estetyki przestrzeni publicznej		
Cel i zakres rzeczowy projektu			
Projekt ma na celu: <ul style="list-style-type: none"> - stworzenie miejsca do realizacji polityki społecznej na rzecz osób starszych z terenu gminy Stepnica /powiatu / w ramach opieki całodobowej /krótkoterminowej lub stałej/ oraz w celu zaspokojenia niezbędnych potrzeb opiekuńczych i wspomagających - możliwość kwaterowania osób starszych na pobyt stały z możliwością umeblowania własnymi meblami - stworzenie miejsc noclegowych dla osób odwiedzających - umożliwienie mieszkańcom korzystanie z dziennych gabinetów rehabilitacji ruchowej i dostęp do lekarzy specjalistów w ramach zewnętrznej usługi lekarskiej wraz z możliwością wyżywienia na miejscu - zapewnienie transportu specjalistycznego do gabinetów i zabiegów rehabilitacji ruchowej /rejonas magnetyczny, gabinet USG itp. / - integracja kulturalno-społeczna seniorów gminy Stepnica z pensjonariuszami Domu Seniora /wspólne animacje, wieczorki muzyczne, warsztaty teatralne, spotkania międzypokoleniowe, wieczory filmowe / - współpraca z organizacjami NGO oraz z Fundacjami w ramach realizacji projektów na rzecz osób starszych. Z realizacji projektu skorzystają : <ul style="list-style-type: none"> - bezpośrednio osoby starsze z terenu gminy Stepnica dotknięte chorobami narządu ruchu, niepełnosprawnością charakterystyczną dla wieku podeszłego - osoby starsze, które wymagają pomocy zależnej: samotne lub przewlekle somatycznie chore - poprawie ulegnie standard opieki i życia osób starszych oraz odciążą rodziny dotychczas bezpośrednio zaangażowane w opiekę całodobową - skróci odległość do najbliższego Centrum Rehabilitacji w Goleniowie oraz czas oczekiwania na wizytę u specjalisty i rehabilitację - mieszkańcy gminy Stepnica po przejściu szkoleń otrzymają zatrudnienie 			
Grupa docelowa			
Przyszli pracownicy ośrodka z II obszaru rewitalizacji w Czarnocinie – około 12 osób.			
Sposób oceny uzyskanych rezultatów			
Wskaźniki produktu/rezultatu:	- liczba zmodernizowanych obiektów: 1 obiekt, - zatrudnienie co najmniej 12 osób.		
Źródła finansowania:			
Pochodzące ze źródła	Pochodzące z funduszy	Pochodzące ze źródła	łącznie wartość

krajowych publicznych	UE: EFRR, EFS, FS	prywatnych/innych	projektu
	2 400 000,00	600 000,00	3 000 000,00
Uwagi nt. źródeł finansowania	RPO WZ		
Rok rozpoczęcia projektu		Rok zakończenia projektu	
2020		2023	

Tytuł projektu:	Rewitalizacja obór po byłym PGR w Czarnocinie		
U9	Obszar rewitalizacji:	Czarnocin	
	Lokalizacja:	Czarnocin (dz. 173/11 Obęb. Czarnocin)	
	Projekt inwestycyjny		
Podmiot realizujący projekt	<i>Ekologiczne Gospodarstwo Rolne „Rezerwat Czarnocin”, Witold Andrzej Bieschke</i>		
Realizowane cele szczegółowe LPR	2.3. Animowanie działań na rzecz wzrostu umiejętności zawodowych i podnoszenia kwalifikacji mieszkańców obszarów rewitalizowanych 2.4. Rozwój produktu turystycznego gminy w celu aktywizacji zawodowej mieszkańców obszarów zdegradowanych		
Cel i zakres rzeczowy projektu			
<p>Głównym celem projektu jest aktywizacja gospodarcza obszarów popegeerowskich poprzez utworzenie powierzchni magazynowych.</p> <p>Czarnocin położony jest nad Zalewem Szczecińskim w liczącej około 50 km odległości od wybrzeża Morza Bałtyckiego. Magazyny mogą więc spełniać rolę ważnego ogniwa w łańcuchu dostaw do regionu nadmorskiego, a także ośrodka logistycznego dla Goleniowskiego Parku Przemysłowego.</p> <p>Powierzchnie magazynowe zostaną wyposażone w takie elementy jak: platformy przeładunkowe, nowoczesne obiekty biurowe, system zaopatrzenia środków transportu w paliwo i energię, punkt technicznej obsługi i napraw środków transportu, infrastrukturę informatyczną. W przyszłości jednostka może zyskać obiekty hotelowo-gastronomiczne i inne.</p> <p>Dodatkowo remont obór znacznie poprawi estetykę miejscowości.</p> <p>Projekt przewiduje remont elewacji, dachów, dostosowanie powierzchni do transportowania i przechowywania towarów na europaletach.</p>			
Grupa docelowa			
Mieszkańcy II podobszaru rewitalizacji, -Czarnocin, około 10 miejsc pracy dla osób, które podejmą pracę w zakresie magazynowania i innych prac logistycznych.			
Sposób oceny uzyskanych rezultatów			
Wskaźniki produktu/rezultatu:	<ul style="list-style-type: none"> - liczba rewitalizowanych obiektów: co najmniej 2, - powierzchnia użytkowa: co najmniej 300 m², - liczba nowych miejsc pracy: co najmniej 2 sezonowe miejsca pracy. 		
Źródła finansowania:			
Pochodzące ze źródeł krajowych publicznych	Pochodzące z funduszy UE: EFRR, EFS, FS	Pochodzące ze źródeł prywatnych/innych	łącznie wartość projektu
	72 000,00	48 000,00	120 000,00
Uwagi nt. źródeł finansowania	RPO WZ		
Rok rozpoczęcia projektu		Rok zakończenia projektu	
2018		2022	

Tytuł projektu:	Podniesienie standardu Ośrodka Rekreacyjno-Sportowego „Gumiś” w Czarnocinie		
U10	Obszar rewitalizacji:	Czarnocin	
	Lokalizacja:	Czarnocin 1b (dz. 29/11 obręb Czarnocin)	
	Projekt inwestycyjny		
Podmiot realizujący projekt	Zbigniew Gumienny		
Realizowane cele szczegółowe LPR	1.3. Wspieranie oddolnych działań mieszkańców 2.3. Animowanie działań na rzecz wzrostu umiejętności zawodowych i podnoszenia kwalifikacji mieszkańców obszarów rewitalizowanych 2.4. Rozwój produktu turystycznego gminy w celu aktywizacji zawodowej mieszkańców obszarów zdegradowanych		
Cel i zakres rzeczowy projektu			
<p>Ośrodek „Gumiś” wymaga znacznych inwestycji dotyczących standardu i warunków zakwaterowania pensjonariuszy.</p> <p>Projekt przewiduje modernizację zaplecza kuchennego oraz sanitarnego.</p> <p>W rezultacie projektu nastąpi zwiększenie zatrudnienia dla mieszkańców miejscowości Czarnocin oraz okolic w pionie kuchenno-gospodarczym oraz w obsłudze klientów Ośrodka.</p> <p>Z projektu skorzystają mieszkańcy miejscowości i okolic poprzez możliwość zatrudnienia większej liczby osób na stanowiskach porządkowo – obsługowych w Ośrodku w Czarnocinie.</p>			
Grupa docelowa			
Około 5-8 osób z II podobszaru rewitalizacji - Czarnocin, które znajdą zatrudnienie na stanowiskach porządkowo – obsługowych.			
Sposób oceny uzyskanych rezultatów			
Wskaźniki produktu/rezultatu:	- liczba zmodernizowanych obiektów: 3 obiekty, - liczba nowych miejsc pracy: co najmniej 3 miejsca sezonowe.		
Źródła finansowania:			
Pochodzące ze źródeł krajowych publicznych	Pochodzące z funduszy UE: EFRR, EFS, FS	Pochodzące ze źródeł prywatnych/innych	łącznie wartość projektu
	90 000,00	60 000,00	150 000,00
Uwagi nt. źródeł finansowania	RPO WZ		
Rok rozpoczęcia projektu		Rok zakończenia projektu	
2019		2023	

Tytuł projektu:	Pomost sezonowy cumowniczy na plaży w Czarnocinie		
U11	Obszar rewitalizacji:	Czarnocin	
	Lokalizacja:	Czarnocin, teren plaży nad Zalewem Szczecińskim	
	Projekt inwestycyjny		
Podmiot realizujący projekt	Centrum Edukacji Nieformalnej i Outdooru		
Realizowane cele szczegółowe LPR	2.1. Wsparcie działań z zakresu ekonomii społecznej 2.3. Animowanie działań na rzecz wzrostu umiejętności zawodowych i podnoszenia kwalifikacji mieszkańców obszarów rewitalizowanych 2.4. Rozwój produktu turystycznego gminy w celu aktywizacji zawodowej mieszkańców obszarów zdegradowanych		
Cel i zakres rzeczowy projektu			
Projekt przewiduje następujące działania: - zakup rozkładanego pomostu wraz z elementami wyposażenia, umożliwiający cumowanie małych jednostek takich jak : małe jednostki żeglarskie płaskodenne, motorówki, łodzie wędkarskie, katamarany, - zwiększenie bezpieczeństwa prowadzenia zajęć na wodzie poprzez wysunięcie miejsca ratowniczego w głąb zalewu oraz bezpieczne cumowanie łodzi ratowniczej, - ochrona jednostek pływających podczas złych warunków pogodowych. Z projektu skorzystają: - miejscowi organizatorzy wypoczynku dzieci i młodzieży, - organizacje NGO prowadzące projekty miękkie na rzecz mieszkańców Gminy Stepnica (np. szkolenia na sternika motorowodnego, szkolenia straży pożarnej, wycieczki katamaranem w ramach projektów dla mieszkańców), Projekt zakłada: - współpracę ze szkołą żeglarską w gminie Stepnica (umożliwienie bezpiecznego cumowania łodzi i korzystanie z programów aktywnego wypoczynku u miejscowych organizatorów w Czarnocinie), - rozwój współpracy między organizacjami żeglarskimi skupionymi wokół Zalewu Szczecińskiego.			
Grupa docelowa			
Ok. 5 osób oraz ich rodzin, które podejmą pracę sezonową przy obsłudze planowanej inwestycji.			
Sposób oceny uzyskanych rezultatów			
Wskaźniki produktu/rezultatu:	- liczba nowych obiektów: 1 obiekt, - liczba nowych miejsc pracy: co najmniej 3 sezonowe stanowiska pracy.		
Źródła finansowania:			
Pochodzące ze źródeł krajowych publicznych	Pochodzące z funduszy UE: EFRR, EFS, FS	Pochodzące ze źródeł prywatnych/innych	Łączna wartość projektu
	45 600,00	11 400,00	57 000,00
Uwagi nt. źródeł finansowania	RPO WZ		
Rok rozpoczęcia projektu		Rok zakończenia projektu	
2020		2023	

Tytuł projektu:	Podniesienie standardu boisk piłkarskich w miejscowości Czarnocin		
U12	Obszar rewitalizacji:	Czarnocin	
	Lokalizacja:	Czarnocin 1b, (dz. 29/32 obr Czarnocin)	
	Projekt inwestycyjny		
Podmiot realizujący projekt	Zbigniew Gumienny		
Realizowane cele szczegółowe LPR	1.1. Podniesienie jakości życia poprzez udogodnienia infrastrukturalne 1.2. Rozwój usług publicznych skierowanych do mieszkańców obszarów rewitalizowanych 1.3. Wspieranie oddolnych działań mieszkańców 2.4. Rozwój produktu turystycznego gminy w celu aktywizacji zawodowej mieszkańców obszarów zdegradowanych		
Cel i zakres rzeczowy projektu			
<p>Modernizacja boisk polega na zmianie ich nawierzchni oraz budowie infrastruktury okołosportowej.</p> <p>Boiska znajdują się na obszarze Ośrodka Rekreacyjno-Sportowego „Gumiś” w Czarnocinie i służą mieszkańcom miejscowości, jak i osobom wypoczywającym w Ośrodku.</p> <p>Zwiększenie atrakcyjności Czarnocina przyczyni się do wzrostu liczby osób odwiedzających ośrodek, a pośrednio do stabilizacji i wydłużenia zatrudnienia.</p> <p>Dodatkowo, poprzez modernizację boisk piłkarskich, zwiększy się liczba zespołów korzystających z usług Ośrodka Rekreacyjno-Sportowego „Gumiś” w Czarnocinie, co zaowocuje zwiększoną liczbą osób zatrudnionych w pionie kuchennej-porządkowej oraz przy obsłudze boisk.</p>			
Projekty powiązane			
Grupa docelowa			
Zatrudnienie co najmniej 2 osób z II podobszaru rewitalizacji – Czarnocin.			
Sposób oceny uzyskanych rezultatów			
Wskaźniki produktu/rezultatu:	- liczba uczestników – liczba uczestników korzystająca z boisk - 1500 - liczba zorganizowanych imprez integracyjnych -20		
Źródła finansowania:			
Pochodzące ze źródeł krajowych publicznych	Pochodzące z funduszy UE: EFRR, EFS, FS	Pochodzące ze źródeł prywatnych/innych	Łączna wartość projektu
	48 000,00	32 000,00	80 000,00
Uwagi nt. źródeł finansowania	PROW		
Rok rozpoczęcia projektu		Rok zakończenia projektu	
2019		2023	

8. Ramy finansowe

8.1. Źródła finansowania LPR

Wdrożenie Lokalnego Programu Rewitalizacji wymaga zapewnienia zdywersyfikowanych źródeł finansowania zaplanowanych przedsięwzięć. Biorąc pod uwagę różnorodność zaplanowanych celów interwencji oraz określonych rezultatów, ma to kluczowe znaczenie dla efektywnej realizacji LPR. Montaż finansowy zakłada możliwość pozyskania środków pochodzących ze wszystkich możliwych do wykorzystania źródeł. Szansą jest tutaj zaangażowanie podmiotów prywatnych i publicznych, dla których dedykowane są poszczególne możliwości. Kluczową rolę odgrywać tu będą zdolności administracyjne i gotowość do absorpcji środków, a także ich dostępność. Podstawowym źródłem finansowania są środki pochodzące ze źródeł Unii Europejskiej, a dedykowane wprost na przedsięwzięcia dotyczące rewitalizacji lub inne możliwe do wykorzystania na jej rzecz. Biorąc jednak pod uwagę ograniczoną wielkość tych środków, dużą konkurencję podczas procedur konkursowych oraz ograniczony czas możliwości ich pozyskiwania, głównym wyzwaniem będzie zaangażowanie środków pochodzących ze źródeł prywatnych. Mogą one stanowić istotne dopełnienie i wpłynąć na przyspieszenie procesu rewitalizacji, bazującego na potencjale endogenicznym. Istotne znaczenie dla zapewnienia finansowania procesu rewitalizacji będzie miała koordynacja zapewniona ze strony Zespołu ds. Rewitalizacji Gminy Stepnica. W ramach prac Zespołu prowadzony będzie stały monitoring możliwych do wykorzystania źródeł finansowania, a także włączanie różnorodnych interesariuszy do udziału w montażu finansowym

ŚRODKI PUBLICZNE UE

Głównym źródłem finansowania realizacji Lokalnego Programu Rewitalizacji są środki Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego przewidziane w Wielkopolskim Regionalnym Programie Operacyjnym na lata 2014 - 2020.

W ramach Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko przewidziane są możliwości wspierania przedsięwzięć dotyczących m.in. remontów obiektów zabytkowych, termomodernizacji, transportu, ochrony środowiska. Program Operacyjny Wiedza Edukacja Rozwój, w którym alokowane są środki Europejskiego Funduszu Społecznego, umożliwia zaplanowanie i realizację przedsięwzięć ukierunkowanych na wsparcie sfery społecznej. Możliwe są tu do sfinansowania działania dotyczące przeciwdziałania bezrobociu, wykluczeniu społecznemu, rozwoju przedsiębiorczości czy edukacji formalnej i nieformalnej.

ŚRODKI PUBLICZNE

Głównym źródłem mogą tu być programy dotacyjne poszczególnych ministerstw, np. (A) Rządowy Program na rzecz Aktywności Społecznej Osób Starszych na lata 2014 –2020, umożliwiający finansowanie działań na rzecz integracji międzypokoleniowej, aktywizacji środowiska osób starszych. (B) Program Młodzież Solidarna w Działaniu na lata 2016-2020, umożliwiający finansowanie działań dedykowanych różnym grupom wiekowym, w tym wsparcia rodziny na różnych etapach życia oraz stworzenia warunków rozwoju młodzieży. (C) Program Operacyjny Fundusz Inicjatyw Obywatelskich 2014-2020 umożliwiający realizację przedsięwzięć dotyczących aktywizacji społecznej i obywatelskiej przez organizacje pozarządowe. Możliwość finansowania działań "miękkich" ma kluczowe znaczenie dla powodzenia procesu rewitalizacji. Dodatkowym źródłem mogą być fundusze inwestycyjne i instrumenty zwrotne BGK i PIR S.A.

ŚRODKI JEDNOSTEK SAMORZĄDU TERYTORIALNEGO

Środki Gminy Stepnica, przewidziane na prowadzenie inwestycji publicznych na obszarze rewitalizacji, będą kluczowym źródłem finansowania. Gmina będzie miała możliwość angażowania środków jako udziału w prowadzonych inwestycjach oraz w miarę możliwości zapewni wkład własny dla lokalnych interesariuszy.

ŚRODKI PRYWATNE

Możliwość zaangażowania środków pochodzących z sektora biznesu czy osób fizycznych uzależnione jest od wielu czynników zewnętrznych i wewnętrznych, np. dostępności środków w ramach programów pomocowych, kondycji finansowej. Zaangażowanie środków pochodzących z sektora biznesu może mieć różnorodną formę określoną w możliwościach prawnych. Środki pochodzące i/lub pozyskane przez organizacje pozarządowe mogą stanowić istotne dopełnienie działań podejmowanych na obszarze rewitalizacji, co wymaga włączenia przedstawicieli lokalnych organizacji.

8.2. Lista indykatywna projektów

Poniższe zestawienie zawiera indykatywną listę projektów podstawowych i uzupełniających przewidzianych do realizacji na potrzeby niniejszego LPR.

Tabela 25. Lista indykatywna projektów w Lokalnym Programie Rewitalizacji Gminy Stepnica na lata 2017-2023

1	2	3				6
		Indykatywne ramy finansowe				
Nr	Projekt	Pochodzące ze źródeł krajowych publicznych	Pochodzące z funduszy UE: EFRR, EFS, FS	Pochodzące ze źródeł prywatnych /innych	Łączna wartość projektu [PLN]	
G1	Budowa świetlicy wraz z niezbędną infrastrukturą w miejscowości Łąka	100 000,00	700 000,00		800 000,00	
G2	Rozbudowa Szkoły Podstawowej w Racimierzu	140 000,00	560 000,00		700 000,00	
G3	„Razem do celu” - aktywizacja społeczno-zawodowa osób zagrożonych ubóstwem i/lub wykluczeniem społecznym z gminy Stepnica	50 000,00	25 000,00		75 000,00	
G4	Promenada Słońca Kopice- Czarnocin - ścieżka edukacyjno-przyrodnicza.	12 000,00	48 000,00		60 000,00	
G5	Remont budynków popegeerowskich w miejscowości Czarnocin	7 500,00	42 500,00		50 000,00	
G6	Zdobywamy umiejętności dla naszej przyszłości		153600		153600	
U1	Przyjazna przystań wodna	20 000,00	340 000,00	90 000,00	450 000,00	
U2	Z Gwiazdami na TY	50 000,00	300 000,00	50 000,00	400 000,00	
U3	Działalność edukacyjna Interdyscyplinarnego Obiektu Edukacyjnego w Czarnocinie	5 000,00	50 000,00	5 000,00	60 000,00	
U4	Wzbogacenie infrastruktury rekreacyjno-turystycznej, edukacyjnej i poznawczej na terenach Parku Natury Zalewu Szczecińskiego w Czarnocinie	17000	164000	31000	212000	
U5	Zakup sprzętu gaśniczego dla OSP Czarnocin oraz OSP Racimierz	15 000,00	33 000,00	2 000,00	50 000,00	
U6	„Stepnickie połowy” – cykl imprez	30 000,00	250 000,00	20 000,00	300 000,00	

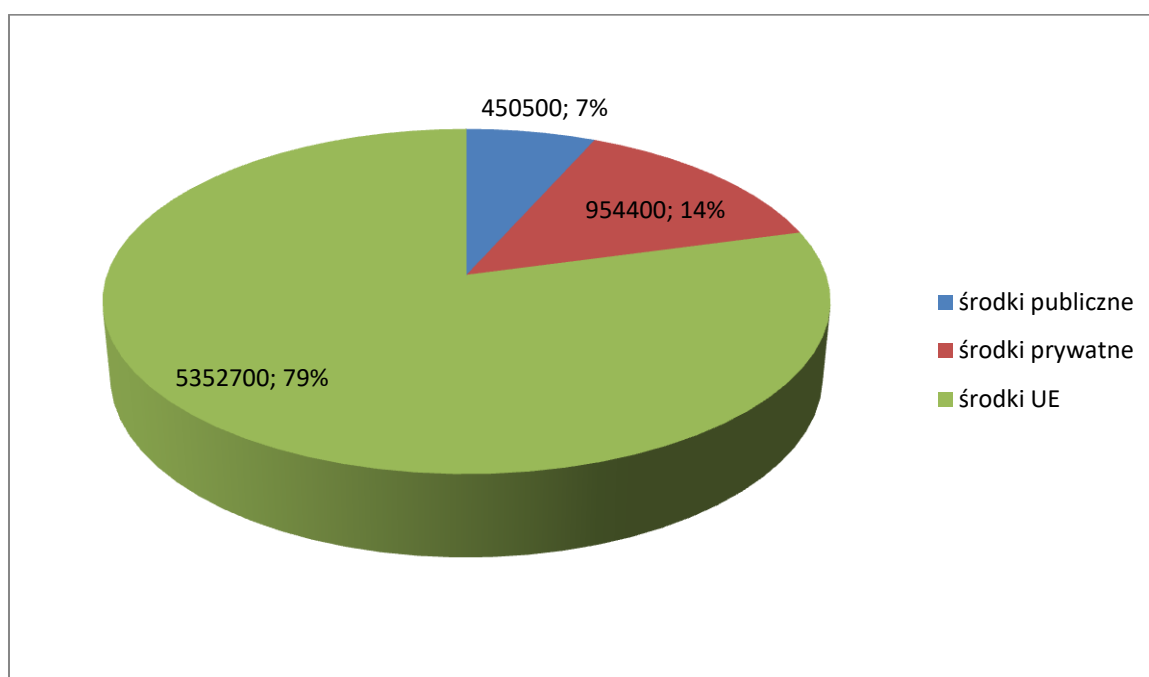
1	2	3	4	5	6
	plenerowych				
U7	Zakup nowych łodzi z wyposażeniem dla szkółki żeglarskiej	4 000,00	31 000,00	5 000,00	40 000,00
U8	Dom Seniora z oddziałami rehabilitacji narządu ruchu		2 400 000,00	600 000,00	3 000 000,00
U9	Rewitalizacja obór po byłym PGR w Czarnocinie		72 000,00	48 000,00	120 000,00
U10	Podniesienie standardu Ośrodka Rekreacyjno-Sportowego „Gumiś” w Czarnocinie		90 000,00	60 000,00	150 000,00
U11	Pomost sezonowy cumowniczy na plaży w Czarnocinie		45 600,00	11 400,00	57 000,00
U12	Podniesienie standardu boisk piłkarskich w miejscowości Czarnocin		48 000,00	32 000,00	80 000,00

Źródło: Opracowanie własne.

8.3. Harmonogram realizacji LPR

Lokalny Program rewitalizacji zawiera 18 projektów, z których 1 zaplanowano na okres 6 lat, 4 na okres 5 lat, 6 projektów na okres 4 lat, 1 projekt na okres 3-letni, a 6 projektów ma zostać zrealizowanych w ciągu 2 lat.

Całkowita wartość projektów wynosi 6 757,6 tysięcy złotych. Wkład własny samorządu w te projekty wyniesie 450,5 tys. złotych, zaś wkład podmiotów prywatnych, głównie inwestorów i właścicieli nieruchomości, wyniesie 945,4 tys. złotych. Oczekiwana dotacja ze środków UE wynosi 5 352 700 złotych.

Rysunek 24. Wartość projektów według źródeł finansowania

Źródło: opracowanie własne.

Przyjmując, iż wszystkie projekty uzyskają planowane finansowanie, a wydatkowanie środków będzie proporcjonalne, możemy obliczyć prawdopodobne obciążenie finansowane samorządu gminy oraz dotacji z programów UE.

Tabela 26. Harmonogram wydatków związanych z realizacją LPR Gminy Stepnica na lata 2018-2023

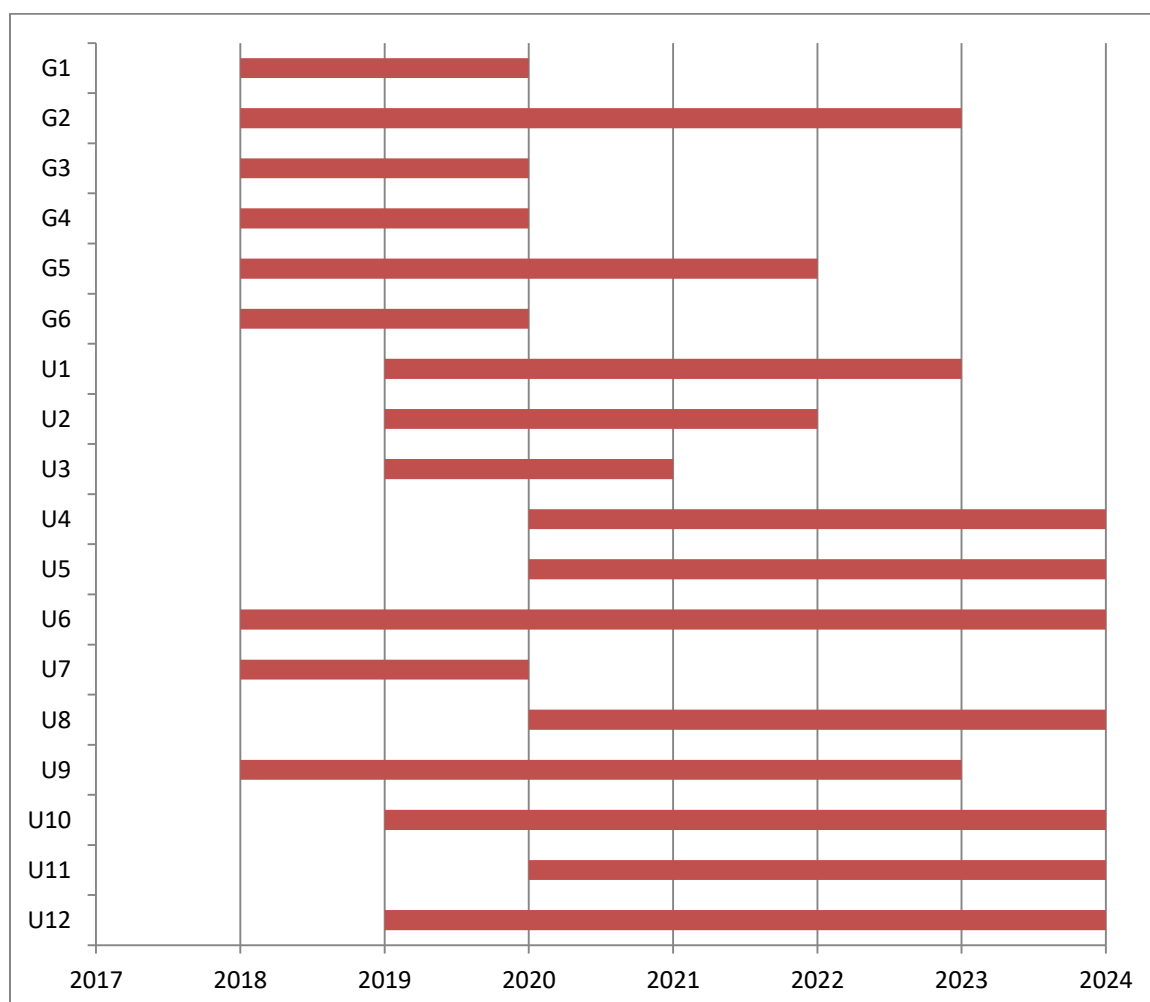
	Środki publiczne (samorządu gminy)	Środki UE
2018	117 875,00	657 491,67
2019	142 041,67	895 091,67
2020	67 041,67	1 076 941,67

	Środki publiczne (samorządu gminy)	Środki UE
2021	64 541,67	1 051 941,67
2022	46 000,00	941 316,67
2023	13 000,00	729 916,67
Razem	450 500,00	5 352 700,00

Źródło: opracowanie własne.

Dochody budżetowe gminy Stepnica wynoszą około 25 mln złotych rocznie. Wydatki rzędu 60-150 tys. złotych rocznie związane z LPR stanowią więc około 0,25% dochodów gminy. Kwota ta jest możliwa do zbilansowania dzięki Wieloletniej Prognozie Finansowej gminy, która zakłada wydatki inwestycyjne na takim właśnie poziomie. Należy dodatkowo pamiętać, iż szereg projektów jest realizowanych jako zadania stałe, na które już obecnie są zarezerwowane środki we wspomnianej Wieloletniej Prognozie Finansowej.

Poniżej przedstawiono graficznie czas realizacji projektów w postaci wykresu Gantta.

Rysunek 25. Harmonogram realizacji projektów głównych i uzupełniających w ramach LPR Stepnica na lata 2017-2023

Źródło: opracowanie własne.

9. System wdrażania i monitorowania realizacji Lokalnego Programu Rewitalizacji

---

9.1. System realizacji (wdrażania) programu rewitalizacji

Podmiotem odpowiedzialnym za wdrażanie założeń dokumentu jest Burmistrz Miasta Stepnica przy pomocy Koordynatora ds. rewitalizacji, powołanego w Urzędzie Miasta i Gminy w Stepnicy, który posiada wiedzę i doświadczenie w zakresie zarządzania projektami. Jednocześnie jest to efekt osadzenia rewitalizacji w ramach istniejących struktur organizacyjnych Urzędu Miasta i Gminy, odpowiedzialnych za koordynację systemu zarządzania rozwojem gminy. Koordynator będzie współpracował z innymi pracownikami Urzędu Miasta i Gminy w Stepnicy, a także jednostek organizacyjnych gminy, będących specjalistami w danych dziedzinach. Odpowiedzialny będzie za przepływ informacji między interesariuszami rewitalizacji (w tym partnerami projektów rewitalizacyjnych) a Burmistrzem, który będzie podejmował kluczowe decyzje dotyczące procesu rewitalizacji.

Koordynatorem rewitalizacji, ze względu na umocowanie kompetencyjne, będzie Inspektor ds. funduszy, promocji i sportu. W celu efektywnego oraz zintegrowanego współdziałania różnych jednostek, na rzecz realizacji Lokalnego Programu Rewitalizacji zaangażowani zostaną przedstawiciele także innych referatów/samodzielnych stanowisk pracy Urzędu Miasta i Gminy Stepnica i/lub jednostek organizacyjnych gminy odpowiedzialnych za realizację konkretnych projektów.

Koordynator ds. rewitalizacji podejmować będzie działania na rzecz spójności procedur w realizacji poszczególnych przedsięwzięć rewitalizacyjnych w zakresie powiązanych projektów infrastrukturalnych („twardych”) oraz społecznych („miękkich”). Koordynator współpracować będzie z przedstawicielami Urzędu Miasta i Gminy w Stepnicy, kierownikami gminnych instytucji zaangażowanych w realizację Programu, liderami społeczności /sołectw/ ujętych do działań rewitalizacyjnych, przedsiębiorców, przedstawicieli organizacji pozarządowych oraz przedstawicieli Rady Miasta Stepnica. Zespół stanowi naturalny pomost wymiany uwag, inicjatyw, informacji. Uczestniczy i uczestniczył będzie na wszystkich etapach realizacji procesu.

Zadania niezbędne do wdrażania LPR wykonywane będą w ramach obowiązków poszczególnych struktur organizacyjnych gminy, dlatego nie określono dodatkowych kosztów ich realizacji. W ramach swoich kompetencji każda z komórek urzędu lub jednostek organizacyjnych gminy będzie wdrażała te działania, dostosowując w sposób elastyczny swoje zasoby osobowe do określonych aktualnie potrzeb.

Wszystkie projekty i przedsięwzięcia rewitalizacyjne realizowane jako zadania własne gminy będą wdrożone zgodnie z uchwaloną przez Radę Miejską Stepnicy Wieloletnią Prognozą Finansową oraz budżetami rocznymi, zapewniając efektywną realizację zaplanowanych działań. W zakresie zarządzania środkami finansowymi niezbędnymi do wdrożenia projektów rewitalizacyjnych włączony zostanie Skarbnik Gminy oraz Referat finansów i mienia komunalnego.

W związku z tym, że realizacja zaplanowanych działań rewitalizacyjnych odbywać się będzie w oparciu o system wdrażania pomocy strukturalnej Unii Europejskiej to interesariusze rewitalizacji, korzystając z dofinansowania projektów unijnymi środkami finansowymi będą zobowiązani przestrzegać zasad i procedur wspólnotowych (szczególnie w zakresie realizacji projektów

partnerskich). Zasady realizacji projektów rewitalizacyjnych współfinansowanych z RPO Województwa Zachodniopomorskiego na lata 2014–2020 będą wynikać z obowiązujących dokumentów programowych, a determinowane będą określonymi procedurami konkursowymi.

9.2. System monitoringu

Opracowanie właściwego systemu monitoringu, a także ocena skuteczności działań wynikających z wprowadzenia przedsięwzięć rewitalizacyjnych w życie, umożliwi zbadanie rezultatów osiągniętych w poszczególnych projektach. System monitoringu będzie składał się z trzech podstawowych narzędzi:

- **Monitoring stały**, który jest prowadzony na bieżąco w trakcie realizacji Programu. Operator (komisja) rewitalizacji zbiera informacje od jednostek odpowiedzialnych za realizację projektów w ramach ich kompetencji. Dzięki temu odpowiednio analizuje i reaguje na zmiany. Uzyskuje również dane bezpośrednio od jednostek, które posłużą do sporządzenia raportów i ewaluacji działań. Monitorowanie obejmować będzie zarówno rzeczowe, jak i finansowe aspekty wdrażania LPR.
  - **Monitoring rzeczowy** dostarczy danych na temat aktualnego stanu realizacji LPR oraz umożliwi ocenę postępu i efektywności jego głównych założeń. Mierzone będą one za pomocą corocznych zmian wskaźników produktu i rezultatu, przyporządkowanych do konkretnych projektów i/lub przedsięwzięć rewitalizacyjnych, jak i wskaźników oddziaływania w odniesieniu do celów rewitalizacji, które wykorzystane zostały na etapie diagnostycznym gminy do wyznaczenia obszaru zdegradowanego, a następnie obszaru rewitalizacji. W związku z tym posłużą do przedstawienia skali i charakteru zmian w aktualnej sytuacji czy tendencji zachodzących na obszarze rewitalizacji w porównaniu do terenu całej gminy. Wszystkie wskaźniki gromadzone będą na bieżąco w miarę postępu prac, natomiast ich stan osiągnięcia oceniany będzie cyklicznie co 2 lata.
  - **Monitoring finansowy** dostarczy danych na temat szacunkowego kosztu oraz wykorzystanych źródeł finansowania, będących podstawą do oceny sprawności wydatkowania środków. Na poziomie dokumentu zakłada się monitoring w oparciu o okresowe sprawozdania finansowe. Dane zawarte w tych opracowaniach powinny obejmować m.in. wysokość wkładu własnego i pozyskanych środków zewnętrznych, wydatki poniesione w okresie objętym sprawozdaniem oraz od początku realizacji projektu, procentowy stan zaawansowania realizacji interwencji, stopień osiągnięcia założonych wskaźników, a także informacje na temat postępu wykonania przyjętego harmonogramu w oparciu o ustalony plan finansowy.
- **Raport** sporządzony co najmniej raz na 3 lata – sugeruje się sporządzanie coroczne jako instrumentu kontroli nad wykonalnością projektów w ramach Programu. Raport taki powinien zawierać opis postępu prac i realizacji projektów, analizę kosztów i wydatków, a także listę najważniejszych wydarzeń mających wpływ na realizację zadań. Raport taki sporządza operator (komisja) rewitalizacji na podstawie danych zebranych od jednostek odpowiedzialnych za realizację poszczególnych projektów.
- **Ewaluacja ex-post** – przeprowadzona po zakończeniu Programu Rewitalizacji. Składa się na nią końcowy raport z realizacji całego programu z analizą finansową i wykonalności rzeczowej. Opublikowany powinien być na stronie internetowej Urzędu Miasta i Gminy Stepnica (Biuletyn Informacji Publicznej). Uzupełnieniem powinien być materiał audiowizualny w postaci map, grafiki, zdjęć, filmów itp. uwzględniający stan przed realizacją, w trakcie prowadzenia prac, jak

i po ich zakończeniu. Raport taki jest sporządzany przez Burmistrza i przedstawiany Radzie Gminy oraz uchwalany. Drugą częścią ewaluacji jest ocena przy użyciu danych społeczno – ekonomicznych. Badania obejmują wszystkie sfery, których dotyczył kryzys. Dzięki zestawieniu danych z diagnozy stanu przed rozpoczęciem i po przeprowadzeniu działań rewitalizacyjnych, będzie można stwierdzić czy zaproponowane przedsięwzięcia przyniosły efekty oraz w jakim stopniu wpłynęły na poprawę sytuacji na obszarze rewitalizacji i całej Gminy Stepnica.

Ewaluacja jest przydatna przy planowaniu kolejnych działań rewitalizacyjnych. Jest bowiem zbiorem uwag, rozpoznaniem przeszkód i możliwych sposobów ich rozwiązania. Dzięki temu kolejne projekty będą miały zmniejszone ryzyko niepowodzenia.

Ocena skuteczności działań ma na celu rozpoznanie, czy zostały spełnione cele rewitalizacji założone na początku Programu. Jej przeprowadzenie będzie możliwe przez zbadanie wskaźników, które opisują zmiany, jakie zaszły na rewitalizowanym obszarze.

Bazą systemu monitoringu i oceny będą pozyskiwane dane dotyczące rewitalizowanych sfer (społeczeństwa, gospodarki, przestrzeni i środowiska). Na podstawie zebranych informacji oceniany jest merytoryczny oraz finansowy stopień wykonania założonych działań rewitalizacyjnych.

Za gromadzenie danych odpowiedzialne będą komórki organizacyjne Urzędu Miasta i Gminy Stepnica. Dane gromadzone będą w sposób systematyczny oraz na możliwie największym poziomie szczegółowości, z możliwością agregacji dla obszaru rewitalizacji.

Za monitorowanie wdrażania Programu Rewitalizacji odpowiedzialny będzie Referat właściwy ds. rewitalizacji, który co dwa lata będzie koordynował pozyskiwanie danych od instytucji publicznych (np. Policji, Ośrodka Pomocy Społecznej, itp.).

Na podstawie zgromadzonych informacji raz na dwa lata będą tworzone raporty przedstawiające postępy w realizacji Lokalnego Programu Rewitalizacji.

9.3. Wskaźniki realizacji LPR

System monitorowania opierać się będzie na wskaźnikach przypisanych zgodnie z ich znaczeniem do celów wyznaczonych w Lokalnym Programie Rewitalizacji. Wskaźniki zaprojektowano z myślą, aby jednocześnie oceniały realizację projektów jak również realizację przyjętych celów programu.

Ponadto, w ramach monitoringu i ewaluacji LPR prowadzona będzie analiza poziomu wskaźników wykorzystywanych na etapie delimitacji OR – wskaźniki stanu kryzysowego (na poziomie całej gminy oraz na poziomie niższym, tj. OZ i OR. Wskaźniki tymi będą:

- odnośnie sfery społecznej:

1. udział osób bezrobotnych w stosunku do liczby mieszkańców analizowanego obszaru;
2. liczba osób korzystających z pomocy społecznej w stosunku do liczby mieszkańców ogółem;
3. liczba przestępstw w stosunku do liczby mieszkańców;
4. przemiany demograficzne – wzrost lub spadek liczby mieszkańców;

- odnośnie sfery gospodarczej:

5. poziom przedsiębiorczości, tj. liczba działających podmiotów gospodarczych na 100 mieszkańców;

- odnośnie sfery technicznej:

- 6. odsetek mieszkań popegeerowskich
- 7. odsetek mieszkań wybudowanych przed 1970 rokiem;
- odnośnie sfery środowiskowej:
  - 8. ilość azbestu do utylizacji na 1 mieszkańca;
- odnośnie sfery funkcjonalno-przestrzennej:
  - 9. odległość do lokalizacji usług oświatowych oraz zdrowotnych.

Tabela 27. Wskaźniki realizacji Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Stepnica na lata 2017-2023.

Cel	Wskaźniki	Planowana zmiana	
Tworzenie atrakcyjnych warunków do życia dla obecnych i potencjalnych mieszkańców obszarów zdegradowanych	wskaźniki produktu		
	Liczba imprez organizowanych na terenie rewitalizowanym	co najmniej 2 imprezy rocznie	
	Liczba szkoleń z zakresu przygotowania i realizacji projektów lokalnych	co najmniej 1 szkolenie rocznie	
	wskaźniki rezultatu		
	Liczba osób uczestniczących w imprezach lokalnych	- 600 osób, w tym 150 z obszarów rewitalizacji	
	wskaźniki oddziaływania		
	Liczba osób bezrobotnych	- malejąca, najwyżej 120 osób w 2023 (143 osoby w XII 2017 r.)	
	Liczba osób korzystających z pomocy społecznej	- malejąca, spadek co najmniej o 5% osób korzystających z pomocy społecznej (304 osoby wobec 320 osób w 2017 r.)	
	Liczba udogodnień dla osób niepełnosprawnych	co najmniej 2 udogodnienia techniczne	
	wskaźniki produktu		
	Liczba nowych usług o charakterze publicznym powstałych w wyniku modernizacji obiektów	co najmniej 2 usługi rocznie	
	wskaźniki produktu		
	Liczba programów pomocy społecznej	co najmniej 2 programy rocznie	
	wskaźniki rezultatu		
	Liczba uczestników programów pomocy społecznej	co najmniej 20 osób rocznie, w tym 10 z obszarów rewitalizowanych	
	wskaźniki oddziaływania		
	Przestępczość	spadająca, co najmniej o 10% do 2023 roku (58 przestępstw w 2017 r.)	
	Wspieranie rozwoju lokalnej przedsiębiorczości oraz rozwój zasobów ludzkich	wskaźniki produktu	
		Liczba projektów inwestycyjnych nakierowanych na przedsiębiorczość	co najmniej 1 do 2023 roku
		wskaźniki rezultatu	
Liczba przedsiębiorstw działających na obszarach rewitalizacji		wzrost o co najmniej 5 firm do 2023 roku	
wskaźniki oddziaływania			

Cel	Wskaźniki	Planowana zmiana
	Liczba osób aktywnych zawodowo.	wzrost o co najmniej 3% do 2023 roku
Kształtowanie przestrzeni oraz modernizacja infrastruktury technicznej w sposób zapewniający wysoki standard życia	wskaźniki produktu	
	Liczba odnowionych obiektów rekreacyjnych i wypoczynkowych	co najmniej 2 do 2023 roku
	wskaźniki rezultatu	
	Powierzchnia odnowionych terenów rekreacyjnych i wypoczynkowych	co najmniej 1000 m ² do 2023 roku
	wskaźniki oddziaływania	
	Liczba osób korzystających ze zmodernizowanych obiektów (rocznie)	300 osób, w tym 50 z obszarów rewitalizowanych
Pozaszanowanie środowiska naturalnego oraz poprawa jego stanu	wskaźniki produktu	
	Liczba szkoleń z zakresu edukacji ekologicznej	co najmniej 2 rocznie
	Powierzchnia remontowa obiektu przystosowanego do edukacji ekologicznej	co najmniej 150 m ²
	wskaźniki rezultatu	
	Liczba uczestników szkoleń ekologicznych	co najmniej 50 osób rocznie
	wskaźniki oddziaływania	
Zmniejszająca się liczba dzikich wysypisk	o 2 wysypiska rocznie	

Źródło: opracowanie własne.

9.4. Mechanizmy włączenia różnych grup interesariuszy w proces rewitalizacji

Partycypacja społeczna i działania aktywizacyjne wpisane są w proces rewitalizacji na terenie Gminy Stepnica jako fundament działań na wszystkich jego etapach, tj. diagnozowanie, programowanie, wdrażanie (w tym finansowanie), monitorowanie i ewaluacja. Takie podejście ma na celu podniesienie skuteczności i trwałości projektów rewitalizacyjnych oraz gotowości i świadomości mieszkańców o partycypacyjnym współdecydowaniu o obszarze objętym programem rewitalizacji. Ponadto realizuje *zasadę partnerstwa* wynikającą z art. 5 ust. 1 Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1303/2013, polegającą na łączeniu szerokiego grona partnerów (w szczególności lokalnych społeczności i przedsiębiorców) w procesy programowania i realizacji projektów rewitalizacyjnych w ramach programów operacyjnych oraz konsekwentnego, otwartego i trwałego dialogu, także z tymi podmiotami i grupami, których rezultaty rewitalizacji mają dotyczyć. Opiera się ona na założeniu, że opinia środowiska lokalnego jest najważniejszym elementem tworzenia dokumentu, który ma stanowić narzędzie do projektowania konkretnych zadań, podejmowanych w celu rozwiązywania problemów i eliminacji negatywnych zjawisk oraz wykorzystania lokalnych potencjałów, a tym samym poprawiających warunki i jakość życia mieszkańców. Kluczowymi interesariuszami rewitalizacji są mieszkańcy obszaru rewitalizacji, a także inni mieszkańcy gminy.

Narzędzia partycypacji społecznej zastosowane na każdym etapie sporządzenia i wdrażania LPR ukierunkowane zostały na możliwie dojrzałe formy, obejmujące nie tylko informowanie, ale również opracowywanie, konsultowanie, współdecydowanie, kontrolę obywatelską, badania ilościowa (m.in.

ankieta na obszarze rewitalizacji), inicjatywę lokalną (m.in. nabór pomysłów na projekty poprzez kartę projektową) czy współrealizację (m.in. konkursy na partnerów).

Modyfikacje wprowadzane do Programu w reakcji na zmiany zachodzące w otoczeniu.

Podczas realizacji przedsięwzięć rewitalizacyjnych konieczne jest wychwytywanie zmian i szybkie reagowanie na nowe zdarzenia. Mogą one zachodzić na obszarze rewitalizacji lub poza nim, pozostawać w zależności z terenem oraz wywierać na niego wpływ. Ważne jest więc monitorowanie sytuacji szerzej, by odpowiednio organizować działania zapobiegawcze. Zmiany powinny zostać opisane i zawierać rodzaj i przyczynę, wpływ na dalszą realizację Programu i propozycje modyfikacji.

Zespół ds. rewitalizacji będzie również odpowiedzialny za aktywną partycypację społeczną w sprawach dotyczących wdrażania założeń programu, jego aktualizacji, czy promowania procesu rewitalizacji. Celem dialogu społecznego jest poznanie aktualnych potrzeb lokalnej społeczności i pozostałych interesariuszy, aby możliwie w najbardziej efektywny sposób realizować Lokalny Program Rewitalizacji. Dlatego zakłada się organizację spotkań otwartych organizowanych przez Zespół ds. rewitalizacji z mieszkańcami obszaru rewitalizacji i pozostałymi interesariuszami. W trakcie organizowanych cyklicznie spotkań będą zbierane uwagi i opinie wszystkich interesariuszy, które będą brane pod uwagę przy dalszej realizacji Programu. Na koniec każdego spotkania będzie sporządzany raport, który będzie publikowany na stronie internetowej Urzędu i Biuletynu Informacji Publicznej. Spotkania odbywać się będą cyklicznie, co najmniej raz na dwa lata. Spotkania mogą być organizowane częściej w zależności od potrzeb. Na organizowanych spotkaniach będzie również przedstawiony raport podsumowujący realizację Programu Rewitalizacji i prognoza realizacji działań rewitalizacyjnych w następnych latach sporządzana przez Zespół ds. rewitalizacji, które będą sporządzane raz na dwa lata. Zespół będzie również zbierał uwagi i propozycje za pomocą specjalnie w tym celu utworzonej skrzynki mailowej w trakcie trwania realizacji programu. Wszystkie propozycje będą poddane dyskusji publicznej na spotkaniach.

Propozycje zmian przyjmuje Zespół ds. rewitalizacji, a po ich przyjęciu przekazuje koordynatorowi ds. rewitalizacji. Koordynator przedstawia projekt zmian, a Rada Miasta akceptuje i przyjmuje zmiany w Programie.

10. Strategiczna ocena oddziaływania na środowisko

Opracowany Lokalny Program Rewitalizacji jest dokumentem strategicznym obejmującym szereg działań inwestycyjnych. W celu harmonizacji interesów beneficjentów projektów z pozostałymi mieszkańcami obszaru gminy jest ocena wpływu przyjętych założeń na otoczenie. Zgodnie z regulacjami prawnymi ma ona postać strategicznej oceny oddziaływania na środowisko (SOOŚ). Podstawowym dokumentem regulującym kwestie przeprowadzenia SOOŚ jest ustawa z dnia 3 października 2008 roku o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2013 roku, poz. 1235 z późn. zm.), zwanej dalej ustawą OOS.

Lokalny Program Rewitalizacji nie jest dokumentem planistycznym, dotyczącym kształtowania polityki przestrzennej gminy na mocy ustawy z dnia 27 marca 2003 roku o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (tj. Dz. U. z 2012 roku poz. 647 z późn. zm.) oraz nie stanowi strategii rozwoju regionalnego, gdyż ma zasięg lokalny (dotyczy obszaru jednej gminy). Odnosząc się do art. 46 pkt 2 ustawy OOS, należy zauważyć, że przedmiotowy dokument stanowi wprawdzie plan skoncentrowany m.in. na rewitalizacji, lecz nie wyznacza ram dla późniejszej realizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko.

Natomiast art. 47 ustawy OOS, stanowi, że: „przeprowadzenie strategicznej oceny oddziaływania na środowisko jest konieczne w przypadku projektów dokumentów, innych niż wymienione w art. 46, jeżeli w uzgodnieniu z właściwym organem, o którym mowa w art. 57, organ opracowujący projekt stwierdzi, że wyznaczają one ramy dla późniejszej realizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko lub że realizacja postanowień tych dokumentów może spowodować znaczące oddziaływanie na środowisko”.

Przyjęto, że SOOŚ zostanie przeprowadzona, o ile, po zakończeniu procesu opiniowania przez instytucje wymienione w art. 17 ust 2 pkt 4 Ustawy z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji (Dz. U. z 2015 r. poz. 1777 z późn. zm.), a także uzgodnieniu braku konieczności przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko na podstawie art. 47 i 49 Ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2016 r. poz. 353 z późn. zm.) takie zalecenie zostanie uzgodnione.

11. Spis tablic i rysunków

Tabela 1. Podmioty wg sektorów własnościowych w latach 2014-2017	10
Tabela 2. Podmioty wg grup rodzajów działalności PKD 2007 oraz klas wielkości	11
Tabela 3. Podmioty wg sekcji i działów PKD 2007 oraz sektorów własnościowych.....	11
Tabela 4. Powierzchnia gruntów w gminie Stepnica.....	12
Tabela 5. Liczba ludności w gminie Stepnica w latach 2014-2017	15
Tabela 6. Liczba i skład osób bezrobotnych w latach 2014-2017.....	16
Tabela 7. Miejsce gminy Stepnica w rankingach województwa zachodniopomorskiego w latach 2010-2015.....	17
Tabela 8. Matryca powiązań między LPR a innymi dokumentami strategicznymi gminy.....	22
Tabela 9. Struktura miejscowości ze względu na liczbę mieszkańców	25
Tabela 10. Zróżnicowanie pomocy społecznej według jednostek analitycznych.....	28
Tabela 11. Odsetek osób bezrobotnych wśród mieszkańców jednostek analitycznych.....	30
Tabela 12. Poziom przestępczości w gminie Stepnica.....	31
Tabela 13. Zmiany liczby ludności według jednostek analitycznych w gminie Stepnica.....	33
Tabela 14. Podmioty gospodarcze funkcjonujące na obszarze Gminy Stepnica.....	34
Tabela 15. Udział mieszkań popegeerowskich w miejscowościach oraz kwartałach Gminy Stepnica.	36
Tabela 16. Odległość do lokalizacji podstawowych usług oświatowych oraz zdrowotnych w gminie Stepnica	38
Tabela 17. Stan techniczny budynków mieszkalnych w miejscowościach oraz kwartałach miejskich w gminie Stepnica	40
Tabela 18. Ilość azbestu do utylizacji (ton na 100 mieszkańców) – wyliczenia szczegółowe.....	42
Tabela 19. Zestawienie wskaźników kryzysowych (rozwojowych) w obszarach analitycznych gminy Stepnica	45
Tabela 20. Wskaźniki kryzysu po standaryzacji	46
Tabela 21. Delimitacja obszarów zdegradowanych w gminie Stepnica	47
Tabela 22. Podstawowe informacje o podobszarze Łąka – Racimierz - Żarnowo.....	57
Tabela 23. Podstawowe informacje o podobszarze Czarnocin	63
Tabela 24. Podstawowe informacje o podobszarze Kopice	67
Tabela 25. Lista indykatorywna projektów w Lokalnym Programie Rewitalizacji Gminy Stepnica na lata 2017-2023	107
Tabela 26. Harmonogram wydatków związanych z realizacją LPR Gminy Stepnica na lata 2018-2023	109
Tabela 27. Wskaźniki realizacji Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Stepnica na lata 2017-2023.	114
Rysunek 1. Gmina Stepnica	9
Rysunek 2. Kwartały miejskie Stepnicy	26
Rysunek 3. Podział gminy Stepnica na jednostki analityczne.....	27
Rysunek 4. Zróżnicowanie pomocy społecznej według jednostek analitycznych.....	29
Rysunek 5. Odsetek osób bezrobotnych w stosunku do liczby mieszkańców	31
Rysunek 6. Poziom przestępczości w gminie Stepnica.....	32
Rysunek 7. Procesy depopulacyjne w gminie Stepnica.....	34
Rysunek 8. Liczba firm przypadająca na 100 mieszkańców w gminie Stepnica.....	35

Rysunek 9. Odsetek mieszkań popegeerowskich w stosunku do liczby mieszkań ogółem	37
Rysunek 10. Delimitacja obszarów według dostępności usług oświatowych i zdrowotnych	39
Rysunek 11. Stan techniczny budynków mieszkalnych w miejscowościach oraz kwartałach miejskich w gminie Stepnica	41
Rysunek 12. Obszary o wysokim występowaniu azbestu	43
Rysunek 13. Obszary zdegradowane w gminie Stepnica według jednostek analitycznych	48
Rysunek 14. LomoWall – otwarcie wystawy	51
Rysunek 15. Spotkanie konsultacyjne podczas kiermaszu świątecznego w dniu 17 grudnia 2017 roku	52
Rysunek 16. Respondenci według wieku i płci	53
Rysunek 17. Wypełnianie ankiet podczas spotkania konsultacyjnego w dniu 17 grudnia 2017 roku ..	54
Rysunek 18. Poziom akceptacji wskazanych lokalizacji obszarów rewitalizacji	54
Rysunek 19. Obszary zdegradowane i rewitalizowane w gminie Stepnica	55
Rysunek 20. Podobszar rewitalizacji Łąka-Racimierz-Żarnowo	57
Rysunek 21. Podobszar rewitalizacji Czarnocin	63
Rysunek 22. Podobszar rewitalizacji Kopice	67
Rysunek 23. Poparcie dla planowanych projektów rewitalizacji wśród interesariuszy rewitalizacji w gminie Stepnica	75
Rysunek 24. Wartość projektów według źródeł finansowania	109
Rysunek 25. Harmonogram realizacji projektów głównych i uzupełniających w ramach LPR Stepnica na lata 2017-2023	110

Załącznik nr 1. Podstawowe dane o gminie Stepnica

Wielkości i wskaźniki STEPnica	Rok						
	2010	2011	2012	2013	2014	2015	
SPOŁECZEŃSTWO							
DEMOGRAFIA							
Liczba ludności	4 945	4 902	4 858	4 857	4 965	4 957	
W tym w wieku produkcyjnym	3 249	3 222	3 226	3 210	3 268	3 263	
<i>Odsetek liczby osób w wieku produkcyjnym</i>	<i>65,70</i>	<i>65,73</i>	<i>66,41</i>	<i>66,09</i>	<i>65,82</i>	<i>65,82</i>	
<i>Wzrost/Spadek liczby ludności (rok poprzedni=100)</i>	.	99,13	99,10	99,98	102,22	99,84	
<i>Wzrost/Spadek liczby ludności 2010-2015 (2010=100)</i>	<i>100,24</i>						
DOCHODY							
Liczba podatników	2 532	2 515	2 573	2 659	2 612		
Całkowite dochody (PIT)	55 038 205,01	62 123 097,88	64 352 140,39	68 202 958,83	71 914 956,79		
<i>Średni dochód (miesięczny) na 1 podatnika</i>	<i>1 811,42</i>	<i>2 058,42</i>	<i>2 084,21</i>	<i>2 137,49</i>	<i>2 294,38</i>		
<i>Średni dochód miesięczny na 1 mieszkańca</i>	<i>927,51</i>	<i>1 056,08</i>	<i>1 103,89</i>	<i>1 170,18</i>	<i>1 207,03</i>		
<i>Miejsce gminy w Rankingu Zamożności</i>	<i>50</i>	<i>37</i>	<i>43</i>	<i>42</i>	<i>43</i>		
<i>Miejsce w Rankingu Zamożności w latach 2010-2014</i>	<i>43</i>						
Liczba podatników o dochodach < 20 tys. zł rocznie	1 525	1 422	1 414	1 401	1 320		
Liczba podatników o dochodach > 80 tys. zł rocznie	43	52	75	74	83		
Całkowity dochód w grupie < 20 tys. zł rocznie	15 028 174,80	14 199 451,26	15 104 208,91	15 244 235,64	14 584 537,97		
Całkowity dochód w grupie > 80 tys. zł rocznie	7 185 394,09	10 823 224,04	11 023 159,39	12 623 911,69	13 888 986,84		
<i>Odsetki w całkowitej liczbie podatników</i>	<i>Podatników z grupy <20 tys. zł rocznie</i>		<i>60,23</i>	<i>56,54</i>	<i>54,96</i>	<i>52,69</i>	<i>50,54</i>

	Podatników z grupy > 80 tys. zł rocznie	1,70	2,07	2,91	2,78	3,18	
Średni dochód miesięczny	Podatników z grupy < 20 tys. zł rocznie	821,21	832,13	890,16	906,75	920,74	
	Podatników z grupy > 80 tys. zł rocznie	13 925,18	17 344,91	12 247,95	14 216,12	13 944,77	
Relacja średnich dochodów grupy najuboższej i najbogatszej (< 20 tys. = 1)		16,96	20,84	13,76	15,68	15,15	
Miejsce gminy w Rankingu Biegunów Dochodów		39	14	65	32	38	
Miejsce gminy w Rankingu Biegunów Dochodówm 2010-2014		38					
Udział w całkowitej sumie dochodów	Podatników z grupy < 20 tys. zł rocznie	27,30	22,86	23,47	22,35	20,28	
	Podatników z grupy > 80 tys. zł rocznie	13,06	17,42	17,13	18,51	19,31	
Wartość wskaźnika Gini'ego. Zróżnicowanie dochodowe		0,469	0,485	0,452	0,458	0,449	
Miejsce gminy w Rankingu Zróżnicowania Dochodowego (RZD)		80	34	77	53	70	
Średnia wartość wskaźnika Gini 2010-2014		0,463					
Miejsce w Rankingu Zróżnicowania Dochodowego (RZD) 2010-2014		63					
ZALEŻNOŚĆ BYTOWA							
Liczba osób uzyskujących pomoc i świadczenia z gminnej pomocy społecznej		906	808	858	845	737	616
Wielkość środków na świadczenia społeczne		548 038	603 125	619 491	682 427	568 033	563 321
Średnia wielkość świadczenia na 1 osobę korzystającą (rocznie)		604,90	746,44	722,02	807,61	770,74	914,48
Odsetek mieszkańców korzystających z pomocy społecznej		18,32	16,48	17,66	17,40	14,84	12,43
Miejsce w Rankingu Zależności Bytowej		44	49	36	39	45	54
Średni odsetek osób korzystających z pomocy społecznej 2010-2015		16,19					
Miejsce w Rankingu Zależności Bytowej 2010-2015		45					
EDUKACJA							
Średnia wyników sprawdzianu w szkołach podstawowych		21,97	23,16	19,59	20,43	24,70	56,62
Średnia wyników egzaminu w gimnazjach		23,00	18,83	46,16	42,89	45,72	50,50
Wskaźnik Osiągnięć Edukacyjnych WOE	Szkoły podstawowe	0,529	0,582	0,513	0,454	0,659	0,381
	Gimnazja	0,312	0,191	0,339	0,415	0,473	0,624
Miejsce gminy w Rankingu WOE		67	60	76	77	30	95

	<i>Gimnazja</i>	99	108	101	100	83	46
<i>Średnia wartość wskaźnika WOE 2010-2015</i>	<i>Szkoły podstawowe</i>	0,519					
	<i>Gimnazja</i>	0,392					
<i>Średnie miejsce w Rankingu WOE 2010-2015</i>	<i>Szkoły podstawowe</i>	68					
	<i>Gimnazja</i>	90					
RENTY I EMERYTURY							
Liczba osób pobierających emeryturę (wszystkich rodzajów)					425	438	
Liczba osób pobierających renty z tytułu niezdolności do pracy					166	157	
Liczba pobierających świadczenia emerytalno-rentowe z KRUS						142	133
Odsetek świadczeniobiorców (bez KRUS)	Emeryci				8,75	8,82	0,00
	Renciści				3,42	3,16	0,00
Całkowita liczba świadczeniobiorców (ZUS i KRUS)						737	133
Ogólny Wskaźnik „obciążenia” świadczeniobiorcami (ZUS i KRUS)					18,41	22,55	4,08
GOSPODARKA I PRZEDSIĘBIORCZOŚĆ							
Liczba aktywnych podmiotów zarejestrowanych w REGON						350	382
W tym	Własność krajowa/Osoby fizyczne					311	339
	Skarb państwa					0	0
	Samorządowe					11	11
	Podmioty zagraniczne					11	14
	Fundacje i stowarzyszenia					12	13
	Wspólnoty mieszkaniowe					3	3
	Kościoty i związki (stowarzyszenia) religijne					2	2
Odsetek podmiotów nierynkowych						8,00	7,59
Ogólny wskaźnik (odsetek) podmiotów nierynkowych						7,80	
Miejsce gminy w Rankingu Zależności od Publicznego Rynku Pracy						104	
Wskaźnik Możliwości Zatrudnienia Ogółem = Liczba ludności w wieku prod. w stosunku do liczby podmiotów ogółem						9,34	8,54
Wskaźnik Możliwości Zatrudnienia w Podmiotach Rynkowych						10,15	9,24

Działy (wg PKD) klasyfikacji podmiotów zarejestrowanych w REGON	Rolnictwo					48	48
	Przemysł					33	38
	Zakwaterowanie i usługi gastronomiczne					19	20
	Informacja i komunikacja					3	1
	Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna					10	8
	Sfera publiczna (administracja, edukacja, opieka społeczna i opieka zdrowotna)					38	45
Udział podmiotów z danego działu w ogólnej liczbie podmiotów zarejestrowanych	<i>Rolnictwo</i>					13,71	12,57
	<i>Przemysł</i>					9,43	9,95
	<i>Zakwaterowanie i usługi gastronomiczne</i>					5,43	5,24
	<i>Informacja i komunikacja</i>					0,86	0,26
	<i>Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna</i>					2,86	2,09
	<i>Sfera publiczna (administracja, edukacja, opieka społeczna i opieka zdrowotna)</i>					10,86	11,78
Łączny odsetek podmiotów z działów informacji i komunikacji, działalności profesjonalnej, naukowej i technicznej oraz sfery publicznej						14,57	14,14
Średni odsetek podmiotów z działów informacji i komunikacji, działalności profesjonalnej, naukowej i technicznej oraz sfery publicznej						14,35	
Miejsce gminy w Rankingu "Profesjonalnych" Podmiotów Gospodarujących						48	
Kategorie wielkości zatrudnienia	Do 9 pracowników					335	367
	10-49					15	15
	50-249					0	0
	pow. 250					0	1
Odsetek przedsiębiorstw	<i>mikro (do 9 pracowników)</i>					95,71	96,07
	<i>małe (10-49 pracowników)</i>					4,29	3,93

	<i>średnie (50-249 pracowników)</i>					0,00	0,00
	<i>duże (pow. 250 pracowników)</i>					0,00	0,00
Właściciele podmiotów z kategorii 10 i więcej pracowników	Samorządowe					4	4
	Państwowe					0	0
	Własność krajowa/Osoby fizyczne					9	9
	Własność zagraniczna					2	2
Odsetek rynkowych przedsiębiorstw wśród podmiotów o zatrudnieniu pow. 10 pracowników						73,33	73,33
Mobilność pracownicza							
Liczba mieszkańców uzyskujących wynagrodzenia ze stosunku pracy		2 187	2 259	2 188	2 246	2 312	
Aktywność pracownicza (odsetek osób uzyskujących wynagrodzenia ze stosunku pracy w odniesieniu do liczby ludności w wieku produkcyjnym)		67,31	70,11	67,82	69,97	70,75	
Miejsce gminy w Rankingu Aktywności Pracowniczej		73	67	73	66	66	
Średni odsetek mieszkańców gminy uzyskujących wynagrodzenia ze stosunku pracy 2010-2014		69,19					
Miejsce gminy w Rankingu Aktywności Zatrudnieniowej 2010-2014		69					
Liczba pracowników wynagradzanych w swoim miejscu (gminie) zamieszkania		892	895	778	764	804	
Liczba pracowników uzyskujących wynagrodzenia poza miejscem (gminą) zamieszkiwania		1 295	1 364	1 410	1 482	1 508	
Wskaźnik "Wychodźstwa" Pracowniczego		59,21	60,38	64,44	65,98	65,22	
Miejsce gminy w Rankingu "Wychodźstwa Pracowniczego"		86	84	75	71	76	
Średni odsetek mieszkańców gminy uzyskujących wynagrodzenia poza swoją gminą zamieszkiwania 2010-2014		63,05					
Miejsce gminy w Rankingu "Wychodźstwa" Pracowniczego 2010-2014		78					
Liczba pracowników uzyskujących wynagrodzenia z pracy w gminie		1 259	1 284	1 147	1 129	1 226	
Liczba pracowników spoza gminy uzyskujących wynagrodzenie na jej terenie		367	389	369	365	422	
Wskaźnik atrakcyjności zatrudnieniowej lokalnych pracodawców		29,15	30,30	32,17	32,33	34,42	

Miejsce gminy w Rankigu Atrakcyjności Zatrudnieniowej	92	94	89	86	84		
Średni odsetek osób uzyskujących wynagrodzenie na jej terenie ale nie będących jej mieszkańcami 2010-2014	31,67						
Miejsce gminy w Rankingu Atrakcyjności Zatrudnieniowej 2010-2014	89						
BEZROBOCIE							
Liczba bezrobotnych (31.12)	333	268	252	248	233	189	
Wskaźnik bezrobocia	10,25	8,32	7,81	7,73	7,13	5,79	
Miejsce w Rankingu Bezrobocia	80	95	100	104	96	98	
Średni wskaźnik bezrobocia 2010-2015	7,84						
Miejsce gminy w Rankingu Bezrobocia 2010-2015	96						
OBROTY I PODATKI							
Liczba podatników deklarujących obroty	171	168	169	170	164		
Wielkość całkowita obrotów będących podstawą obliczenia podatku VAT	374 170 192,00	484 994 130,00	536 643 136,00	649 075 611,00	415 091 698,00		
W tym	Obroty krajowe	129 955 451,00	170 438 354,00	196 277 646,00	217 134 418,00	162 724 567,00	
	Obroty z zagranicą	81 923 680,00	100 293 124,00	95 533 166,00	132 519 011,00	84 892 193,00	
	Obroty inwestycyjne	6 659 896,00	11 063 645,00	17 948 861,00	11 375 612,00	5 666 138,00	
	Pozostałe	155 631 165,00	203 199 007,00	226 883 463,00	288 046 570,00	161 808 800,00	
Odsetek obrotów w stosunku do całkowitych	<i>Krajowych</i>	<i>34,73</i>	<i>35,14</i>	<i>36,58</i>	<i>33,45</i>	<i>39,20</i>	
	<i>Zagranicznych</i>	<i>21,89</i>	<i>20,68</i>	<i>17,80</i>	<i>20,42</i>	<i>20,45</i>	
	<i>Inwestycyjnych</i>	<i>1,78</i>	<i>2,28</i>	<i>3,34</i>	<i>1,75</i>	<i>1,37</i>	
Wielkość obrotów na 1 mieszkańca miesięcznie	6 305,53	8 244,83	9 205,49	11 136,43	6 966,96		
Miejsce gminy w Rankingu Obrotów Rynkowych	23	21	18	14	28		
Średnia wielkość obrotów na 1 mieszkańca 2010-2014	8 371,85						
Miejsce w Rankingu średniej Wielkości Obrotów na 1 mieszkańca 2010-2014	21						
Liczba całkowita podatników podatku CIT	17	16	19	18	21		
W tym	Wykazujących dochód	8	9	9	7	12	

	Wykazujących straty	9	7	10	11	9	
<i>Odsetek wykazujących straty</i>		52,94	43,75	52,63	61,11	42,86	
Wielkość dochodów w podatku CIT		4 599 923,54	4 197 334,34	801 405,14	309 243,45	740 989,81	
Wielkość strat w podatku CIT		765 980,51	405 242,60	1 379 184,30	1 545 005,32	443 542,49	
Relacja między dochodami a stratami (dochody = 1)		0,17	0,10	1,72	5,00	0,60	
SAMORZĄDY							
Wielkość dochodów całkowitych		34 202 084,87	44 411 241,96	42 765 264,99	42 782 072,58	17 368 375,39	21 764 887,00
W tym ze źródeł	Dotacje z budżetu państwa	2 867 748,62	2 875 829,97	2 872 361,03	2 931 104,76	2 870 012,42	3 007 117,23
	Subwencja ogólna	3 312 719,00	5 169 255,00	3 383 889,00	3 336 585,00	3 322 749,00	3 598 619,00
	Dochody z PIT	1 324 852,00	1 308 803,00	1 414 248,00	1 746 050,00	1 830 862,00	2 094 851,00
	Dochody z CIT	285 458,91	326 766,95	276 369,90	76 906,94	188 496,00	79 328,52
	Podatek od nieruchomości	13 975 448,37	14 970 936,86	16 027 925,12	15 220 112,91	2 256 828,54	3 715 771,10
	Podatek rolny	216 824,76	257 413,51	329 210,38	372 141,45	380 999,81	370 170,54
	Sprzedaż praw majątkowych	48 961,91	163 447,15	416 695,07	64 582,94	45 735,04	16 404,73
<i>Odsetki dochodów ze źródeł</i>	<i>Dotacje z budżetu państwa</i>	8,38	6,48	6,72	6,85	16,52	13,82
	<i>Subwencja ogólna</i>	9,69	11,64	7,91	7,80	19,13	16,53
	<i>Dochody z PIT</i>	3,87	2,95	3,31	4,08	10,54	9,62
	<i>Dochody z CIT</i>	0,83	0,74	0,65	0,18	1,09	0,36
	<i>Podatek od nieruchomości</i>	40,86	33,71	37,48	35,58	12,99	17,07
	<i>Podatek rolny</i>	0,63	0,58	0,77	0,87	2,19	1,70
	<i>Sprzedaż praw majątkowych</i>	0,14	0,37	0,97	0,15	0,26	0,08
<i>Wskaźnik Samodzielności Finansowej (WSF) tj. odsetek wpływów z podatków oraz wkładu PIT/CIT</i>		46,35	38,34	43,18	40,86	27,08	28,84
<i>Średnia wielkość Wskaźnika Samodzielności Finansowej w latach 2010-2015</i>		37,44					

Miejsce gminy w Rankingu WSF 2010-2015		21					
Relacja między wpływami z podatków od nieruchomości i rolnego (rolny=1)		64,46	58,16	48,69	40,90	5,92	10,04
Dochód całkowity gminy w przeliczeniu na 1 mieszkańca		6 916,50	9 059,82	8 803,06	8 808,33	3 498,16	4 390,74
Dochód całkowity gminy w przeliczeniu na 1 mieszkańca/miesięcznie		576,37	754,99	733,59	734,03	291,51	365,89
Relacja między dochodem miesięcznym gminy na 1 mieszk. a dochodem własnym mieszkańców miesięcznie (dochód własny=1)		0,62	0,71	0,66	0,63	0,24	
Wydatki całkowite gminy		42 000 920,29	33 931 690,92	36 276 262,08	44 985 133,64	26 126 290,89	23 904 460,00
W tym	Wydatki inwestycyjne	27 282 797,93	19 752 340,39	18 484 232,65	26 280 634,92	8 261 326,12	10 772 756,70
	Wydatki 421-445, 447, 448, 453, 454 i 470.	4 238 938,95	4 194 948,30	4 465 861,52	4 828 932,27	4 520 204,36	4 317 307,82
	Wydatki na pomoc społeczną	3 473 056,36	3 757 324,46	4 041 041,88	3 783 323,27	3 411 819,23	3 049 981,37
	Wydatki na edukację	7 389 190,23	6 010 599,62	5 723 396,95	7 369 144,24	6 154 357,57	5 405 107,14
	Wydatki na wynagrodzenia	5 536 476,45	6 343 506,95	7 165 168,15	7 461 346,16	7 427 926,67	7 224 991,95
Odsetki wydatków na:	Inwestycje	64,96	58,21	50,95	58,42	31,62	45,07
	Utrzymanie aparatu	10,09	12,36	12,31	10,73	17,30	18,06
	Pomoc społeczną	8,27	11,07	11,14	8,41	13,06	12,76
	Edukację	17,59	17,71	15,78	16,38	23,56	22,61
	Wynagrodzenia	13,18	18,69	19,75	16,59	28,43	30,22
ŚRODKI EUROPEJSKIE W LATACH 2007-2015							
Środki europejskie w dochodach gmin (wg RIO, par. 1-9)							
Kwota dochodów zaksięgowana w paragrafach 1-9 lasyfikacji dochodów gmin		586 275,29	6 671 600,22	2 389 849,18	3 571 931,83	2 806 045,98	2 892 463,55
Odsetek w stosunku do całkowitych dochodów gminy		1,71	15,02	5,59	8,35	16,16	13,29
Całkowita suma dochodów ze środków europejskich (par. 1-9)		18 918 166,05					
Całkowity odsetek dochodów ze źródeł europejskich (par. 1-9) w latach 2010-2015 w stosunku do całości dochodów gminy w tym okresie		9,31					

Dochody ze środków europejskich na 1 mieszkańca (rocznie)		118,56	1 361,00	491,94	735,42	565,17	583,51
Miejsce gminy w Rankingu Pozyskanych Środków Europejskich (na 1 mieszkańca)		47	3	17	5	13	8
Średnia wielkość środków europejskich w przeliczeniu na średnią liczbę mieszkańców (w okresie 2010-2015)		641,64					
Miejsce gminy w Rankingu Pozyskanych Środków Europejskich (na 1 mieszkańca) w latach 2010-2015		16					
Środki europejskie wg SIMIK(ogółem 2010-2015)							
Kwota środków wydanych na terenie gminy	Ogółem	30 027 866,99					
	W tym przez gminę i jej jednostki	10 958 389,00					
Odsetek środków wydanych przez gminę i jej jednostki		36,49					
Środki wydane w ramach PO Infrastruktura i Środowisko	Ogółem	6 066 623,58					
	W tym przez gminę i jej jednostki	0,00					
Środki wydane w ramach PO Innowacyjna Gospodarka	Ogółem	1 595 863,95					
	W tym przez gminę i jej jednostki	1 054 704,14					
Środki wydane w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego W ojewództwa Zachodniopomorskiego	Ogółem	14 454 580,97					
	W tym przez gminę i jej jednostki	7 519 683,31					
Środki wydane w ramach PO Kapitał Ludzki	Ogółem	7 910 798,49					
	W tym przez gminę i jej jednostki	2 384 001,55					
Odsetek środków wydanych w ramach	PO Infrastruktura i Środowisko	20,20					
	PO Innowacyjna Gospodarka	5,31					
	Regionalnego PO WZP	48,14					

	PO Kapitał Ludzki	26,34					
Kwota środków UE wykorzystana w ramach PO na terenie gminy w latach 2010-2015 w przeliczeniu na 1 mieszkańca (liczba mieszkańców średnia z lat 2010-2015)		6 110,68					
Miejsce w Rankingu Wielkość Środków UE w przeliczeniu na 1 mieszkańca		39					
Kwota środków UE wykorzystana w ramach PO przez gminę i/lub jej jednostki w latach 2007-2015 w przeliczeniu na 1 mieszkańca (liczba mieszkańców średnia z lat 2010-2015)		2 230,03					
Miejsce w Rankingu Wielkość Środków UE wykorzystanych przez gminę i/lub jej jednostki w przeliczeniu na 1 mieszkańca w województwie zachodniopomorskim		4					
WSKAŹNIK ROZWOJU WSPÓLNOT TERYTORIALNYCH							
Wielkość Wskaźnika Rozwoju Wspólnot Terytorialnych		1,242	1,391	1,488	1,245	0,640	0,425
Miejsce gminy w Rankingu WRWT		3	2	2	2	34	20
Średnia wielkość WRWT za okres 2010-2015		1,072					
Ogólna klasyfikacja gminy za lata 2010-2015		A					
Miejsce gminy w ogólnym Rankingu WRWT za lata 2010-2015		11					
AKTYWNOŚĆ WYBORCZA							
Frekwencja wyborcza							
Frekwencja w wyborach Prezydenta RP		2010	2015	Średnia			
I Tura	Liczba głosujących	1 670	1 315	1 492,5			
	% w stosunku do uprawnionych	43,14	33,92	38,53			
II Tura	Liczba głosujących		1 564	1 564			
	% w stosunku do uprawnionych		40,50	40,50			
Wyniki wyborów prezydenckich.		2010		2015			
I Tura	Zwycięzca	B. Komorowski		B. Komorowski			
	Liczba głosów	1 203		582			
	% głosów	72,56		44,39			
II Tura	Zwycięzca			B. Komorowski			
	Liczba głosów			972			

	% głosów			62,99
Frekwencja w wyborach do Sejmu RP		2011	2015	Średnia
Liczba głosujących		1 353	1 313	1 333,0
% w stosunku do uprawnionych		35,06	34,00	34,53
Wyniki wyborów		2011	2015	
Zwycięzca		PO	PO	
Liczba głosów		611	421	
% głosów		49,08	34,20	
Frekwencja w wyborach samorządowych do Rady Gminy/Miasta		2010	2014	Średnia
Liczba głosujących		1 916	1 425	1 670,5
% w stosunku do uprawnionych		49,39	36,48	42,94
Średnia frekwencja ze wszystkich wyborów. Wskaźnik Aktywności Obywatelskiej		38,93		
Miejsce w Rankingu Aktywności Obywatelskiej		97		

Źródło: Ryszard Czyszkiewicz, Włodzimierz Durka, Marek Molewicz, **Wspólnoty samorządowe województwa zachodniopomorskiego 2010-2015. Wskaźniki rozwoju**, Szczecin 2016.